

Ung i Frogn 2009

Jan Eivind Brekke Sodeland

RAPPORT

NR 19/09

Ung i Frogn 2009

JAN EIVIND BREKKE SODELAND

Norsk institutt for forskning om
oppvekst, velferd og aldring
NOVA Rapport 19/2009

Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) ble opprettet i 1996 og er et statlig forvaltningsorgan med særskilte fullmakter. Instituttet er administrativt underlagt Kunnskapsdepartementet (KD).

Instituttet har som formål å drive forskning og utviklingsarbeid som kan bidra til økt kunnskap om sosiale forhold og endringsprosesser. Instituttet skal fokusere på problemstillinger om livsløp, levekår og livskvalitet, samt velferds-samfunnets tiltak og tjenester.

Instituttet har et særlig ansvar for å

- utføre forskning om sosiale problemer, offentlige tjenester og overføringsordninger
- ivareta og videreutvikle forskning om familie, barn og unge og deres oppvekstvilkår
- ivareta og videreutvikle forskning, forsøks- og utviklingsarbeid med særlig vekt på utsatte grupper og barnevernets temaer, målgrupper og organisering
- ivareta og videreutvikle gerontologisk forskning og forsøksvirksomhet, herunder også gerontologien som tverrfaglig vitenskap

Instituttet skal sammenholde innsikt fra ulike fagområder for å belyse problemene i et helhetlig og tverrfaglig perspektiv.

© Norsk institutt for forskning om oppvekst,
velferd og aldring (NOVA) 2009
NOVA – Norwegian Social Research
ISBN 978-82-7894-336-6
ISSN 0808-5013

Illustrasjonsfoto: © Ingram imagelibrary MAX
Desktop: Torhild Sager
Trykk: Allkopi

Henvendelser vedrørende publikasjoner kan rettes til:

Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring
Munthesgt. 29 · Postboks 3223 Elisenberg · 0208 Oslo

Telefon: 22 54 12 00
Telefaks: 22 54 12 01
Nettadresse: <http://www.nova.no>

Forord

Hensikten med denne rapporten er å gi en fremstilling av viktige sider ved det å være ung i Frogn kommune. Rapporten bygger på en spørreundersøkelse blant 13- til 16-åringer i kommunen i 2009. Formålet med undersøkelsen er å kartlegge positive og negative sider ved oppvekstmiljøet i Frogn kommune, og om slike forhold eventuelt har endret seg over tid. Resultatene skal brukes som grunnlag for utforming av lokal ungdomspolitik i kommunen. Analyser og rapportskrivning er foretatt ved NOVA.

Hovedtemaene i rapporten er ungdommenes fritidsvaner, deltagelse i organisasjoner og idrettsaktiviteter, sosiale nettverk og rusmiddelbruk.

Takk til kontaktperson Beate Hess Bolstad – SLT-koordinator i Frogn kommune som har administrert datainnsamlingen og koordinert kontakten med skolene. En spesiell takk rettes også til Anders Bakken som er prosjektleder.

Oslo, november 2009

Jan Eivind Brekke Sodeland

Innhold

Sammendrag	7
1 Innledning.....	15
1.1 Om undersøkelsen	15
1.2 Presentasjonsform	18
1.3 Rapportens struktur	19
2 Fritid	20
2.1 Fritidsaktiviteter – et overblikk	20
2.2 Elektroniske medier	25
2.3 Organisert fritid	29
2.4 Idrett	33
2.5 Kommunale ungdomstilbud	38
2.6 Pendling ut av kommunen	42
2.7 Oppsummering	46
3 Trivsel, venner og psykisk helse.....	48
3.1 Trivsel.....	48
3.2 Vennskap	52
3.3 Mobbing	55
3.4 Vold	61
3.5 Psykisk helse	65
3.6 Oppsummering	68
4 Rusmiddelbruk	70
4.1 Røyk og snus	70
4.2 Alkohol	75
4.3 Cannabis og andre narkotiske stoffer.....	82
4.4 Oppsummering	83
Summary	85
Litteraturliste.....	87
Vedleggstabeller	91

Sammendrag

Ungdomsundersøkelsen i Frogn er en spørreskjemabasert undersøkelse gjennomført av NOVA på oppdrag fra Frogn kommune. Elever bosatt i Frogn kommune og som går på ungdomstrinnet og på videregående skoler i og utenfor kommunen, ble invitert til å delta i undersøkelsen. Kapasitetsproblemer ved de videregående skolene gjorde at mange måtte besvare undersøkelsen hjemmefra i stedet for på skolen. Dette førte til at svarprosenten på videregående nivå ble for lav til å gi et representativt bilde av denne delen av utvalget. Rapporten avgrenser seg derfor til elever på ungdomstrinnet. Til sammen var 484 elever i alderen 13–16 år med i undersøkelsen, noe som ga en deltagelse på 74 prosent. Elevene fylte ut et nettbasert spørreskjema på skolen i uke 13 til 15 i 2009.

Rapporten er en kartlegging av viktige sider ved det å være ung i Frogn kommune. Formålet med undersøkelsen er å skaffe kommunen et bredere grunnlag for å utforme lokale ungdomspolitiske tiltak. Rapporten oppsummerer sentrale funn fra undersøkelsen. I den første delen undersøkes forhold knyttet til de unges fritid. Her ser vi både på organiserte og uorganiserte aktiviteter. I del to fokuseres det på de unges trivsel, venner og psykiske helse, herunder vold og mobbing. Den siste delen gir en oversikt over bruken av rusmidler blant ungdommene i kommunen.

En tilsvarende ungdomsundersøkelse ble gjennomført i Frogn i 2000 og en viktig problemstilling er å beskrive utviklingstrekk siden den gang i ungdommenes situasjon. I tillegg undersøkes variasjoner knyttet til kjønn og alder.

Fritid

Rapportens første del tar for seg ungdommenes fritidsvaner. Resultatet viser at ungdommene i Frogn er aktive og driver med mange ulike fritidsaktiviteter. Ungdommene bruker mye tid på digitale medier. Nesten alle ser på TV, hører på musikk og er på internett hver dag. De tilbringer også store

deler av fritiden sammen med jevnaldrende venner, både hjemme hos hverandre og ute. I tillegg har ungdommene mye kontakt med venner via internett. 86 prosent chatter med venner på internett, og 79 prosent er på nettverkssamfunn flere ganger i uken.

Mange ungdommer er aktive i organisasjoner, foreninger og lag. To av tre er med i organiserte fritidsaktiviteter. Idrettslaget er den organisasjonsformen flest deltar i. I underkant av 40 prosent av ungdommene oppgir at de er med i et idrettslag. Mange driver også med egentrening og trening på helsestudio. Underhuset fritidsklubb er det mest brukte kommunale ungdomstilbudet i Frogn kommune. 30 prosent av ungdommene oppgir at de for tiden er med i denne fritidsklubben.

Mange Frogn-ungdommer drar til Ski Storsenter, Vinterbro og Oslo sentrum i fritiden. Tre av fire har alene eller sammen med venner reist til disse stedene i løpet av de to siste ukene. Den vanligste grunnen til at ungdommene reiser dit er for å shoppe. I tillegg drar mange for å treffe venner og for å gå på kino, teater eller konserter.

Har ungdommenes fritidsaktiviteter endret seg sammenlignet med i 2000?

Ungdommene driver med mange av de samme fritidsaktivitetene som i 2000, som for eksempel å se på TV, høre på musikk, trene, og være sammen med venner og familie. Like mange er med i organiserte fritidsaktiviteter som i 2000. Samtidig har det skjedd en betydelig økning i bruken av digitale medier. I 2009 oppgir nærmere 100 prosent at de har vært på internett i løpet av siste uke, mens det gjaldt 65 prosent i 2000. Et annet utviklingstrekk er at ungdommene er mer aktive i idrett enn det som var tilfellet i 2000. Betydelig flere driver med egentrening og går på treningsentre. I 2009 svarer tre av fire ungdommer at de har trimmet på egenhånd i løpet av siste uke, mens cirka halvparten av ungdommene svarte det samme i 2000. Videre har andelen som svarer at de trener på treningsstudio, mer enn fordoblet seg, fra 16 prosent i 2000 til 37 prosent i 2009.

Et annet utviklingstrekk er at ungdommene bruker mer av fritiden sammen med foreldrene sine enn det som var tilfellet i 2000. Andelen som svarer at de har gjort noe sammen med mor og far i løpet av siste uke, har økt fra 42 prosent i 2000 til 61 prosent i 2009. I tillegg er det flere som svarer at

de har vært hjemme alene, eller sammen med far/mor eller søsken hele kvelden og flere som har hjulpet til hjemme sammenlignet med i 2000.

Hvordan varierer fritidsinteresser med ungdommenes kjønn og alder?

Gutter og jenter driver med mange av de samme fritidsaktivitetene. Det finnes likevel enkelte kjønnsforskjeller, særlig når det gjelder bruk av elektroniske medier. Gutter spiller betydelig mer dataspill enn jenter. 80 prosent av guttene oppgir å ha spilt dataspill minst en gang i løpet av siste uke, mens det samme gjelder 28 prosent av jentene. I tillegg ser gutter mer på DVD, mens jenter bruker litt mer tid enn gutter til å chatte på internett. Det er også forskjeller mellom gutter og jenter i forhold til hvilke idrettsaktiviteter de er mest aktive i. Jenter driver oftere enn gutter med håndball, dansing og riding, mens fotball er den idretten klart flest gutter er aktive i. Generelt er gutter noe mer aktive i organiserte fritidsaktiviteter enn jenter. Flere jenter enn gutter reiser til Ski Storsenter, Vinterbro eller Oslo sentrum i fritiden.

Fritidsaktivitetene endrer seg noe med ungdommenes alder. For det første blir ungdommene mer orientert mot vennene sine med alderen. Andelen som sier at de har «brukt størstedelen av kvelden ute sammen med venner», er vesentlig høyere blant de som går i 10. klasse enn de som går i 8. klasse. De eldste ungdommene går også mer ut på kafé og snackbar enn yngre ungdom. Et annet trekk som skiller de eldste og de yngste, er hvilken treningsform de driver med. Andelen som trener i idrettslag, synker når ungdommene blir eldre. Samtidig er det flere av de eldste som trener på treningsstudio. Et tredje trekk er at andelen som benytter seg av fritidsklubber og andre kommunale ungdomstilbud, synker etter hvert som ungdommene blir eldre. 45 prosent av 8.-klassingene oppgir at de er med i minst ett av de kommunale ungdomstilbudene i Frogn, mens det samme gjelder kun 21 prosent av de som går i 10. klasse.

Trivsel, venner og psykisk helse

Rapportens andre del handler om i hvilken grad ungdom i Frogn er fornøyd med ulike områder av livet, om de har venner, og om de har opplevd vanskeligheter som mobbing, vold og psykiske problemer. Resultatet viser at

det store flertallet er godt fornøyd med livet. 88 prosent sier seg enig i utsagnet «jeg er fornøyd med livet mitt». Ungdommene er spesielt fornøyd med lokalmiljøet. 97 prosent av ungdommene svarer at de trives i strøket der de bor, og tre av fire svarer at de kunne tenke seg å la egne barn vokse opp i opp området der de selv bor. I tillegg svarer så godt som alle at de trives på skolen.

De fleste ungdommene har en trygg forankring i faste venner nettverk. Vennegjengen er den vanligste vennskapsformen. 42 prosent svarer at de vanligvis er sammen med en gjeng eller gruppe av ungdommer. I tillegg er 18 prosent vanligvis sammen med en eller to faste venner i en større vennegjeng. 30 prosent oppgir at de som regel er sammen med en eller to faste venner. Videre svarer fem prosent at det er tilfeldig hvem de er sammen med, og en prosent sier at de sjelden er sammen med jevnaldrende.

20 prosent av ungdommene i Frogn oppgir at de minst en gang i måneden blir plaget, ertet eller frosset ut av andre elever på skoleveien eller i friminuttene. 14 prosent oppgir at de selv utsetter andre for denne typen handlinger. Elektroniske kommunikasjonsmidler har muliggjort nye mobbeformer. 18 prosent har opplevd å bli plaget, mobbet eller truet av andre mens de har chattet på internett. I tillegg har cirka 10 prosent opplevd tilsvarende mobbing og trusler via mobilen. Mange har også opplevd at andre har sendt bilder og video av dem via mobilen uten at de selv ønsket dette.

Handlinger og trusler av voldelig karakter er et fenomen som forekommer i noen miljøer. 18 prosent har opplevd å bli utsatt for trusler om vold i løpet av det siste året, og 23 prosent har blitt slått uten å få synlige merker. Tolv prosent har fått voldsskader som ikke krevde legebehandling, mens to prosent har fått voldsskader som krevde legebehandling. En del unge sliter med psykiske plager og problemer. Den vanligste plagen er å føle at alt er et slit. Nesten hver fjerde ungdom svarer at de er «veldig mye» eller «ganske mye» plaget av dette, mens en av fem er «veldig mye» eller «ganske mye» plaget av at de bekymrer seg for mye for ting.

Har ungdommenes trivselsnivå, vennskapsmønster og psykiske helse endret seg sammenlignet med i 2000?

Ungdommene trives bedre på skolen i 2009 enn det som var tilfellet i 2000. 95 prosent sier seg helt eller litt enig i påstanden «Jeg trives på skolen», mens 83 prosent svarte det samme ni år tidligere. Ungdommene trives også bedre i lokalmiljøet enn det som var tilfellet i 2000. Flere enn sist svarer at de trives i strøket de bor i, og betydelig flere svarer at de kunne tenke seg å la egne barn vokse opp i strøket der de bor.

Flere av ungdommene oppgir at de er med i en vennegjeng, enn det som var tilfellet i 2000. Samtidig er det færre som oppgir at de som regel er sammen med en eller to faste venner. Andelen som oppgir at de ikke har noe fast vennemønster, eller at de ikke har venner på egen alder, er på samme nivå som i 2000.

Det har ikke vært noen nedgang i andelen som oppgir at de av og til blir plaget, ertet eller frosset ut av andre elever på skoleveien eller i friminuttene. I tillegg har internett og mobiltelefoner skapt nye arenaer for mobbing. Det har vært en nedgang i andelen som har blitt utsatt for vold som ikke resulterte i synlige skader. Undersøkelsen kan ikke si noe om det har vært en tilsvarende reduksjon i mer alvorlige voldshandlinger. Andelen som har blitt utsatt for trusler er på samme nivå som sist, mens det er betydelig færre som har vært vitne til voldshandlinger. Like mange rapporterer om psykiske plager og problemer som i 2000.

Hvordan varierer trivselsnivået med ungdommenes kjønn og alder?

Både jenter og gutter trives på skolen og i lokalmiljøet. Vennemønsteret til jenter og gutter i Frogn varierer noe. Flere jenter enn gutter svarer at de som regel er sammen med vennegjengen, mens noen flere gutter enn jenter svarer at de som regel er sammen med en eller to faste venner. Gutter oppgir i større grad enn jenter at de har plaget, ertet eller frosset ut andre elever på skoleveien eller i friminuttene. Samtidig er det like mange jenter og gutter som selv har blitt utsatt for denne typen handlinger. Det er ingen forskjeller mellom gutter og jenter i forhold til hvor mange som mobber andre på internett og via mobilen. Gutter er mer utsatt for trusler og voldelige

handlinger enn jenter. På den annen side er det flere jenter enn gutter som rapporterer at de sliter med psykiske plager og problemer.

Det blir vanligere å være med i en vennegjeng, og mindre vanlig å være sammen med en eller to faste venner etter hvert som ungdommene blir eldre. Mobbing er mest utbredt blant ungdommene som går i 8. klassetrinn. Rapportering av psykiske plager øker litt i løpet av ungdomsskolen.

Rusmiddelbruk

Rapportens siste del omhandler ungdommenes bruk av tobakk, alkohol og narkotika. Resultatene viser at seks prosent av ungdommene i Frogn røyker sigaretter. To prosent røyker daglig, mens fire prosent røyker sjeldnere enn daglig. Videre oppgir 15 prosent av ungdommene at de bruker snus. Fem prosent snuser fast, mens ti prosent snuser av og til.

En fjerdedel av ungdommene i undersøkelsen oppgir at de drikker alkohol, mens de resterende tre fjerdedelene svarer at de aldri eller nesten aldri drikker alkohol. 20 prosent drikker månedlig, mens tre prosent drikker ukentlig. Videre oppgir 27 prosent at de har drukket så mye at de har følt seg beruset. Den vanligste måten ungdommene skaffer alkohol på, er via venner. Nesten hver tredje ungdom har mottatt alkohol fra foreldrene i forbindelse med spesielle anledninger. Foreldrene er viktige rollemodeller for barna. En analyse av sammenhengen mellom foreldrenes og barnas alkoholvaner, viser at ungdom som har foreldre med høyt alkoholforbruk, selv har et høyere alkoholforbruk enn de som har foreldre som sjelden drikker alkohol.

Svært få av ungdommene i Frogn bruker hasj eller marihuana. Mindre enn tre prosent av ungdommene har forsøkt hasj eller marihuana, og halvparten av disse har kun prøvd stoffet en gang. Bruken av andre narkotiske stoffer er helt marginal. Kun en halv prosent av ungdommene har prøvd andre narkotiske stoffer.

Har ungdommenes bruk av rusmidler endret seg sammenlignet med i 2000?

Det er betydelig færre av ungdommene som røyker i 2009 enn ni år tidligere. I 2000 svarte 28 prosent av ungdommene at de røykte sigaretter, mens det kun gjelder seks prosent av dagens ungdom. Samtidig er andelen som snuser på samme nivå som i 2000. Resultatet tyder dermed på at andelen ung-

dommer i denne aldersgruppen som bruker tobakk, er vesentlig lavere i 2009 enn ni år tidligere.

Færre av ungdommene oppgir at de drikker alkohol i dag enn ved forrige undersøkelse i 2000. I 2009 svarer 23 prosent at de drikker alkohol én gang i måneden eller oftere, mens 37 prosent svarte det samme ni år tidligere. I tillegg har det vært en reduksjon i andelen som drikker seg beruset. I 2009 svarer 27 prosent at de har drukket seg beruset på alkohol, mens 45 prosent svarte at de hadde drukket seg beruset i 2000. Det har vært en betydelig nedgang i andelen som har forsøkt hasj eller marihuana. Ti prosent av ungdommene hadde prøvd hasj eller marihuana i 2000, mens det samme gjelder for tre prosent i 2009.

Hvordan varierer ungdommenes rusmiddelbruk med kjønn og alder?

Røyking er like vanlig blant gutter og jenter, men det er flere gutter enn jenter som bruker snus. Det er ingen vesentlige forskjeller i gutters og jenters drikkemønster. Like mange gutter og jenter oppgir at de har drukket alkohol, og like mange har drukket seg beruset. Det er heller ingen forskjeller mellom gutter og jenter i forhold til hvor mange som har forsøkt hasj eller marihuana. Som forventet stiger andelen som røyker, snuser og drikker med alderen.

Oppsummert

Resultatene fra ungdomsundersøkelsen gir samlet sett et positivt bilde av det å være ung i Frogn. Det store flertallet av de unge er fornøyd med livet sitt, med skolen og lokalmiljøet der de bor. De aller fleste ungdommene har nære venner som de tilbringer mye tid sammen med. Den vanligste møteplassen for de unge er hjemme hos hverandre, samtidig som mange møtes gjennom ulike kommunale aktivitetstilbud, i idrettslagene og gjennom andre former for organiserte aktiviteter. Ny teknologi har gjort at selv om ungdommene ikke fysisk sett er nær hverandre, har de store muligheter for å holde kontakt. Undersøkelsen viser at det er utstrakt kommunikasjon via de nye digitale møteplassene, gjennom chatting, nettverksgrupper og mobiltelefon. Samlet sett gir undersøkelsen et bilde av aktive og engasjerte Frogn-ungdommer som lever et variert liv med mange spennende utfordringer.

Undersøkelsen avdekker at det på flere områder har vært en positiv utvikling siden ungdomsundersøkelsen fra 2000. En viktig endring er at ungdom er blitt sunnere. Flere bruker mye tid på trening, og røyking er noe som virker å være «helt ute». Færre drikker alkohol, færre har vært beruset og cannabisbruken er blitt betydelig redusert i løpet av 2000-tallet. Samtidig er det flere som rapporterer at de trives på skolen og i nærmiljøet enn tidligere, flere driver med aktiviteter sammen med foreldrene sine, og mildere former for vold er det blitt mindre av.

Undersøkelsen har også avdekket noen områder som det kan være grunn til å ha et sterkere fokus på når det gjelder forebyggende virksomhet. Mobbing er ett område. Omfanget av erting, plaging og utfrysing på skolen eller på skoleveien har ikke blitt redusert siden 2000, men har heller ikke økt. I tillegg har internett og mobiltelefoner skapt nye arenaer for trakassering og mobbing. Et annet område er psykisk helse. 13 prosent svarer at de er uenig i påstanden «Jeg er fornøyd med livet mitt», og det er for mange ungdommer som går rundt med bekymringer eller som føler at alt er slit. Hvorfor det er noen unge som sliter, kan ikke undersøkelsen gi et svar på. Resultatene tilsier at det å fange opp disse ungdommene kan være et viktig innsatsområde for kommunen.

1 Innledning

Hensikten med denne rapporten er å gi et bilde av viktige sider ved det å være ung i Frogn kommune. Rapporten oppsummerer resultatene fra en spørreundersøkelse gjennomført blant 13- til 16-åringer i kommunen i 2009. Formålet med undersøkelsen er å skaffe kommunen et bredere grunnlag for å utforme lokale ungdomspolitiske tiltak. Fokus er rettet mot hva de driver med på fritida, på trivsel og vennskap. Rapporten undersøker også hvor stort omfanget av mobbing, vold og rusmiddelbruk er blant de unge.

Undersøkelsen er en gjentakelse av ungdomsundersøkelsen i Frogn fra 2000 (Ung i Frogn, Sletten 2000). Siden mange av de samme spørsmålene er gjentatt og stilt til den samme aldersgruppen, gir undersøkelsen et grunnlag for å undersøke om det har skjedd noen endringer over en periode på ni år. Rapporten vil blant annet gi svar på om fritidsmønsteret blant de unge har endret seg, om ungdom trives bedre eller dårligere enn tidligere og om bruken av rusmidler er blitt mer vanlig. I tillegg til å si noe om endringer over tid vil rapporten belyse forskjeller og likheter mellom gutter og jenter og mellom ungdom i ulike aldersgrupper.

1.1 Om undersøkelsen

Undersøkelsen er initiert av Frogn kommune og gjennomført av NOVA i samarbeid med kommunen. Kommunen ønsket en bred oversikt over hvordan ungdommene i kommunen opplever at det er å vokse opp i Frogn kommune. I tillegg til å gi en tilstandsrapport av oppvekstmiljøet i 2009, ønsket kommunen å få kunnskap om det har skjedd endringer i ungdommenes situasjon over tid.

Ungdomsundersøkelsen er gjennomført innenfor NOVAs UNGdata-opplegg. UNGdata er et standardisert sett av spørreskjemaer knyttet til ungdoms hverdagsliv. NOVA har stått for utviklingen av spørreskjemaet som er benyttet i undersøkelsen, i samarbeid med kommunen. Kommunen har stått for den praktiske gjennomføringen av undersøkelsen på skolene.

Undersøkelsen ble gjennomført i uke 13 til 15 i 2009. Gjennomføringen skulle fortrinnsvis skje i skoletiden for å sikre så høy svarprosent og deltakelse som mulig. Elever og foreldre ble i forkant av undersøkelsen informert om formålet med og innholdet i undersøkelsen. Det ble også informert om at det var frivillig for elevene om de ville delta eller ikke. For å motivere de unge til å delta, ble de informert om at de kunne være med i trekningen av tre bærbare PC-er. Trolig bidro dette til å øke interessen for deltakelse. Alle måtte ha skriftlig tillatelse fra foreldrene for å kunne delta.

Spørreskjemaet ble besvart elektronisk ved at elevene logget seg inn på undersøkelsen via internett. Kun elever med foreldresamtykke fikk utdelt passord som de skulle bruke til å logge seg på undersøkelsen. For å sikre personvernet var det ingen forbindelse mellom passordet og elevenes navn. Prosjektet ble i forkant av undersøkelsen meldt til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste og opplegget er tilrådet av Personvernombudet for forskning. Spørreskjemaet ble også sendt til Regional etisk komité for en etisk vurdering. Komiteen hadde ingen merknader til gjennomføringen.

Opprinnelig var undersøkelsen ment å dekke samtlige av kommunens elever på ungdomstrinnet og på videregående skole. Gjennomføringen på videregående viste seg å være vanskeligere enn planlagt. Kapasitetsproblemer ved skolene gjorde at bare noen elever fikk besvare undersøkelsen i skoletiden. De resterende elevene måtte besvare undersøkelsen per post, med en responsrate på i underkant av 10 prosent. Svarprosenten på videregående nivå ble så lav at undersøkelsen ikke gir et representativt bilde av denne delen av utvalget. Rapporten avgrenser seg derfor til elever på ungdomstrinnet.

I Frogn kommune finnes det tre skoler som har elever på ungdomstrinnet. Alle disse takket ja til å delta i undersøkelsen. Seiersten og Dyreløkkåsen er kommunale skoler, mens Drøbak Montessori er privatskole. I alt går det 654 elever disse tre skolene. 484 elever besvarte spørreskjemaet, noe som gir en deltagelse på 74 prosent. Tabell 1.1 viser hvor høy svarprosenten var på skolene som deltok i undersøkelsen.

Tabell 1.1 Populasjon, utvalg og svarprosent for hver skole

Skoler	Antall elever	Antall deltatt	Svarprosent
Seiersten	383	277	72
Dyrløkkeåsen	212	156	74
Montesorri	59	51	86
Totalt	654	484	74

Selv om svarprosenten i 2009 er noe lavere enn undersøkelsen fra 2000, er likevel en deltakelsesprosent på 74 av 100 god nok til å gi et dekkende bilde av ungdommenes situasjon i kommunen.

Undersøkelsen ble lagt opp slik at det skal være mulig å sammenlikne svarene med de som ble gitt i undersøkelsen fra 2000. De fleste av spørsmålene er like i de to undersøkelsene og begge undersøkelsene omfatter elever på ungdomstrinnet. Undersøkelsen fra 2000 inkluderte også grunnkurselever (Sletten 2000). Ettersom kun ungdomskoleelever er med i den nye undersøkelsen, holdes grunnkurselevne fra 2000 utenfor analysene når det ses på utviklingstrekk. Undersøkelsen i 2009 er besvart elektronisk, mens den i 2000 ble besvart på papir. Det er imidlertid ikke grunn til å tro at dette har avgjørende betydning for hvilke svar ungdommene oppgir.

Det er viktig å understreke at en sammenlikning av to tidspunkter ikke sier noe om hvordan utviklingen har vært i tidsrommet *mellom* disse to punktene. I prinsippet kan en økning mellom 2000 og 2009 i en bestemt aktivitet innebære en betydelig økning i begynnelsen av perioden og en svakere nedgang i slutten av perioden. I så fall vil en være inne i fase hvor denne aktiviteten faktisk er på vei ned, selv om det over en niårsperiode samlet sett har vært en økning. Dette problemet er vanskelig å løse, siden det ikke gjennomføres kontinuerlige undersøkelser og betyr at rapporten ikke kan si noe om de endringer som er i ferd med å skje. Det er kun mulig å dokumentere endringer som har skjedd i løpet av perioden siden ungdomsundersøkelsen i 2000.

I tillegg til å se på utvikling over tid, vil kjønn og alder være viktige bakgrunnsvariabler som går igjen i rapporten. Tabell 1.2 nedenfor viser hvordan de som har besvart undersøkelsen fordeler seg med hensyn til kjønn og klassetrinn.

Tabell 1.2: Antall jenter og antall gutter på hvert klasstrinn som har deltatt i undersøkelsen

	8. klasse	9. klasse	10. klasse	Alle
Gutt	104	67	65	236
Jente	86	73	79	238
Totalt	190	140	144	474
Andel jenter	45	52	55	50

Totalt er det en jevn kjønnsfordeling med 50 prosent gutter og 50 prosent jenter. Innenfor hvert klasstrinn varierer kjønnsfordelingen likevel noe. I 8. klasse er det flere gutter enn jenter, mens jentene er i flertall i 9. og 10. klasse blant dem som svarte på spørreskjemaet. Totalt deltok 236 gutter og 238 jenter. Tre ungdommer besvarte spørreskjema uten å oppgi kjønn.¹

1.2 Presentasjonsform

De fleste av tabellene i rapporten er *krysstabeller*. Disse tabellene kan brukes til å sammenligne svarfordelingen for ulike grupper som har besvart et spørsmål i undersøkelsen. Man kan for eksempel bruke krysstabellen til å presentere prosentandelen jenter og gutter som oppgir at de er medlem av et idrettslag. Prosentandelen beregnes med utgangspunkt i antallet gutter og jenter som har svart på spørsmålet om idrettslagsmedlemskap. I tabellen oppgis antallet som har besvart spørsmålet ved N. Fordi noen av ungdommene som er med i undersøkelsen ikke har svart på alle spørsmålene, vil totalantallet (N) variere noe fra tabell til tabell. I tillegg til krysstabeller gir noen av tabellene ganske enkelt uttrykk for andelen som har gitt et visst svar på et spørsmål.

I de fleste av tabellene og figurene presenteres signifikansnivået. Signifikansnivået viser risikoen for at de forskjellene vi finner mellom en eller to grupper i datamaterialet er et resultat av tilfeldig variasjon. Sannsynligheten for at forskjellene skyldes tilfeldigheter øker når antallet personer som har besvart et spørsmål på en gitt måte er lite. I samfunnsvitenskapelig forskning godtas vanligvis en risiko på fem prosent nivå. Med dette menes at risikoen

¹ I tillegg var det 8 ungdommer som ikke oppga hvilket klasstrinn de går på, noe som forklarer differansen til totalantallet i tabell 1.1

for at forskjellene vi finner mellom to grupper egentlig er et resultat av tilfeldig variasjon er mindre enn fem prosent. I rapporten er signifikante forskjeller i resultatene angitt ved en stjerne (*).

På enkelte av spørsmålene i undersøkelsen er ungdommene delt inn i mange små grupper. Når det er få ungdommer i hver gruppe må forskjellene være større for at sammenhengen skal være statistisk signifikant. Det at en sammenheng ikke er signifikant, betyr likevel ikke at den er uinteressant. I rapporten vil det derfor i enkelte tilfeller også legges vekt på sammenhenger som ikke er statistisk signifikante.

1.3 Rapportens struktur

Rapporten er inndelt i tre hovedkapitler. Kommunen ønsket å framskaffe mer kunnskap om hva ungdommene i Frogn kommune bruker fritiden sin på. Kapittel 2 inneholder en generell oversikt over hvilke aktiviteter de unge foretar seg i løpet av en vanlig uke. Deretter ses det nærmere på ungdommenes bruk av nye medier. Kapitlet gir også et bilde av ungdommenes deltagelse i organisasjoner og idrettslag, ettersom dette er en viktig del av det de unge bruker fritiden sin på. Videre belyses bruken av kommunale ungdomstilbud og i hvilken grad ungdommene reiser ut av kommunen i fritiden.

Kapittel 3 handler om hvordan ungdommene i Frogn trives med tilværelsen. Kapitlet gir først en indikasjon på hvor fornøyde ungdommene er med oppvekstvilkårene i kommunen, gjennom spørsmål om trivsel i nærmiljøet og på skolen. I tillegg undersøkes hva slags vennemønstre ungdommene har. Til sist i kapitlet undersøkes forekomsten av mobbing, vold og psykiske plager.

Det siste kapitlet i rapporten fokuserer på ungdommenes bruk av rusmidler. Det ses på alt fra lettere former, som røyking og snus, til alkohol og narkotika. I tillegg undersøkes det om det finnes en sammenheng mellom foreldres alkoholvaner og ungdommenes eget alkoholforbruk.

2 Fritid

I dette kapittelet gis det en oversikt over hva ungdommene i Frogn kommune bruker fritiden sin på. Det inntas et bredt perspektiv på fritid, og begrepet omhandler alt som ungdommene foretar seg når de ikke er på skolen. Poenget er å presentere et generelt bilde av hva Frogn-ungdommene gjør når de ikke er på skolen. For hvert tema blir det undersøkt om situasjonen har endret seg siden undersøkelsen i 2000 og om det er kjønns- og aldersforskjeller i ungdommenes fritidsmønster.

Kapittelet starter med å gi en generell oversikt over hvilke aktiviteter ungdommene driver med i løpet av en vanlig uke. Her er det i første rekke snakk om uorganiserte aktiviteter som å se på TV eller være sammen med venner. Kapitlet fortsetter med et eget avsnitt om ungdommenes bruk av nye medier. Videre belyses spørsmål om i hvilken grad ungdommene er aktive i organisasjoner, idrettslag, fritidsklubber, foreninger og lignende. Til sist undersøkes lokale forhold i Frogn knyttet til pendling og sentrumsbruk.

2.1 Fritidsaktiviteter – et overblikk

Fritiden er den tiden på dagen da man mer eller mindre fritt kan velge hva man vil gjøre. Ettersom alle som er med i denne undersøkelsen er skoleungdom, er fritiden den tiden de ikke er på skolen. I spørreskjemaet ble det listet opp en rekke vanlige aktiviteter. Ungdommene ble bedt om å krysse av for hvor mange dager de i løpet av den siste uken hadde brukt på de ulike aktivitetene. I tabell 2.1 vises andelen ungdom som oppgir at de har drevet med de ulike aktivitetene minst én gang i løpet av siste uke. Aktivitetene er ordnet etter fallende hyppighet slik at de aktivitetene som flest har drevet med kommer øverst. Tabellen viser resultatene både for undersøkelsen i 2000 og 2009. Statistisk signifikante endringer er markert med fet skrift og stjerne.

Tabell 2.1 Prosentandeler som har drevet med ulike aktiviteter en gang eller oftere i løpet av siste uke (7 dager) i 2000 og 2009

	2000	2009
Vært på internett*	65	99
Sett på TV	99	98
Hørt på musikk	96	96
Gjort lekser	94	94
Hjulpet til hjemme (vasket, ryddet osv.)*	78	90
Vært sammen med venner hjemme hos deg selv eller hos dem	89	89
Vært hjemme alene, eller med far/mor /søsken hele kvelden*	82	89
Brukt datamaskin til annet enn spill*	61	88
Sett på DVD	73	78
Brukt størstedelen av kvelden ute sammen med venner	73	74
Trimmet på egen hånd (løpt en tur, gått i svømmehall etc.)*	52	74
Dratt til nærmeste by eller inn til sentrum	66	71
Besøkt familie	59	64
Gjort noe sammen med mor og far (hobby, trening e.l.)*	42	61
Drevet med trening i et idrettslag	53	59
Vært helt alene hjemme mesteparten av kvelden	58	58
Spilt dataspill	53	54
Gått på kafé eller snackbar	49	50
Spilt andre spill (kortspill, spørrespill etc.)*	29	42
Vært på treningsstudio/helsestudio*	16	37
Besøkt nabo	33	36
Vært i fritidsklubb	35	34
Tegnet, malt eller skrevet dikt hjemme på egen hånd	24	27
Passet søsken	27	27
Stått og hengt på et gatehjørne/kiosk/bensinstasjon e.l.	26	26
Hatt jobb etter skolen*	34	25
Vært på møte i et lag eller forening*	15	24
Kjørt eller sittet på med bil/motorsykkkel/moped for moro skyld	24	24
Vært på øving eller spilt instrument sammen med andre*	13	22
Spilt rollespill	12	15
Drevet med dans, jazzballett, aerobic, folkedans e.l.	8	13
Skrudd på bil, moped eller motorsykkkel	11	11
Vært på kampsport- eller selvforsvarstrening	10	9
Drevet med hester, riding	8	6

Tabellnote: * Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Den aktiviteten som flest har gjort minst én gang i løpet av uken er å være på internett, tett fulgt av å ha sett på TV og hørt på musikk. Resultatet tyder på at internettilgangen i norske hjem er meget høy, og kanskje spesielt høy i familier med tenåringsbarn. Samtidig som overføring av informasjon på

internett blir stadig raskere og mulighetene flere, har enkelte spådd at folk vil velge bort TV til fordel for internett. Dette er blitt forklart ved at mediekonsumenter stiller stadig større krav til interaktivitet, noe som først og fremst er mulig på internett. Resultatene her tyder på at dette ikke er tilfellet. I stedet kan det se ut som om ungdom ikke velger bort TV, men i stedet benytter seg av begge mediene.

Selv om mange bruker fritiden sin på elektroniske medier, er de fleste likevel både aktive og sosiale også på andre områder. Nærmere 90 prosent har vært sammen med venner i løpet av den siste uken, og ytterligere 74 prosent svarer at de har brukt størstedelen av kvelden ute sammen med venner.

Ungdom i Frogn bruker mye av fritiden sin på idrett og fysisk aktivitet. 74 prosent svarer at de i løpet av siste uke har trimmet på egen hånd (løpt en tur, vært i svømmehall etc.), og 59 prosent har drevet med trening i et idrettslag. De tre aktivitetene som færrest har gjort i løpet av uken er: skrudd på bil, moped eller motorsykkel (11 prosent), vært på kampsport- eller selvforsvarstrening (9 prosent) og drevet med hester, riding (6 prosent).

Tabellen viser også hvor mange som hadde drevet med de samme fritidsaktivitetene ved forrige undersøkelse i 2000. En av de tydeligste endringene gjelder internettbruk. Mens 99 prosent hadde vært på internett i løpet av den siste uken i 2009, gjaldt det 65 prosent i 2000. Endringen henger sammen med at tilgangen til internett var betydelig lavere i 2000 enn det den er i 2009.

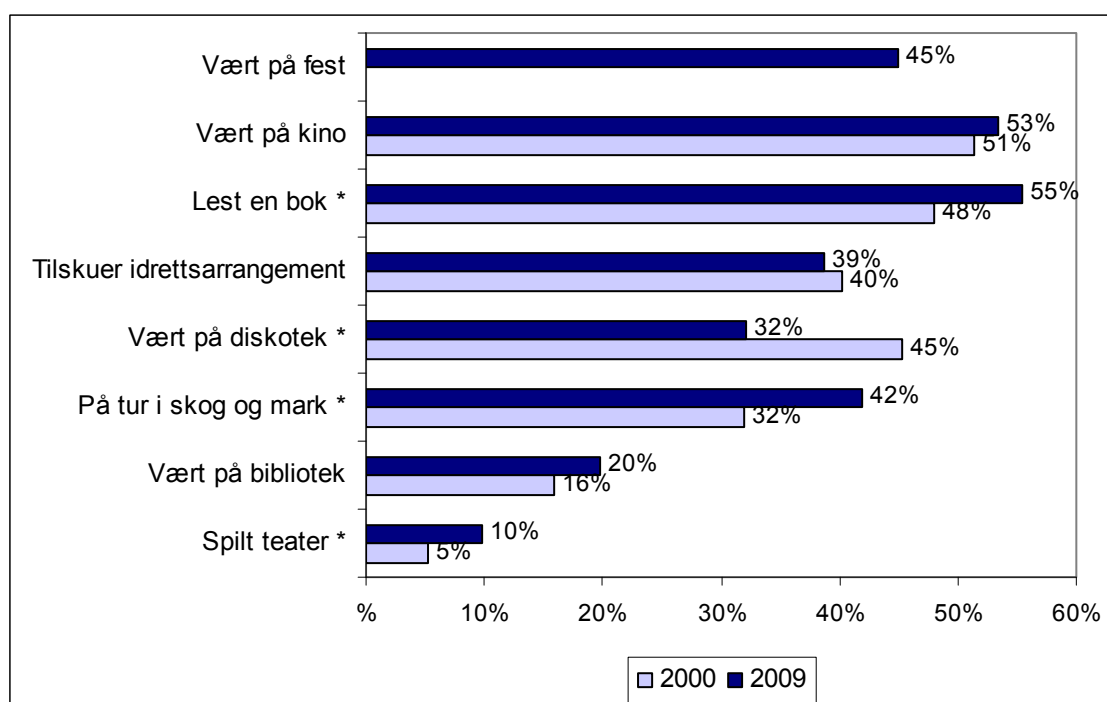
En annen endring er at flere bruker tid på idrettsaktiviteter. Spesielt har andelen som driver med egentrening økt. I 2009 oppgir 74 prosent at de trimmer på egenhånd minst én gang i løpet av uken, mens det samme gjaldt 52 prosent i 2000. I tillegg har andelen som har vært på treningsstudio økt fra 16 prosent i 2000 til 37 prosent i 2009.

Et siste utviklingstrekk er at ungdommene er mer sammen med foreldrene sine i fritiden sammenlignet med i 2000. Andelen som svarer at de har gjort noe sammen med mor og far i løpet av siste uke, har økt fra 42 prosent i 2000 til 61 prosent i 2009. I tillegg har andelen som har vært hjemme alene, eller med far/mor eller søsken hele kvelden, økt fra 82 til 89 prosent, og andelen ungdom som har hjulpet til hjemme har økt fra 78 til 90 prosent.

Den eneste aktiviteten som færre har gjort i 2009 enn i 2000 er å jobbe etter skolen. Dette tyder på at ungdom generelt er blitt mer aktive og at de har en mer variert fritid enn tidligere.

I spørreskjemaet ble de unge bedt om å svare på om de i løpet av de siste 30 dager hadde deltatt i ulike typer aktiviteter. Figur 2.1 viser at de unge deler seg i to på flere av disse aktivitetene.

Figur 2.1. Prosentandel som har deltatt på ulike aktiviteter i løpet av siste 30 dager. 1997 og 2009

Figurnote: * Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå
Øverste aktivitet « vært på fest» ble ikke kartlagt i 2000

Om lag halvparten har vært på kino, lest bok (ikke skolebok) og vært på fest minst en gang i løpet av siste måned, mens rundt 40 prosent har vært på tur i skog og mark og vært tilskuer på et idrettsarrangement. Én av tre har vært på diskotek, to av ti har vært på biblioteket (ikke skolebibliotek), mens én av ti har spilt teater. På flere av disse områdene har det vært en økning i aktivitetsnivået. Det har vært en betydelig økning i andelen som svarer at de har gått på tur i skog og mark. I tillegg er det flere som oppgir at de har lest bok og spilt teater enn det som var tilfellet i 2000. Samtidig har det vært en stor reduksjon i andelen som har vært på diskotek. Omtrent like mange svarer at de har vært på kino, på biblioteket og på idrettsarrangement i 2009 som ni år tidligere.

Driver gutter og jenter med ulike fritidsaktiviteter?

Tabell 2.2 viser andelen gutter og jenter som har drevet med ulike fritidsaktiviteter minst én gang i løpet av siste uke. Tabellen viser kun de aktivitetene der det er en signifikant forskjell mellom gutter og jenter.

Tabell 2.2 Prosentandeler som har drevet med ulike aktiviteter én gang eller oftere i løpet av siste uke (7 dager) etter kjønn

	Gutt	Jente
Hjulpet til hjemme (vasket, ryddet osv.)	85	94
Vært hjemme alene, eller med far/mor/søsken hele kvelden	86	92
Brukt datamaskin til annet enn spill	93	83
Vært helt alene hjemme mesteparten av kvelden	64	53
Spilt dataspill	80	28
Tegnet, malt eller skrevet dikt hjemme på egen hånd	16	37
Kjørt eller sittet på med bil/motorsykkkel/moped for moro skyld	28	20
Drevet med dans, jazzballett, aerobic, folkedans e.l.	6	18
Skrudd på bil, moped eller motorsykkkel	16	6
Drevet med hester, riding	2	10

Tabellnote: Alle kjønnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Resultatene viser at gutter og jenter driver med mange av de samme fritidsaktivitetene. For mer enn to tredjedeler av alle fritidsaktivitetene som ble kartlagt er det ingen signifikante forskjeller mellom jenter og gutter. Samtidig finnes det enkelte tydelige kjønnsforskjeller. Den fritidsaktiviteten med størst differanse mellom gutter og jenter er å spille dataspill. 80 prosent av guttene mot 28 prosent av jentene har spilt dataspill minst én gang i løpet av sist uke. Det er likevel ikke slik at jenter ikke bruker tid foran datamaskinen. Nesten 100 prosent av jentene har vært på internett og 83 prosent svarer at de har brukt datamaskinen til annet enn spill. Dette tyder på at de aller fleste av jentene også er aktive databrukere i fritiden, men at gutter og jenter har en litt ulik orientering i bruk.

Det finnes en del aktiviteter som jentene driver mer med enn guttene. 37 prosent av jentene oppgir å ha tegnet, malt eller skrevet dikt minst én gang i løpet av siste uke, mens dette kun gjelder 16 prosent av guttene. I tillegg har tre ganger så mange jenter som gutter drevet med dans, jazzballett, aerobic, folkedans e.l. Flere jenter enn gutter har også drevet med hester, hjulpet til hjemme og vært hjemme alene eller med far/mor eller søsken hele kvelden.

Motsatt har flere gutter enn jenter skrudd på bil/moped/motorsykkel og kjørt eller sittet på med bil/motorsykkel/moped for moro skyld. Det at flere jenter driver med kreative aktiviteter som tegning, maling og dansing, mens flere gutter «mekker» på bil, gjenfinnes i senere utdanningsvalg. Jenter er overrepresentert på studiene musikk, dans drama og formgivingsfag, mens gutter oftere enn jenter velger tekniske fag (Utdanningsdirektoratet 2009).

Driver eldre ungdom med andre fritidsaktiviteter enn yngre ungdom?

Hvordan fritidsaktivitetene endrer seg etter hvert som ungdommene blir eldre er undersøkt i tabell 2.3. Tabellen viser kun de aktivitetene der det er en signifikant forskjell mellom de ulike klassetrinnene.

Tabell 2.3 Prosentandeler som har drevet med ulike aktiviteter en gang eller oftere i løpet av siste uke (7 dager) etter klassetrinn

	8. kl	9. kl	10. kl
Hørt på musikk	93	99	97
Brukt størstedelen av kvelden ute sammen med venner	66	77	81
Drevet med trening i et idrettslag	74	51	47
Gått på kafé eller snackbar	44	48	60
Vært på treningsstudio/helsestudio	30	35	47
Vært i fritidsklubb	36	41	25
Stått og hengt på et gatehjørne/kiosk/bensinstasjon e.l.	23	34	23

Tabellnote: Alle klassetrinnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Resultatet viser at ungdommene blir mer orientert mot vennene sine med alderen. Andelen som har «brukt størstedelen av kvelden ute sammen med venner» er vesentlig høyere blant de som går i 10. trinn enn de som går i 8. trinn. De eldste ungdommene går også mer ut på kafé og snackbar enn yngre ungdom. Et annet trekk som skiller de eldste og de yngste er hvilken treningsform de driver med. Andelen som trener i idrettslag synker når ungdommene blir eldre. Samtidig er det flere av de eldste som trener på treningsstudio.

2.2 Elektroniske medier

Ungdommene som er med i undersøkelsen er vokst opp i en tid preget av betydelige teknologiske endringer. Til forskjell fra foreldrene sine, har de hatt datamaskiner, internett og mobiltelefoner som en naturlig del av livet sitt

helt fra de var barn. Kunnskapene om denne typen teknologi er langt bedre enn foreldrenes. Ungdommene har dermed et fortrinn ettersom denne teknologien inngår på stadig flere områder av livet. Samtidig er det mange i samfunnet som bekymrer seg for ungdommenes mediebruk. Bekymringen har spesielt vært knyttet til at mediene, og spesielt bildemediene, virker passiverende. Diskusjonen har dreid seg om hvorvidt ungdom som sitter mye foran skjermen blir passive, late og lite engasjerte. Undersøkelsen viser at de aller fleste ungdommer i Frogn bruker tid på TV, musikk og internett. Men samtidig har vi sett at ungdommene er mer aktive i idrett enn ni år tidligere. Dette tyder på at selv om ungdom som gruppe bruker en del tid på ulike medier, fører ikke dette automatisk til større passivitet. Dette er i tråd med en undersøkelse av barn og unges medievaner som viser at bruk av digitale medier i første rekke konkurrerer med andre innendørs aktiviteter. Undersøkelsen finner «liten støtte for påstanden om at nye medier fortrenger andre aktiviteter som ballspill, utelek eller sportsaktiviteter» (Endestad m.fl. 2004).

Vi har vist at det å være på internett, se på TV og høre på musikk, er de tre vanligste fritidsaktivitetene blant ungdom i Frogn. Resultatene sier lite om hvor mye tid ungdom bruker og hvor stor variasjon det er mellom dem. Dette får vi mer kunnskap om i tabell 2.4.

Tabell 2.4 Tidsbruk på ulike medier i løpet av en vanlig dag. Horisontalt prosentuert

	Under 30 min	30 min – 1 time	1–3 timer	Mer enn 3 timer	Gjør ikke aktivitet	Vet ikke	Totalt
Se på TV	7	22	50	16	1	4	100
Andre aktiviteter på internett	16	18	40	18	2	6	100
Chatting på internett	21	20	32	15	6	6	100
Se på DVD	38	11	28	2	11	10	100

Tabellen bekrefter at dette er aktiviteter som nesten alle bruker tid på til vanlig. Andelen som *ikke* driver med disse aktivitetene er høyst seks prosent for alle aktivitetene, med unntak av det å se på DVD, som 11 prosent ikke driver med. Ungdommene bruker mest tid på å se på TV. 66 prosent svarer at de ser på TV mer enn én time i løpet av en vanlig dag. 47 prosent bruker mer enn én time til chatting og 58 prosent bruker like lang tid på andre aktiviteter på internett. Dette betyr at det er en god del ungdom som bruker mindre enn én time på ulike internettaktiviteter. For chatting gjelder det 41

prosent og for andre aktiviteter på nettet er tallet 34 prosent. Det brukes minst tid på å se på DVD og en del ser ikke på DVD i det hele tatt. Samtidig er det en gruppe på 30 prosent som ser på DVD mer enn én time hver dag. Resultatet viser med andre ord at dette er medier som så godt som alle bruker, men at det er stor variasjon i forhold til hvor mye tid den enkelte bruker på dem.

Det er viktig å være klar over at mange av disse aktivitetene foregår samtidig. Mange liker for eksempel å chatte på internett mens de ser på TV. Dette fenomenet har den siste tiden vært omtalt i media under begrepet «multitasking».

Er det forskjeller mellom gutter og jenter i Frogn når det gjelder hvor mye tid de bruker på disse mediene? I tabell 2.5 sammenlignes andelen gutter og jenter som har brukt mer enn én time på ulike medier.

Tabell 2.5. Prosentandel gutter og jenter som har brukt mer enn én time på ulike medier i løpet av en vanlig dag.

	Gutter	Jenter	Alle
Se på TV	66	66	66
Andre aktiviteter på internett*	63	54	58
Chatting på internett*	41	53	47
Se på DVD*	38	23	30

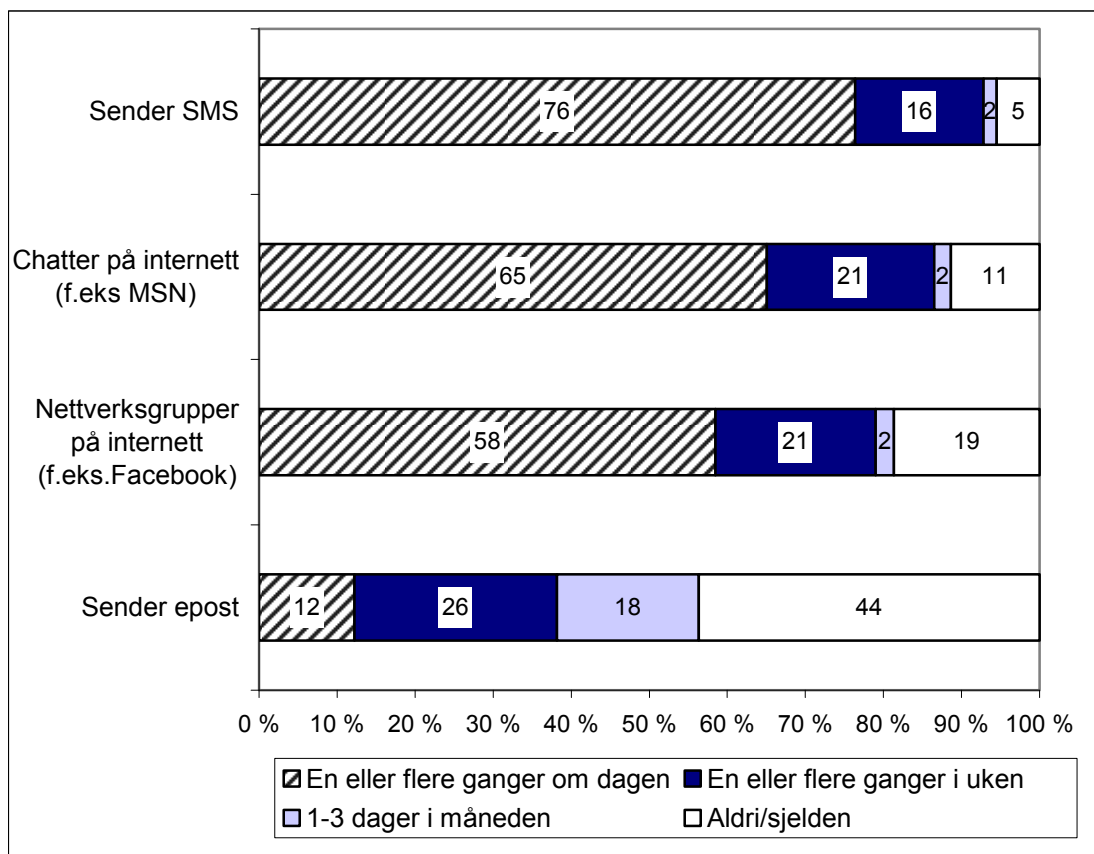
Tabellnote: * Kjønnforskjellene er statistisk signifikante på 5 prosentnivå

Tabellen viser at det er ikke store forskjeller mellom gutter og jenter i forhold til hvor mye tid de bruker på de ulike mediene. Den aktiviteten der det er størst kjønnsforskjell i tidsbruk, er å se på DVD. 38 prosent av guttene ser på DVD minst én time i løpet av en typisk dag, mens dette gjelder 23 prosent av jentene. Videre viser tabellen at jenter bruker mer tid enn gutter på å chatte på internett, mens flere gutter enn jenter gjør andre aktiviteter på internett. Det at jenter bruker mer tid enn gutter på chatting, og gutter bruker mer tid enn jenter på andre aktiviteter på internett, er i tråd med tidligere forskning på området (Torgersen 2004).

Resultatene viser at internett er blitt en viktig del av de unges hverdag. Mer enn noen gang brukes internett som et sosialt medium der ungdom er i kontakt med andre jevnaldrende. Nettverkssamfunn som Facebook og ulike chattersider har spesialisert seg på å lage kommunikasjonsmedier som treffer

ungdomsgruppen. Hvilke kommunikasjonsmedier foretrekker ungdom i Frogn? For å få informasjon om hvor utstrakt bruken av elektroniske medier er, ble de spurt om hvor ofte de benyttet ulike kommunikasjonsmedier. Figur 2.2 viser hvor hyppig ungdommene er i kontakt med andre via SMS, chattekanaler, nettverksgrupper og e-post.

Figur 2.2 Andel som benytter ulike kommunikasjonsmedier. Prosent

Figuren viser at det mediet ungdommene oftest bruker for å kommunisere med andre er SMS via mobilen. 76 prosent sender SMS én eller flere ganger om dagen. Chatting på internett er også en mye brukt kommunikasjonsform. 65 prosent chatter daglig med andre på internett og 58 prosent av ungdommene svarer at de daglig er på nettverksgrupper. Nettverksgrupper av typen Facebook og Myspace har hatt en eventyrlig vekst. Man kan derfor få et inntrykk av at «alle» benytter disse mediene. Det er derfor interessant å merke seg at nesten 20 prosent av ungdommene svarer at de aldri eller sjelden benytter seg av nettverksgrupper.

Videre fremgår det av figuren at vesentlig færre kommuniserer via e-post sammenlignet med de andre mediene. 44 prosent av ungdommene svarer at de aldri bruker e-post. Årsaken til at så mange av ungdommene ikke bruker e-post, kan være at de andre mediene bidrar til at kommunikasjon via e-post blir overflødig. I tillegg passer kanskje den form for uformell kommunikasjon som ungdom ofte har bedre på SMS og chatting, hvor man får svar umiddelbart.

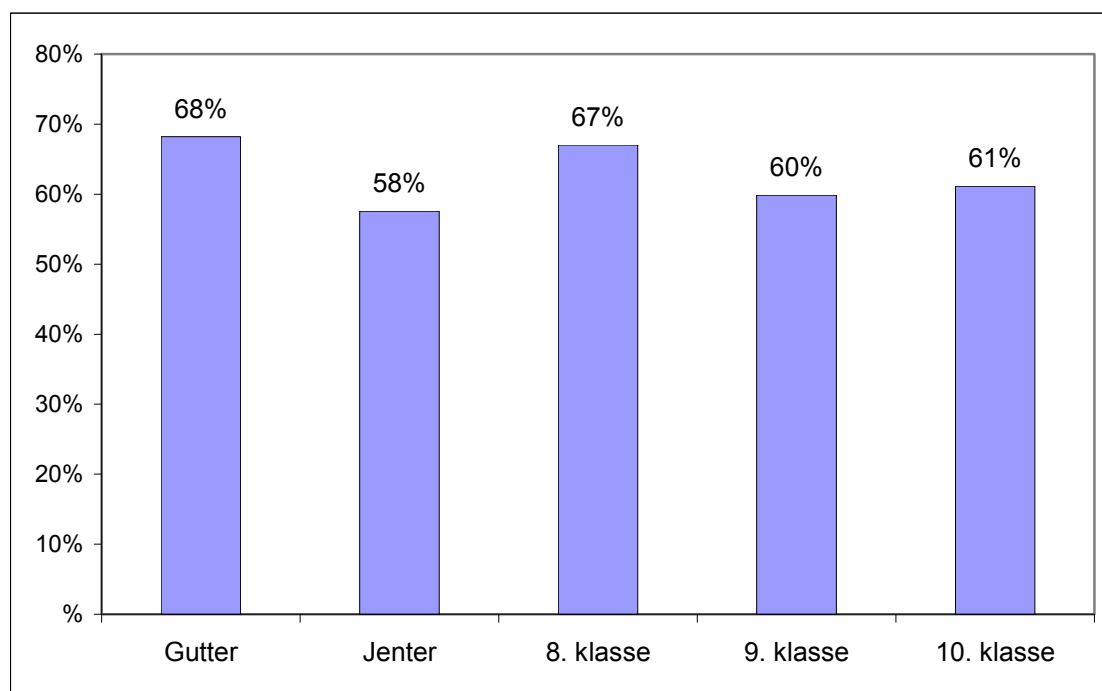
2.3 Organisert fritid

Et trekk ved norsk kultur og samfunnsliv er at mange barn og unge er medlemmer av ulike organisasjoner, klubber, lag og foreninger (Fauske og Øia 2003). Mange bruker store deler av tiden sin på denne typen organisert fritid. Et kjennetegn ved organiserte fritidsaktiviteter er at de foregår i avgrensede tidsrom og til faste tider. Fellestrekket er at mennesker samles med et klart formål knyttet til et interessefellesskap. Det kan for eksempel være å samles for å spille et instrument sammen med andre i et korps eller band, eller det kan være aktiviteter av mer ideologisk karakter, som for eksempel medlemsmøter i regi av et politisk parti. Et annet kjennetegn ved de organiserte fritidsaktivitetene er at de ofte er voksenledede, selv om det også finnes eksempler på ungdomsstyrte organisasjoner. I dette avsnittet skal det ses nærmere på hvor mange som er med i organisasjoner og idrettslag, hvilke aktiviteter ungdommene er aktive i og hvor mye tid som brukes på disse aktivitetene.

For å få mer informasjon om ungdommenes organisasjonsaktivitet ble de bedt om å krysse av for hvilke organisasjoner de for tiden var med i fra en liste med en rekke typiske organisasjoner. Denne metoden ble også benyttet i 2000-undersøkelsen og gir et grunnlag for å vurdere om det har skjedd noen vesentlige endringer i ungdommers organisasjonsdeltakelse. Det er verdt å understreke at det her ikke spørres om medlemskap, men om ungdommene er med i organisasjoner eller ikke. Denne metoden gir en samlet deltagelsesprosent i organiserte fritidsaktiviteter på 63 prosent. Deltagelsen er omtrent like høy som ved den forrige undersøkelse i 2000 da 66 prosent oppga å være med i minst en av de nevnte organisasjonene. Resultatet tyder på at ungdommene i Frogn deltar i organiserte fritidsaktiviteter i omtrent like stor grad som ni år tidligere.

Er organisasjonsdeltagelsen ulik for jenter og gutter og varierer den med ungdommenes alder? Figur 2.3 gir en oversikt over hvordan organisasjonsdeltagelsen varierer med kjønn og klasstrinn. Søylene viser andelen av ungdommene som oppgir å være med i minst én av organisasjonene fra listen med typiske organiserte fritidsaktiviteter.

Figur 2.3 Organisasjonsdeltagelse etter kjønn og klasstrinn. Prosent

Figurnote: Kjønnforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå. Klasstrinnsforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Figuren viser at noen flere gutter enn jenter er med i organiserte fritidsaktiviteter. 68 prosent av guttene er med i minst én organisasjon, mot 58 prosent av jentene. Den samme kjønnforskjellen i organisasjonsdeltakelse gjorde seg også gjeldende i 2000. Den gang oppga 68 prosent av guttene og 63 prosent av jentene at de var med i organiserte fritidsaktiviteter. Organisasjonsdeltagelsen er høyest blant de yngste elevene som går i 8. klasse. Forskjellen mellom de ulike klasstrinnene er ikke signifikant, og resultatet bør derfor tolkes som om det ikke er noen forskjell i organisasjonsdeltagelsen for ungdom i ulik alder.

Hvilke organisasjoner, foreninger og lag deltar ungdommene i? Tabell 2.6 viser andelen som er med i ulike organisasjoner, foreninger og lag i 2000

og 2009. Tabellen er sortert slik at aktivitetene med høyest deltagelsesprosent i 2009 er øverst i tabellen.

Tabell 2.6 Andel som er med i ulike organisasjoner i 2000 og 2009. Prosent

	2000	2009
Idrettslag	43	39
Fritidsklubb	18	15
Norsk supporterklubb*	4	7
Rockeklubb/bandøvelser*	3	7
Musikkorps, kor, orkester	6	5
Forening for dyrehold	4	5
Rollespill-klubb	3	4
Avholdsforening/mot rusgift*	8	4
Turistforening*	1	4
Kristen forening	5	4
Motorklubb	2	3
Politisk organisasjon	3	3
Røde Kors, Norsk Folkehjelp	2	3
Hobbyklubb	3	3
Speideren	4	2
Jakt- og fiskeforening	2	2
4H	3	2
Miljø- og naturvernorganisasjon	2	2
Innvandrerorganisasjon	1	1
Annen organisasjon	5	8

Tabellnote: * Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Resultatet viser at idrettslagene har desidert flest aktive deltagere. Dette er en romslig kategori som rommer alt fra store lagidretter som fotball og håndball til turn og danseforeninger. 39 prosent av ungdommene svarer at de er med i et idrettslag. Dette er omtrent like mange som i 2000, da 43 prosent svarte det samme.

Fritidsklubbene har nest høyest oppslutning. 15 prosent av ungdommene svarer at de er med i en fritidsklubb. Syv prosent er med i en norsk supporterklubb og like mange er med i en rockeklubb. Begge organisasjonsformene har større oppslutning enn i 2000. Fem prosent er med i musikkorps/kor/orkestre og like mange er med i forening for dyrehold. De resterende organisasjonene har under fem prosent oppslutning. For de fleste av organisasjonene har det kun vært mindre endringer sammenlignet med i

2000. Unntaket er at det i 2009 er flere som er med i norsk supporterklubb, rockeband og Turistforeningen, mens det er færre som er med i Avholdsforeningen mot rusgift sammenlignet med i 2000.

Deltar gutter og jenter i ulike organisasjoner og varierer deltagelsen med ungdommens alder? Tabell 2.7 viser hvordan deltagelsen i ulike organisasjoner varierer blant gutter og jenter og på ulike klassetrinn.

Tabell 2.7 Andel som er med i ulike organisasjoner etter kjønn og klassetrinn. Prosent

	Gutt	Jente	8.kl.	9.kl.	10.kl.
Idrettslag **	42	36	46	30	39
Fritidsklubb	15	15	18	15	10
Norsk supporterklubb*	12	3	7	8	6
Rockeklubb/bandøvelser* **	11	3	4	11	8
Musikkorps, kor, orkester	5	6	5	7	4
Forening for dyrehold	3	6	4	4	6
Rollespill-klubb	5	4	5	5	3
Avholdsforening/mot rusgift*	6	2	4	4	5
Turistforening*	2	6	3	6	3
Kristen forening	3	4	2	5	5
Motorklubb*	5	1	3	4	3
Politisk organisasjon	4	2	3	3	3
Røde Kors, Norsk Folkehjelp	3	2	3	1	3
Hobbyklubb*	4	1	2	3	3
Speideren **	3	2	1	5	2
Jakt- og fiskeforening	3	1	1	4	2
4H	2	1	2	2	1
Miljø- naturvernorganisasjon	1	2	2	2	1
Innvandrerorganisasjon	1			1	1
Annen organisasjon*	11	5	8	7	10

Tabellnote: * Kjønnforskjeller er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

** Klassetrinnsforskjeller er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Det er generelt små forskjeller i organisasjonsdeltagelsen til gutter og jenter. Likevel er det noen organisasjoner der kjønnforskjellene er ganske store. Andelen gutter som er med i norsk supporterklubb og rockeklubb er fire ganger så høy som andelen jenter. I tillegg er flere gutter med i avholdsforeninger mot rusgift, motorklubber og hobbyklubber. På den annen side er det flere jenter enn gutter som er med i Turistforeningen.

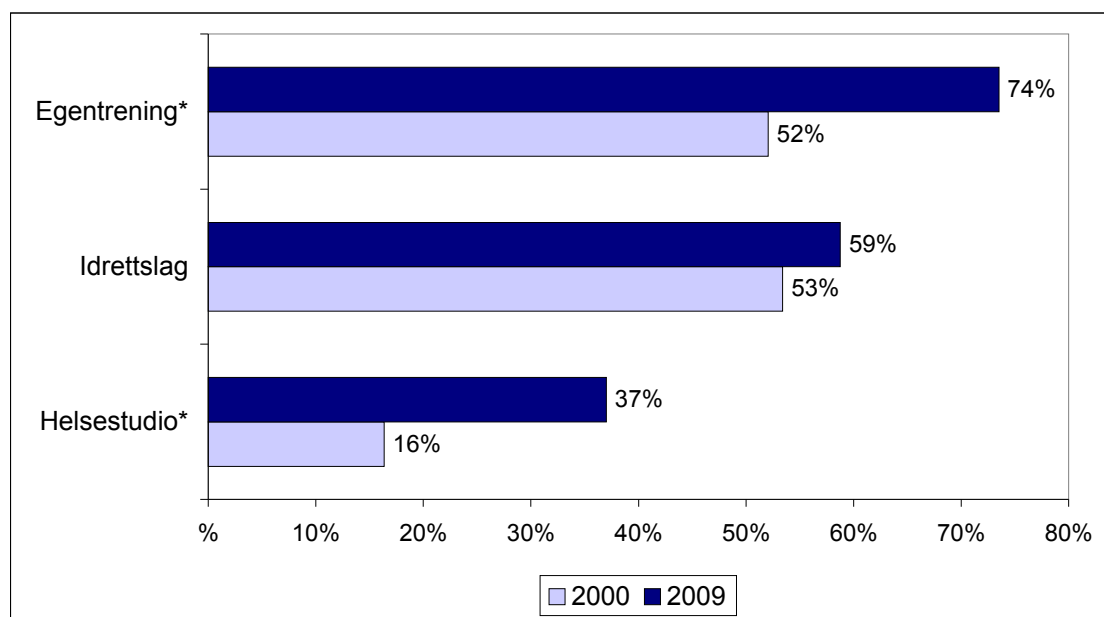
Det er ikke noe klart mønster i forhold til organisasjonsdeltagelse og alder. Et vanlig funn er at deltagelsen i idrettslagene synker med ungdommenes alder (Fauske og Øia 2003). Resultatet her viser at deltagelsen i idrettslagene synker kraftig fra 8.- til 9. klassetrinn, men at den øker igjen på 10. klassetrinn.

2.4 Idrett

Siden idrettens stilling står så sterkt blant ungdom vil vi bruke litt tid på å presentere dette mer i detalj. Nasjonale tall viser at omlag 70 prosent av norske barne- og ungdommer er innom den organiserte idretten. Barne- og ungdomsidrett er et hovedsatsingsområde for statens idrettspolitik (Kulturdepartementet 1999–2000) og for Norges Idrettsforbund (Sverdrup og Johannessen 2003). Det er ulike bestemmelser og fokus for barne- og ungdomsidretten. I barneidretten er det viktigste at barna skal lære å spille på lag med andre, og få prøve seg i ulike idretter. Ungdomsidretten har et større innslag av konkurranse og idretten får ofte et mer alvorlig preg hvor personlige prestasjoner får større betydning. I tillegg blir kropp og utseende viktigere i ungdomsårene. Det finnes ulike kjønnsideal for gutter og jenter som sier noe om hvordan den vellykkede kropp bør se ut. Dette kan få utslag i hva slags treningsaktiviteter ungdommene driver med. For noen vil formålet med treningen i større grad handle om å endre kropp og utseende til noe bedre, enn bli bedre i en bestemt idrett. Undersøkelser viser likevel at den viktigste grunnen til at ungdom driver med idrett er fordi de synes det er morsomt og sosialt og fordi de ønsker å holde seg i form (Strandbu og Bakken 2007).

Hvilke treningsformer driver ungdom i Frogn med? Figur 2.4 viser andelen som oppgir at de driver med trening i idrettslag, egentrening og trening på helsestudio i 2000 og 2009. Søylene i figuren viser andelen som svarer at de har drevet med de ulike treningsformene minst én gang i løpet av siste uke.

Figur 2.4 Andelen som driver med former for fysisk aktivitet i 2000 og 2009. Prosent

Figurnote: Signifikant forskjell mellom idrettsformene i 2000 og i 2009 på 5 prosentnivå

Figuren viser at egentrening er den idrettsformen som flest driver med. 74 prosent av ungdommene oppgir at de har trimmet på egenhånd minst én gang i løpet av siste uke. Videre har 59 prosent drevet med trening i et idrettslag, mens 37 prosent har vært på treningsstudio. For alle treningsformene har det skjedd en økning sammenlignet med i 2000. Andelen som svarer at de har trent på helsestudio er over dobbelt så høy som den i 2000. Dette henger trolig sammen med at tilbudet av helsestudioer og treningsentre er blitt langt større de senere årene (Steen-Johnsen 2004). Det har også vært en betydelig økning i andelen som driver med egentrening. Andelen som svarer at de har drevet med egentrening i løpet av siste uke har økt fra 52 prosent i 2000 til 74 prosent i 2009.

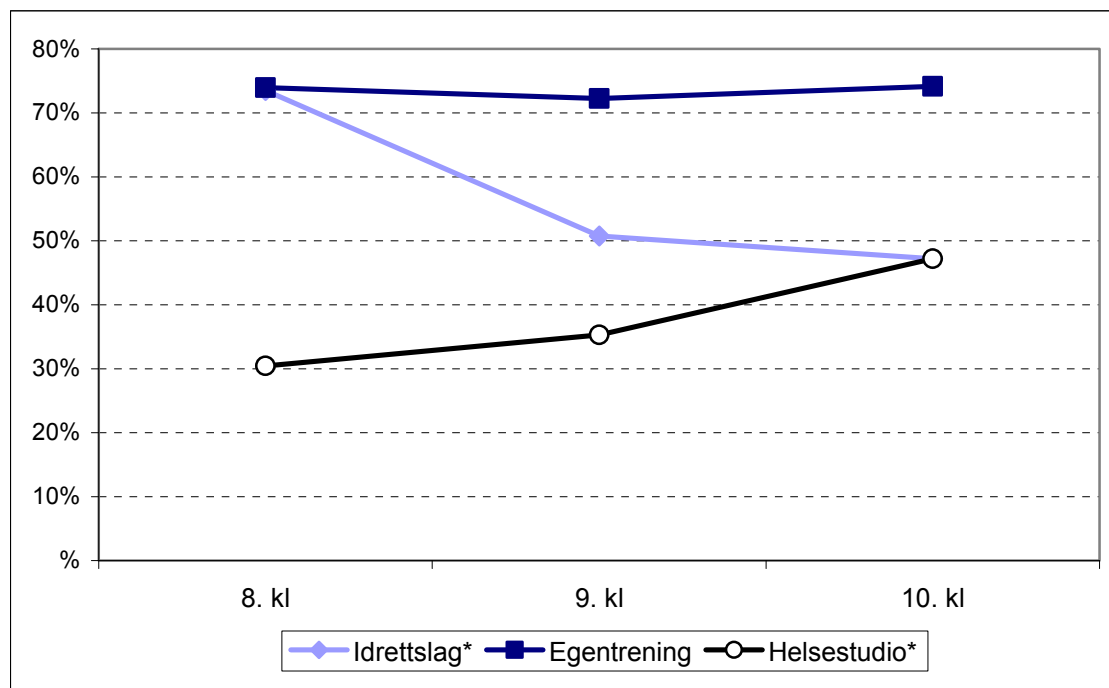
59 prosent svarer at de har drevet med trening i et idrettslag i løpet av siste uke. Dette tallet er høyere enn det som tidligere er rapportert om andelen som er med i et idrettslag (39 prosent) og understreker at svært mange unge er aktive i idrett. At tallene er litt ulike kan tyde på at det er flere ungdommer som trener i tilknytning til idrettslagene enn de som regner seg å være «med i idrettslag».

Totalt viser resultatene at det har vært en økning i hvor mange av ungdommene i Frogn som er fysisk aktive. Spesielt har det vært en økning i

andelen som trener på helsestudioer og andelen som driver med egentrening. Funnene som viser at ungdommene trener mer i dag enn på slutten av 1990-tallet er i tråd med annen forskning på dette feltet. En undersøkelse av idrettsdeltagelsen blant Oslo-ungdom viste en klar økning i aktivitetsnivået fra 1996 til 2006. I likhet med funnene her ble det observert en spesielt stor økning i bruken av trenings- og helsestudioer (Strandbu og Bakken 2007).

Hvordan endrer aktivitetsnivået seg med ungdommens alder? I figur 2.5 sammenlignes aktivitetsnivået i de ulike idrettsformene for ungdom på ulike klassetrinn. Linjene i figuren viser andelen som svarer at de har drevet med de ulike treningsformene minst én gang i løpet av siste uke.

Figur 2.5 Prosentandel på ulike klassetrinn som har drevet med ulike former for fysisk aktivitet

Figurnote: * Klassetrinnsforskjellene er statistisk signifikant forskjellig fra null på 5 prosentnivå

Treningsformene endrer seg etter hvert som ungdommene blir eldre. Figuren viser at deltagelsen i idrettslagene synker med ungdommenes alder. Mens tre av fire ungdom i 8. klasse svarer at de har vært aktive i idrettslag i løpet av den siste uken, gjelder dette under halvparten av ungdommene i 10. klasse.

Det er likevel ikke slik at ungdommene trener mindre med alderen. Figuren viser at egentrening holder seg på stabilt høyt nivå. Over 70 prosent av ungdommene på alle klassetrinn svarer at de har drevet med egentrening i

løpet av siste uke. I tillegg øker bruken av treningssentre med alderen. 30 prosent trener på treningssentre i 8. klasse, mens det samme gjelder nesten halvparten av ungdommene i 10. klasse. En mulig forklaring på at få av de yngste trener på treningssentre er at sentrene ofte har en nedre aldersgrense på 16 eller 18 år. Dette forklarer trolig økningen i 10. klasse da en del av elevene fyller 16 år. En annen forklaring er at ungdommene blir mer selvstendige og økonomisk uavhengige med alderen, og derfor kan velge å bruke pengene sine på helsestudioer.

I undersøkelsen ble det spurt om hvilke idrettsaktiviteter ungdommene driver med på fritiden. Ut fra en liste med 15 populære idrettsgrener skulle de krysse av for den idretten de var mest aktiv i. Tabell 2.8 viser hvilke idrettsaktiviteter ungdommene er mest aktive i.

Tabell 2.8: Idrettsaktivitet (Krysset av for «mest aktiv i») etter kjønn. Prosjenter

	Gutt	Jente	Alle
Fotball	31	8	19
Styrketrening / treningsstudio	15	17	16
Håndball	4	14	9
Dans	1	11	6
Svømming	4	6	5
Sykling	7	2	4
Riding		7	4
Basketball	3	4	3
Tennis	1	5	3
Kampsport/selvforsvar	4	2	3
Golf	4	1	2
Snowboard	4	1	2
Innebandy / landhockey	1	2	2
Turn		2	1
Aerobic		2	1
Annen idrett	18	10	14
Er ikke idrettsaktiv	4	6	5
Totalt	100	100	100
N	226	233	459

Tabellen viser at fotball er den idretten som flest ungdom driver med. Selv om dette er en populær idrett blant begge kjønn, fremgår det at fotball fremdeles domineres av gutter. Styrketrening/treningsstudio har nest størst

oppslutning. Så mange som 16 prosent svarer at dette er den idrettaktiviteten de er mest aktive i. Som tidligere nevnt har trening på treningssentre blitt stadig mer utbredt de senere årene (Strandbu og Bakken 2007). I motsetning til fotball er dette en aktivitet som er omtrent like populær blant gutter og jenter. De neste to idrettsaktivitetene på listen, håndball og dans, har henholdsvis ni og seks prosent oppslutning. Sammen med riding er dette idrettsaktiviteter som er dominert av jenter. De øvrige idrettsaktivitetene har fem prosent oppslutning eller lavere.

Relativt mange har krysset av for alternativet «annen idrett». Det tyder på at de tilgjengelige svaralternativene ikke har vært utfyllende nok. Kun fem prosent svarer at de ikke er idrettsaktive, noe som tyder på at de aller fleste ungdommene i Frogn driver med en eller annen form for idrett.

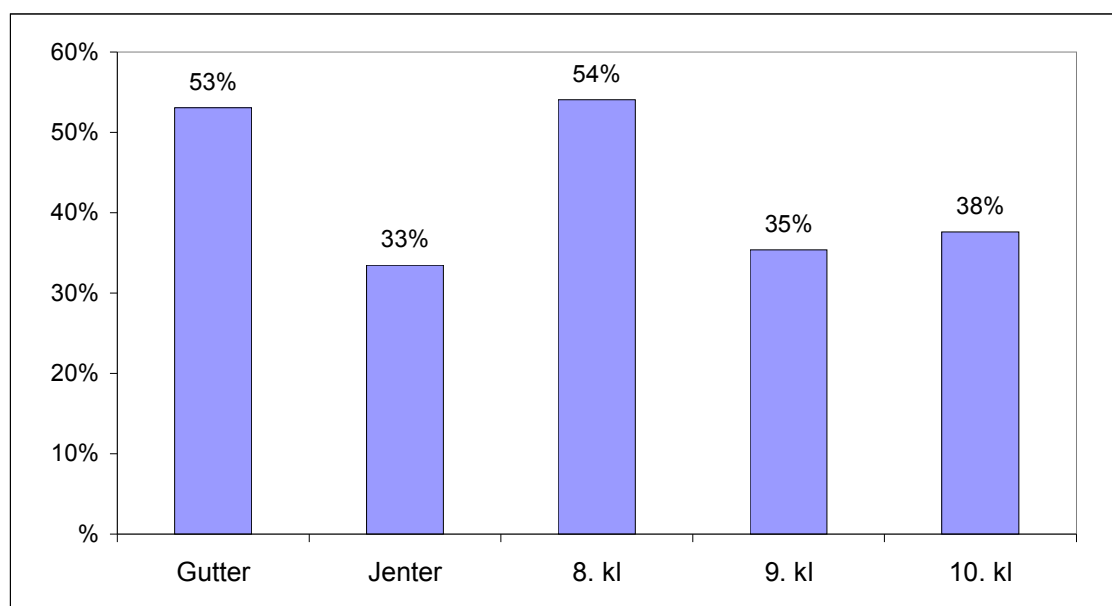
Konkurransetidrett

Frembringelse av nye toppidrettsutøvere er en av målsetningene i den offentlige idrettspolitikken. Konkurransen i barneidretten er likevel langt mer regulert i Norge enn i mange andre land. Barneidrettsbestemmelsene fastsetter for eksempel at det ikke skal være lov å «toppe laget» før spillerne fyller 13 år. Selv om det også er retningslinjer for ungdomsidretten er denne mindre regulert og rekruttering til toppidrett står mer sentralt (Strandbu og Bakken 2007).

I Frogn svarer 43 prosent av ungdommene at de deltar i idrettskonkurranser og ytterligere 31 prosent svarer at de har konkurrert tidligere. Dette er omtrent på samme nivå som i 2000 da 47 prosent konkurrerte og 32 prosent hadde konkurrert tidligere. Figur 2.6 (neste side) viser konkurransedeltagelsen for gutter og jenter og på ulike klassetrinn.

Figuren viser at deltagelsen i idrettskonkurranser er høyere for gutter enn for jenter. 53 prosent av guttene og 33 prosent av jentene svarer at de deltar i idrettskonkurranser. Videre fremgår det at deltagelse i konkurranseidretten avtar med alderen. Over halvparten av elevene deltar i idrettskonkurranser i 8. klasse, mens det samme gjelder mellom 35 og 38 prosent av ungdommene i 9. og 10. klasse.

Figur 2.6 Deltagelse i konkurranseidrett etter kjønn og klassetrinn. Prosent

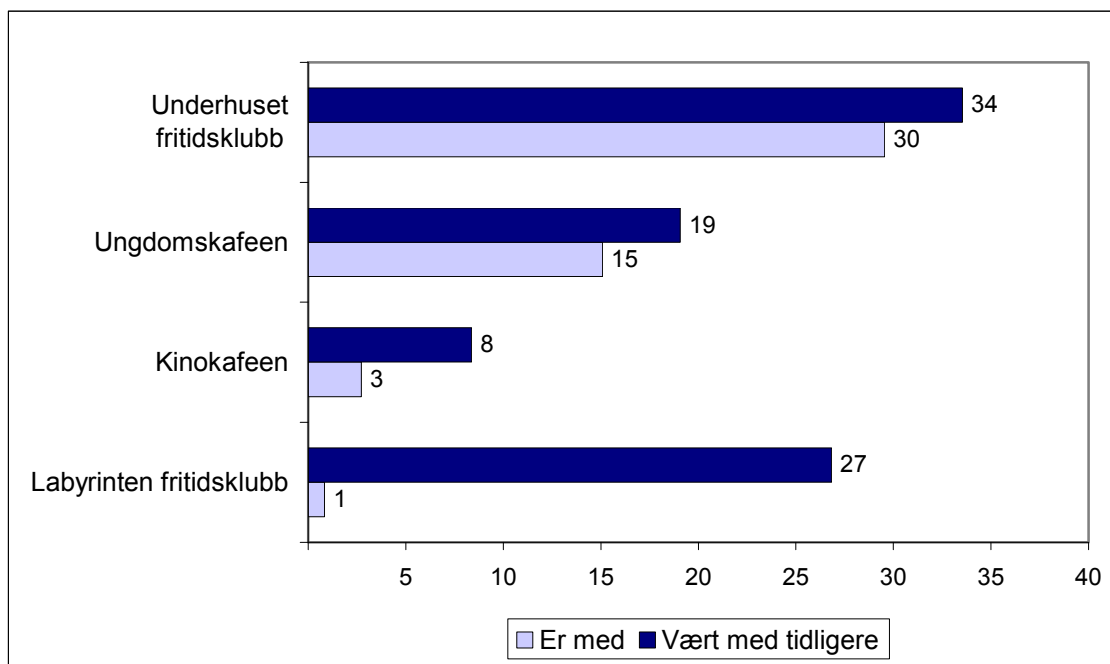
Figurnote: Kjønnns- og klassetrinnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Det er trolig mange årsaker til at ungdommenes deltagelse i idrettskonkurranser synker med økende alder. I løpet av ungdomsårene får idretten et mer alvorlig preg. Konkurranse og personlige prestasjoner får større betydning. Det blir viktigere å vinne og hevde seg i konkurransen med jevnaldrende. Dette kan få ulike utslag hos ulike personer. Mens noen blir motivert av økt konkurranse, kan forventningspresset hos andre oppleves som ubehaglig, slik at de vegrer seg for å delta. Resultatet bør også ses i sammenheng med de tidligere resultatene som viste at deltagelsen i idrettslagene synker når ungdommene blir eldre. Når flere av de eldste ungdommene melder seg ut av idrettslagene, resulterer det i at færre deltar i idrettskonkurranser. Det er vanskeligere å forklare hvorfor flere jentene sjeldnere deltar i konkurranser enn guttene.

2.5 Kommunale ungdomstilbud

Det finnes et variert kommunalt tilbud til ungdom i Frogn kommune. Ulike fritidsklubber og ungdomstilbud er fordelt rundt i kommunen. I dette kapitlet ses det nærmere på bruken av fire av disse ungdomstilbudene. I undersøkelsen ble ungdommene spurt om de for tiden *er med i* eller *hadde vært med i* følgende ungdomstilbud: Underhuset fritidsklubb, Ungdomskafeen, Kinokafeen og Labyrinten fritidsklubb.

Figur 2.7 Andelen som er med i/ har vært med i ulike fritidsklubber og ungdomstilbud

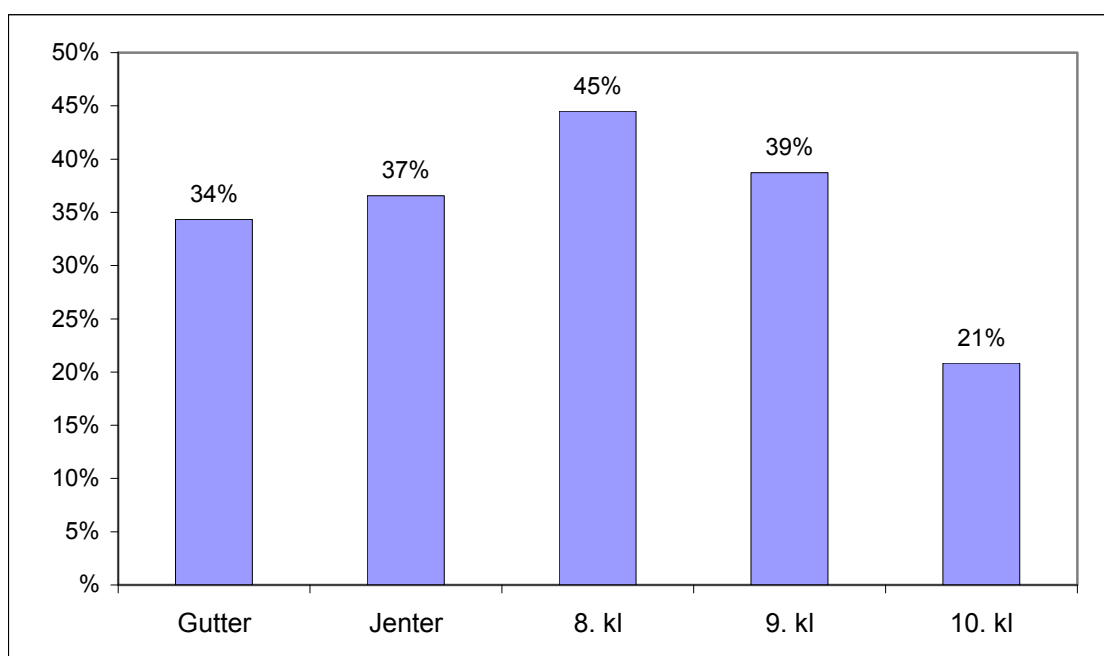
Figuren viser at flest er med i Underhuset fritidsklubb. Til sammen svarer 30 prosent at de er med i Underhuset, mens ytterligere 34 prosent har vært med tidligere. Deretter følger Ungdomskafeen (15 prosent), Kinokafeen (tre prosent) og til sist Labyrinten fritidsklubb (én prosent). Grunnen til at få oppgir at de er med i Labyrinten fritidsklubb er at dette er en juniorklubb beregnet for ungdom i aldersgruppen 10 til 13 år. Dette forklarer også hvorfor mange svarer at de har vært med i denne fritidsklubben tidligere.

Hvor mange benytter seg av disse ungdomstilbudene samlet sett? I praksis kan det være en liten gruppe av ungdommene som er med i alle tilbudene eller det kan være forskjellige ungdom som er med i de ulike tilbudene. Flest er med i Underhuset fritidsklubb. Resultatet viser at 30 prosent av ungdommene oppgir å være med i dette tilbudet. I teorien kan man tenke seg at disse 30 prosentene er de samme som er med i alle de andre tilbudene. På den annen side kunne man tenke seg at ingen benytter mer enn ett av tilbudene. Hvis en legger sammen andelen som er med i de ulike ungdomstilbudene får man en total på 49 prosent. Dette utgjør et maksimalt estimat. Oppsummert kan man tenke seg at minst 30 prosent, og maks 49 prosent, av ungdommene i Frogn er med i et ungdomstilbud.

For å finne ut av hvor mange det egentlig dreier seg om lages en variabel som viser hvor mange av ungdommen som er med i minst ett av ungdomstilbudene. Denne viser at 36 prosent er med i minst ett av de kommunale ungdomstilbudene. Dette er bare litt høyere enn minimumsanslaget på 30 og tyder på at mange av de samme ungdommene er med i de ulike tilbudene.

Figur 2.8 viser om andelen som er med i minst ett av ungdomstilbudene varierer for gutter og jenter og for ungdom i ulik alder. Søylene i figuren viser andelen som er med i minst ett av ungdomstilbudene (Underhuset fritidsklubb, Ungdomskafeen, Kinokafeen og Labyrinten fritidsklubb).

Figur 2.8 Andel som er med i minst ett av ungdomstilbudene etter kjønn og klasstrinn*

Figurnote: Klasstrinnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Kjønnsforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null

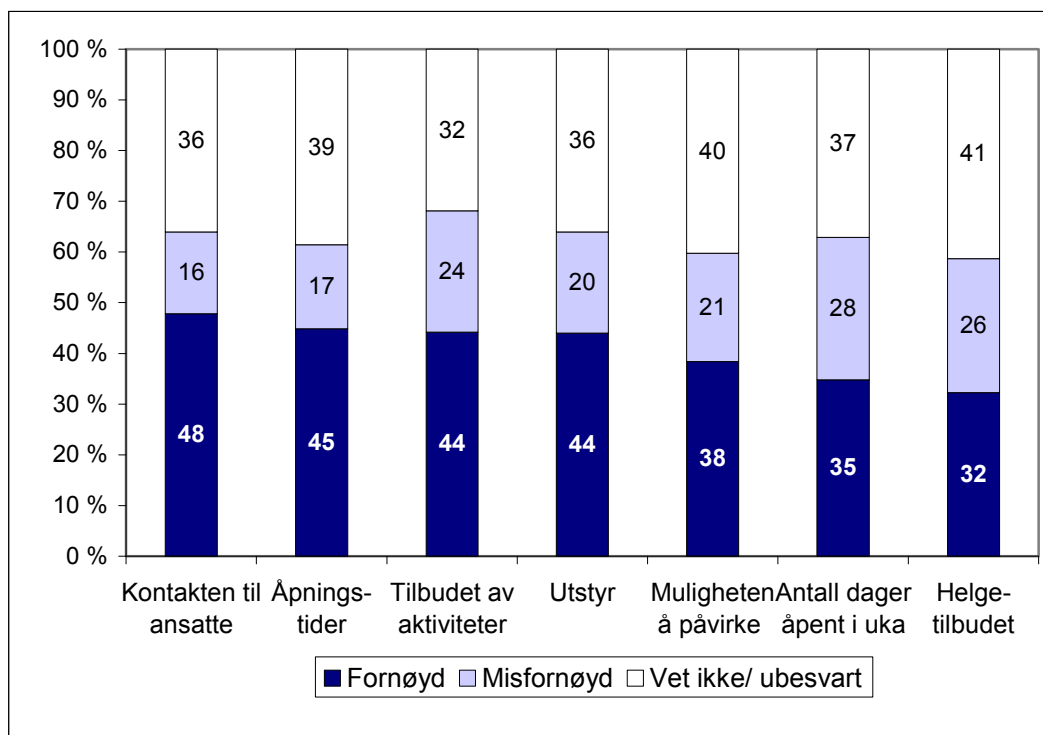
* Omfatter: Underhuset fritidsklubb, Ungdomskafeen, Kinokafeen og Labyrinten fritidsklubb

Andelen som er med i minst ett av ungdomstilbudene er omtrent like høy for gutter som for jenter. Samtidig viser resultatet at andelen som benytter seg av tilbudene synker etter hvert som ungdommene blir eldre. Mens 45 prosent av 8. klassingene er med i minst ett av ungdomstilbudene gjelder det kun 21 prosent av de som går i 10. klasse.

Hva synes ungdommene om ungdomsklubbtilbudet?

For å få et inntrykk av ungdommenes tilfredshet med fritidsklubbtilbudet ble de bedt om å angi hvor fornøye/misfornøye de var med en rekke forhold rundt den klubben de bruker mest. Ungdommene ble bedt om å ta stilling til følgende syv forhold rundt klubben; kontakten til ansatte, åpningstider, tilbudet av aktiviteter, utstyr, muligheten til å påvirke, antall dager åpent i uka og helgetilbudet. Til hvert av disse forholdene kunne de gi poeng på en skala fra 1 og 6, der 1 betyr «svært misfornøyd» og 6 betyr «svært fornøyd». Figur 2.9 er en forenklet fremstilling av resultatene der de som har gitt karakteren 1–3 vises som «misfornøyd» mens 4–6 poeng vises som «fornøyd». Det er også en egen kategori for de som har svart «vet ikke» eller som ikke har svart på spørsmålet.

Figur 2.9 Tilfredshet med ulike forhold knyttet til den klubben ungdommene går oftest på

Figuren viser at ungdom er mest fornøyd med kontakten til de voksne ansatte. Nesten halvparten er fornøyd med kontakten til ansatte og kun 16 prosent er misfornøyd. Videre er rundt 45 prosent fornøyd med åpningstidene, tilbudet av aktiviteter og utstyret. Minst fornøyd er ungdommene med tilbudet i helgene. Mange er også misfornøyd med antall dager åpent i uka.

At andelen som svarer at de «fornøyde» er høyere enn andelen «misfornøyde» på alle de nevnte forholdene, tyder på at flertallet av ungdommene er godt fornøyd med fritidsklubbene. Samtidig fremgår det at mange synes at klubbene burde være åpne flere dager i uken, og spesielt at tilbudet burde være bedre i helgen.

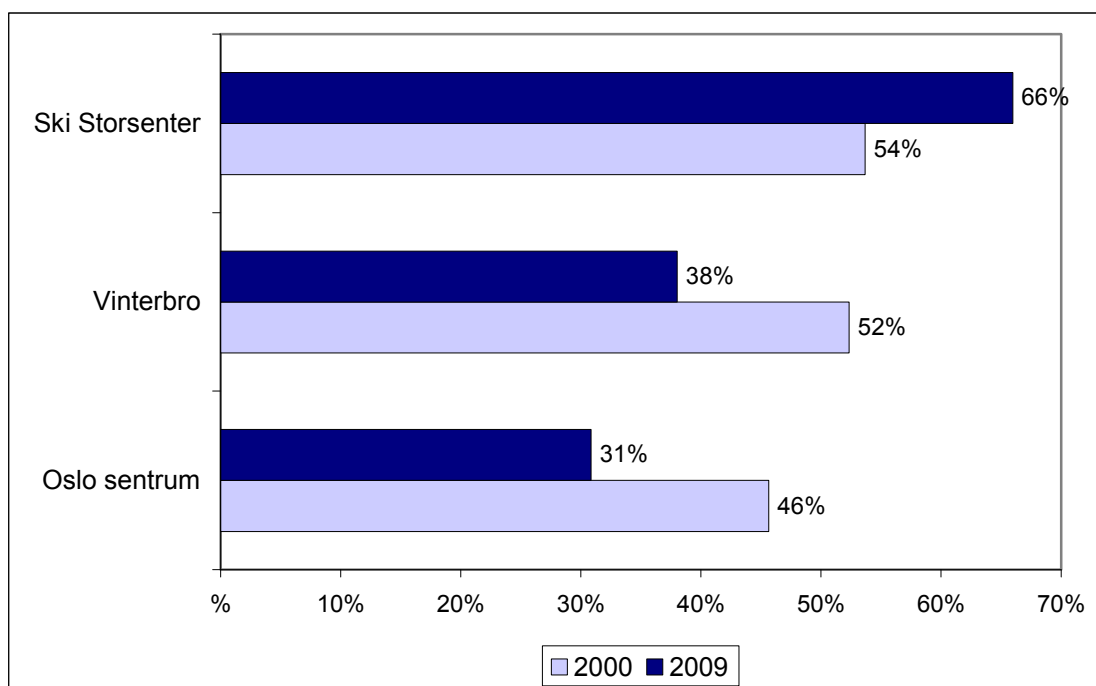
I spørreskjemaet ble de unge bedt om å oppgi hvor mange ganger de i løpet av de 14 siste dagene hadde dratt til nærliggende kommuner for å besøke andre fritidsklubber, som eksempelvis Kjeller`n og «Teten». Resultatene viser at 14 prosent hadde gjort dette minst én gang. En mindre del av ungdommene på seks prosent hadde gjort dette flere ganger. Dette viser at en del reiser ut av kommunen for å benytte seg av andre fritidsklubber enn de som finnes i Frogn kommune.

2.6 Pendling ut av kommunen

Hjemmet og steder i nærheten av boligen er de vanligste samlingsstedene for ungdom. Samtidig er det ikke uvanlig at ungdom drar til områder utenfor nærmiljøet og kommunen de bor i. Etter hvert som ungdom blir eldre står de friere til å reise dit de vil. For mange kan storbyen og kjøpesentre virke forlokkende med sine mange tilbud. Det å reise ut av kommunen kan også være en måte man kan unndra seg kontroll fra familie og andre voksne i nærmiljøet. Av samme grunn vil foreldre ofte være skeptiske til at ungdommene drar ut av kommunen.

For å få mer informasjon om ungdommenes pendlemønster ble de spurt om hvor mange dager de i løpet av de siste to ukene hadde reist til Ski Storsenter, Vinterbro og Oslo sentrum i fritiden. Dette gjaldt kun tilfeller hvor de hadde reist alene eller sammen med venner, og ikke reiste i følge med foreldre. Figur 2.10 viser hvilke svar som ble gitt på dette spørsmålet.

Figur 2.10 Andel som har vært reist til Ski Storsenter, Vinterbro eller Oslo sentrum alene eller sammen med venner i løpet av de to siste ukene. Prosent

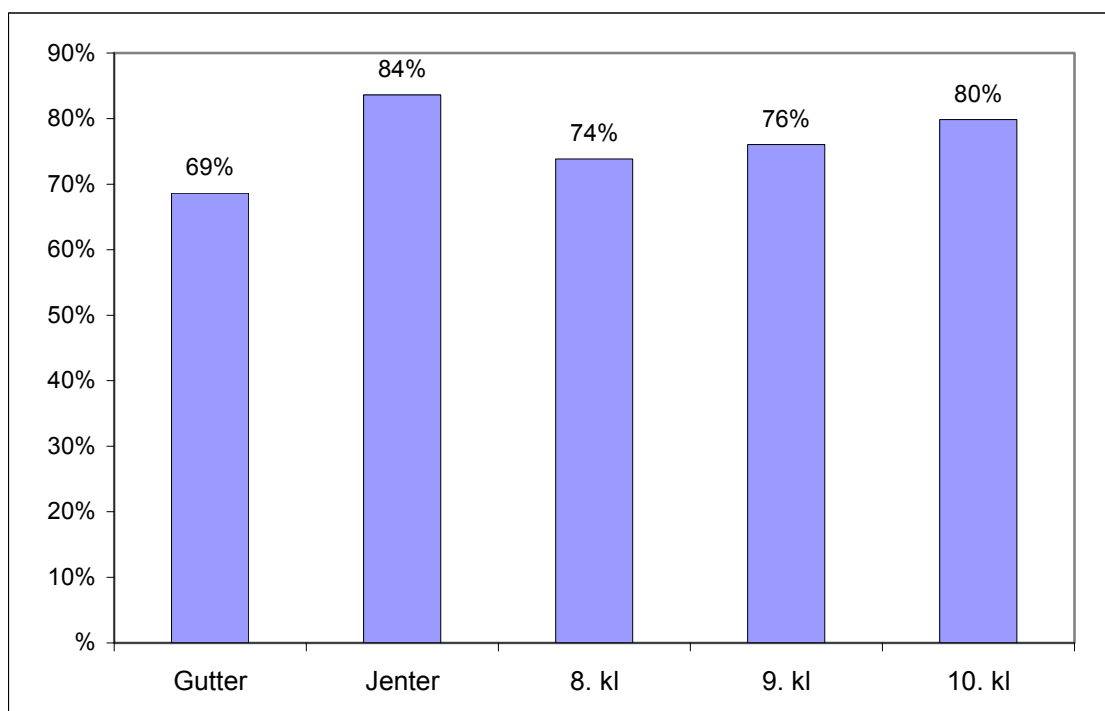
Figurnote: Forskjellen mellom 2000 og 2009 er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Figuren viser at Ski Storsenter er det vanligste stedet ungdommene drar til. 66 prosent av ungdommene har reist til Ski Storsenter minst én gang i løpet av de to siste ukene. Videre har 38 prosent reist til Vinterbro og 31 prosent reist til Oslo sentrum. Hvis man sammenligner med tallene for 2000 viser figuren at det er flere i 2009 som reiser til Ski Storsenter og færre som reiser til Vinterbro og Oslo sentrum.

Analysen sier lite om hvor mange ungdom som totalt reiser ut av kommunen. I praksis kan det være de samme ungdommene som reiser til de ulike stedene. Nærmere undersøkelse viser at 76 prosent av ungdommene i Frogn har reist til ett av disse tre handelssentrene i løpet av de siste to ukene. Dette er flere enn i 2000 da 69 prosent hadde reist til minst ett av stedene i løpet av de siste to ukene.

Reiser gutter og jenter like mye ut av kommunen og hvordan endrer reisehyppigheten seg med alderen? Figur 2.11 viser hvordan andelen som har reist til minst ett av stedene (Ski Storsenter, Vinterbro eller Oslo) minst én gang i løpet av de to siste ukene, varierer med alder og kjønn.

Figur 2.11 Andel som har reist til minst ett av stedene (Ski Storsenter, Vinterbro eller Oslo) i løpet av de to siste ukene etter kjønn og klassetrinn

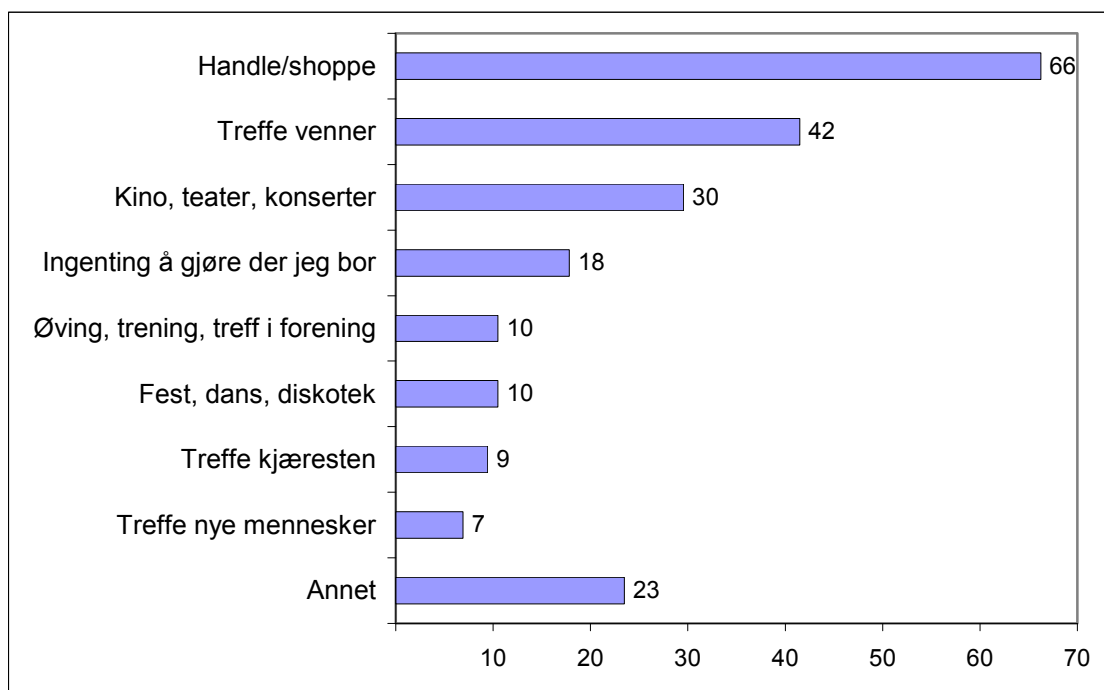

Figurnote: Kjønnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå
Klassetrinnsforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null

Figuren viser at andelen som reiser ut av kommunen stiger svakt med ungdommenes alder. Forskjellen mellom klassetrinnene er liten og ikke signifikant. Resultatet må derfor tolkes som om det ikke er noen forskjell i andelen som reiser ut av kommunen etter ungdommenes alder. Samtidig viser resultatet at betydelig flere jenter enn gutter oppgir at de har reist til disse stedene i løpet av de to siste ukene. Hva kan dette skyldes? For å finne ut av dette kan det være fornuftig å se nærmere på hvilke årsaker de oppgir til at de reiser til disse stedene.

I spørreskjemaet ble ungdommene bedt om å oppgi grunner til at de reiste til Ski Storsenter, Vinterbro og Oslo med utgangspunkt i en liste over ulike gjøremål. Figur 2.12 gir oversikt over de ulike årsaksalternativene og andelen som har oppgitt at dette var grunnen til at de reiste. Ungdommene kunne krysse av for så mange årsaker de ville.

Figur 2.12 Andel som har krysset av på ulike årsaker for at de har reist til Ski Storsenter, Vinterbro eller Oslo sentrum i fritiden i løpet av de to siste ukene. Prosent

Den vanligste grunnen til at ungdommene reiser er for å shoppe. To av tre oppgir at de har reist til disse stedene for å handle i løpet av de to siste ukene. Videre svarer 42 prosent at de har reist for å treffe venner og 30 prosent for å gå på kino, teater eller konsert. 18 prosent svarer at de dro fordi de synes det er for lite å ta seg til der de bor. Ti prosent eller lavere oppgir at årsaken var øving, festing eller treffe kjæresten eller nye venner. Relativt mange har krysset av for alternativet «annet». Dette tyder på at listen med ulike årsaker ikke er utfyllende.

Det er små forskjeller når det gjelder hvilke grunner gutter og jenter oppgir for å reise til Ski Storsenter, Vinterbro eller Oslo sentrum i fritiden (jf. vedleggstabell 2.1). Den eneste forskjellen av betydning er at jentene i større grad drar til disse stedene for å shoppe. Mens 50 prosent av guttene svarer at de har reist til Ski Storsenter, Vinterbro eller Oslo sentrum i løpet av de to siste ukene for å shoppe, gjelder det så mange som 82 prosent av jentene. Det er heller ikke store aldersmessige forskjeller i forhold til hvilke aktiviteter ungdommene foretar seg når de reiser til disse stedene (jf. vedleggstabell 2.2). Den eneste årsaken ungdommene oppgir som øker med alderen er at de reiser til disse stedene for treffe kjæresten.

2.7 Oppsummering

Ungdom i Frogn er aktive på fritida og har et variert fritidsmønster. Mange bruker mye tid på elektroniske medier. Nesten alle ser på TV, hører på musikk og er på internett hver dag. To av tre ungdommer ser på TV mer enn én time i løpet av en vanlig dag og cirka 50 prosent er like lenge på internett. Selv om ungdommene bruker en del tid på disse mediene, tilbringer de store deler av fritiden sammen med jevnaldrende venner. 74 prosent svarer at de har brukt størstedelen av kvelden ute sammen med venner. Hjemmet er likevel den sentrale møteplassen for ungdom. Nærmere 90 prosent har vært sammen med venner hjemme hos hverandre i løpet av den siste uken.

Ungdommene benytter ulike sosiale medier for å kommunisere med andre. SMS er det kommunikasjonsmediet som ungdommene bruker oftest. 76 prosent oppgir at de sender SMS én eller flere ganger om dagen. I tillegg svarer to av tre at de daglig chatter på internett og ytterligere 58 prosent er daglig innom nettverksgrupper. Vesentlig færre kommuniserer via e-post.

Organisasjonsdeltakelsen er nokså høy i Frogn. 63 prosent av ungdommene er for tiden med i minst én organisasjon, forening eller idrettslag. Dette er omtrent på samme nivå som i 2000. Gutter er noe høyere representert i organiserte fritidsaktiviteter enn jenter.

Idrettslagene er den organisasjonsformen flest unge er med i. Ungdom i Frogn er opptatt av idrett og de er mer aktive i 2009 enn i 2000. 59 prosent oppgir at de har vært på trening i et idrettslag i løpet av siste uke, en økning fra 53 prosent i 2000. Den største endringen i aktivitetsnivå gjelder imidlertid egentrening og det å gå på helsestudio. 74 prosent av ungdommene har drevet med egentrening i løpet av siste uke og 37 prosent har vært på helsestudio. Dette er et betydelig høyere aktivitetsnivå enn i 2000, da henholdsvis 52 og 16 prosent svarte det samme.

15 prosent oppgir at de for tiden er med i en fritidsklubb. Dette er omtrent på samme nivå som i 2000 da 18 prosent svarte det samme. Det er flere som deltar i de kommunale ungdomstilbudene. Av fire spesifiserte kommunale ungdomstilbud i Frogn kommune, var det 36 prosent som krysset av for at de for tiden er med. Flest var med i Underhuset fritidsklubb (30 prosent). Andelen som er med i ungdomstilbudene er omtrent like høy for guttene som for jentene, men færre av de eldste er med.

Tre av fire ungdommer har alene eller sammen med venner reist til enten Ski Storsenter, Vinterbro eller Oslo sentrum i løpet av de siste to ukene. Flest oppgir at de har reist til Ski Storsenter. Andelen som drar til disse stedene er høyere i dag enn i 2000. Den vanligste grunnen til at ungdommene reiser til disse stedene er for å shoppe. I tillegg drar mange for å treffe venner og for å gå på kino, teater eller konserter.

3 Trivsel, venner og psykisk helse

Ungdomstiden er en periode av livet da det skjer mange endringer. Alle gjennomgår de fysiologiske endringene ved at kroppen forandrer seg i løpet av puberteten. I tillegg oppleves endringer av mer sosial og psykologisk karakter. Sosiale endringer kommer blant annet til uttrykk ved at mange ønsker å løsrive seg fra egne foreldre. Fokus rettes i større grad mot vennene, og de får en viktig rolle ved å være et alternativ til mor og far. Det er i samhandling med jevnaldrende venner at ungdommene finner sin måte å tolke og forstå verden. Sammen med foreldre er venner en viktig referanseramme som bidrar til å definere den enkeltes identitet.

Ungdomstiden kan også være en periode da mange føler seg usikre og sårbare. En del føler at de ikke passer helt inn i det miljøet de vokser opp i. Mange oppdager at de ikke lenger har noe til felles med barndomsvennene og skifter vennekrets. Andre prøver ut ulike miljøer eller blir gående alene. Ungdomstiden kan være en spesielt tøff periode for de som faller utenfor og som blir mobbet. En slik situasjon kan i verste fall resultere i at de opplever psykiske plager og problemer.

I dette kapitlet ses det nærmere på hvordan ungdommene i Frogn opplever sin egen oppvekstsituasjon. Formålet er å danne et bilde av hvordan de selv opplever ungdomstiden. Kapitlet starter med å gi en oversikt over hvor fornøyde ungdommene er med ulike sider av livet. Her spørres det blant annet om hvordan ungdommene trives på skolen og i lokalmiljøet. Deretter ses det nærmere på hva slags vennemønster ungdommene har. Til sist belyses temaer knyttet til mobbing, vold og psykiske problemer.

3.1 Trivsel

Hvor fornøyde er ungdommene med egen livssituasjon? I spørreskjemaet ble ungdommene bedt om ta stilling til utsagnet: *Jeg er fornøyd med livet mitt*. De kunne velge mellom å si seg «svært enig», «nokså enig», «nokså uenig» og «svært uenig» i utsagnet. Tabell 3.1 viser hvordan ungdommene svarte på utsagnet i 2000 og i 2009.

Tabell 3.1 Svar på utsagnet «Jeg er fornøyd med livet mitt» i 2000 og i 2009

Jeg er fornøyd med livet mitt	2000	2009
Svært enig	34	40
Nokså enig	50	48
Nokså uenig	13	10
Svært uenig	3	3
Totalt	100	100
N	328	469

Tabellnote: Forskjellen er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Til sammen svarer 88 prosent av ungdommene i Frogn at de er «svært enig» eller «nokså enig» i utsagnet *Jeg er fornøyd med livet mitt*. Dette er omtrent på samme nivå som i 2000 da 84 prosent svarte det samme. Videre svarer ti prosent at de er «nokså uenig» i utsagnet og tre prosent er «svært uenig».

Er det forskjeller i forhold til hvordan gutter og jenter og ungdom i ulike alder svarer på dette spørsmålet? Vedleggstabell 3.1 viser at en noe lavere andel av jentene er enige i utsagnet «*Jeg er fornøyd med livet mitt*». 92 prosent av guttene er enten svært eller nokså enige, mens det samme gjelder for 83 prosent av jentene. Det er ingen forskjeller i vurderingen av utsagnet blant ungdom i ulik alder.

Trivsel på skolen

Hvordan opplever ungdommene skolehverdagen sin? I undersøkelsen ble ungdommene bedt om å ta stilling til påstanden «*Jeg trives på skolen*». De kunne velge mellom å si seg «helt enig», «litt enig», «litt uenig» og «helt uenig» i påstanden. Det samme spørsmålet ble stilt i 2000 og tabell 3.2 oppsummerer svarene.

Tabell 3.2 Svar påstanden «Jeg trives på skolen» i 2000 og i 2009. Prosent

Jeg trives på skolen	2000	2009
Helt enig	49	71
Litt enig	34	24
Litt uenig	11	4
Helt uenig	6	1
Totalt	100	100
N	347	476

Tabellnote: Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Tabellen viser at 95 prosent svarer at de er helt eller litt enig i påstanden «*Jeg trives på skolen*». Dette er en klar økning sammenlignet med i 2000 da 83 prosent svarte det samme. Økningen er spesielt høy blant de som svarer at de er helt enig i utsagnet. Resultatet er en klar indikasjon på at ungdommene i Frogn trives godt på skolen. Trivselen er høy både for jenter og gutter, og på alle klassetrinn (jf. vedleggstabell 3.2). Svarene stemmer godt overens med nasjonale tall som viser at norske elever er fornøyd med skolehverdagen. Elevundersøkelsen fra 2008 viser at omlag 85 prosent oppgir at de trives godt eller svært godt på skolen (Skaar og Viblemo 2008)

Trivsel i lokalmiljøet

For å få informasjon om ungdommenes holdninger til lokalmiljøet og til kommunen ble de stilt følgende to spørsmål.

- Hvor godt trives du i strøket der du bor?

- Prøv å forestille deg at du en gang får egne barn. Kunne du tenke deg å la dine barn vokse opp i det strøket der du selv bor?

Svarene på disse spørsmålene vil på hver sin måte si noe om hvordan ungdommene synes det er å vokse opp i Frogn. De samme spørsmålene ble også stilt i forrige undersøkelse i 2000.

Tabell 3.3 Hvor godt trives ungdom i strøket der de bor. Prosent 2000 og 2009

	2000	2009
Svært godt	37	60
Godt	32	27
Ganske godt	18	10
Mindre godt	10	3
Trives ikke	3	
Totalt	100	100
N	338	445

Tabellnote: Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Til sammen svarer 97 prosent at de trives «svært godt», «godt» eller «ganske godt» i strøket der de bor. 87 prosent svarte det samme i 2000, noe som tyder på at trivselsnivået i Frogn er høyere i 2009 enn ved forrige undersøkelse. Økningen er spesielt stor for de som svarer at de trives svært godt. Mens 37 prosent svarte at de trives svært godt der de bor i 2000 gjelder det

60 prosent i 2009. Det økte trivselsnivået ses også ved at betydelig færre i dag svarer at de ikke trives. Kun tre prosent svarer at de ikke trives så godt, mot 13 prosent i 2000. Resultatet tyder på at det har skjedd en utvikling i positiv retning i forhold til hvor fornøyde ungdommene er med området de bor i. Det er ingen forskjell i trivselsnivået til jenter og gutter eller til ungdom på ulike alderstrinn (jf. Vedleggstabell 3.3 og 3.4)

Det neste spørsmålet som ble stilt var om ungdommene kunne tenke seg å la egne barn vokse opp i det strøket de selv bor. Selv om det er et hypotetisk spørsmål ettersom det er mange år til de fleste stifter familie og får egne barn, vil også disse svarene kunne si noe om ungdommene synes at Frogn er et godt område å vokse opp i. Tabell 3.4 oppsummerer svarene.

Tabell 3.4 Kunne du tenke deg å la egne barn vokse opp i strøket der du bor? Prosent 2000 og 2009

	2000	2009
Ja, svært gjerne	25	38
Ja, gjerne	31	39
Verken ja eller nei	24	15
Nei, helst ikke	12	6
Nei, ikke i det hele tatt	7	2
Totalt	100	100
N	338	474

Tabellnote: Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå.

Resultatet viser at 77 prosent av ungdommene svarer at de «svært gjerne» eller «gjerne» kunne tenke seg å la barna sine vokse opp der selv bor. Dette er betydelig høyere enn i 2000 da 56 prosent svarte det samme. Det at så mange som tre av fire ungdommer svarer positivt på spørsmålet, må tolkes som et uttrykk for at de fleste synes at Frogn er et bra sted å vokse opp for barn og unge. Kun åtte prosent svarer «helst ikke» eller «ikke i det hele tatt», mens 15 prosent svarer «verken ja eller nei». Det er ingen vesentlige forskjeller i svarene til gutter og jenter eller til ungdom på ulike alderstrinn (jf. vedleggstabell 3.5 og 3.6)

Oppsummert viser analysene at de aller fleste Frogn-ungdommene trives godt i nærmiljøet. 97 prosent av ungdommene svarer at de trives i strøket der de bor. Tre av fire svarer at de kunne tenke seg å la egne barn vokse opp i området der de selv bor. Trivselsnivået er betydelig høyere i dag enn det var ved forrige undersøkelse i 2000.

3.2 Vennskap

Venner har stor betydning i ungdomsårene. Erfaringene i vennegjengen utgjør en sentral del av sosialiseringprosessen. I løpet av tenårene blir ungdommene mer selvstendige og utvikler en egen identitet i relasjon til andre jevnaldrende. Frigjøringen fra familien og voksensamfunnet bidrar til at jevnaldrende venner blir spesielt viktige i denne perioden (Frønes 1994). Hva slags vennskapsmønster har ungdom i Frogn? Og hvor stor tiltro har de til vennene sine?

Det er tidligere vist at ungdom bruker mye tid sammen med jevnaldrende. I underkant av 90 prosent av ungdommene oppgir at de har vært sammen med venner hjemme og tre av fire har vært ute sammen med venner i løpet av siste uke. For å få mer informasjon om hva slags vennemønster ungdommene har ble de stilt følgende spørsmål «*Når du er sammen med venner, vil du da si at du vanligvis er sammen med...*» Med utgangspunkt i spørsmålet skulle de krysse av for det alternativet som best beskriver eget vennskskapsforhold. Alternativene de kunne velge mellom fremgår i tabell 3.5, som også viser hvordan svarene var da spørsmålet ble stilt i 2000.

Tabell 3.5 Vennemønster i 2000 og 2009. Prosent

	2000	2009
En eller to faste	37	30
En/to faste i en gjeng/gruppe	20	18
En gjeng/gruppe av ungdommer	30	42
Nokså tilfeldig hvem jeg treffer på	6	5
Er ikke så ofte sammen med jevnaldrende	2	1
Annet	3	4
Totalt	100	100
N	339	471

Tabellnote: Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Det vanligste er å være del av en vennegjeng. I alt er 42 prosent med i en gjeng/gruppe av ungdommer, mens ytterligere 18 prosent svarer at de vanligvis er sammen med én eller to faste i en større vennegjeng. 30 prosent oppgir at de som regel er sammen med én eller to faste venner. For fem prosent av de unge er det mer tilfeldig hvilke venner de er sammen med.

Vennskapsmønsteret har endret seg en del siden undersøkelsen i 2000. Det mest slående er at gruppen som oppgir at de er del av en gjeng har økt betydelig. Samtidig er gruppen som oppgir at de er sammen med én eller to faste venner blitt mindre. Gruppen som har det man kan kalle «svake venns-kapsrelasjoner», holder seg på et stabilt nivå sammenlignet med i 2000. Med dette begrepet menes ungdom som ikke har noe fast vennemønster eller som ikke har venner på egen alder. Fem prosent svarer at det er nokså tilfeldig hvem de treffer på og én prosent er ikke så ofte sammen med jevnaldrende.

Hva kan være årsaken til at flere er med i en gjeng eller en gruppe av ungdommer i dag sammenlignet med i 2000? En mulig forklaring er at nye kommunikasjonsmedier som internett og mobiltelefon har bidratt til at det er lettere å ha kontakt med mange venner samtidig. Noe av formålet med nettsamfunn av typen Facebook er å utvide vennekretsen. «Facebook kan beskrives som et digitalt vennsamfunn. Det fremstår som en ny teknologisk plattform for å synliggjøre, underbygge og utvide vennekretsen» (Skog 2008). Selv om ikke alle vennene på disse nettsamfunnene er like nære, bidrar denne typen nettsamfunn til å signalisere at det riktige er å ha mange venner.

Endrer vennemønstrene seg etter hvert som ungdommene blir eldre? Tabell 3.6 viser vennskapsmønstrene til ungdom på ulike klassetrinn

Tabell 3.6 Vennemønster etter klassetrinn. Prosent

	8. klasse	9. klasse	10. klasse
En eller to faste	40	28	17
En/to faste i en gjeng/gruppe	14	23	18
En gjeng/gruppe av ungdommer	34	39	57
Nokså tilfeldig hvem jeg treffer på	5	7	3
Er ikke så ofte sammen med jevnaldrende	1		3
Annet	6	3	3
Sum	100	100	100
N	189	140	142

Tabellnote: Klassetrinnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Tabellen viser at vennemønstrene endrer seg med ungdommenes alder. Hovedtendensen er at de yngste ofte er sammen med én eller to faste venner, mens eldre ungdom oftere er del av en større vennegjeng. 40 prosent av ungdommene i 8. klasse svarer at de vanligvis er sammen med én eller to faste venner, mens dette kun gjelder 17 prosent av de som går i 10. klasse.

Motsatt er 34 prosent av ungdommene i 8. klasse med i en gjeng, mens det samme gjelder 57 prosent av de som går i 10. klasse. Resultatet viser at vennegjengen blir vanligere etter hvert som ungdommene blir eldre.

Har jenter og gutter ulikt vennemønster? Tabell 3.7 gir en oversikt over guttenes og jentenes vennemønster.

Tabell 3.7 Vennemønster etter kjønn. Prosent

	Gutter	Jenter
En eller to faste	33	26
En/to faste i en gjeng/gruppe	17	19
En gjeng/gruppe av ungdommer	37	48
Nokså tilfeldig hvem jeg treffer på	7	3
Er ikke så ofte sammen med jevnaldrende	1	1
Annet / tilfeldig	5	3
Sum	100	100
N	230	238

Tabellnote: Kjønnforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Resultatet viser at jenter oftere enn gutter er med i en vennegjeng, mens flere gutter enn jenter har én eller to faste venner. Tradisjonelt har det vært en forestilling om at jentene har bestevenninner mens gutter oftere er del av en større vennegjeng. Det har vært hevdet at jenter søker nærhet og intimitet i tette vennskapsrelasjoner, mens guttene er orientert mot aktiviteter, noe som gjør gjengen til en mer attraktiv samværsform (Nielsen og Rudberg 1989). Resultatet som viser at flere jenter enn gutter oppgir å være med i en vennegjeng er likevel i tråd med annen forskning på dette feltet (Fauske og Øia 2003). Det finnes også studier som viser at det er blitt vanligere at gutter og jenter har venner av motsatt kjønn (Holter, Svare og Egeland 2007).

For å få et inntrykk av hvor sterke ungdommene oppfatter at vennemønstrene deres er, ble de stilt følgende spørsmål: *Tenk deg at du ble lagt inn på sykehuset i en lengre periode. Ville dine beste venner besøke deg jevnlig?* Tabell 3.8 oppsummerer hvordan ungdommene svarer på dette spørsmålet i 2000 og i 2009.

Tabell 3.8 Besøk av venner på sykehuset i 2000 og 2009. Prosent

	2000	2009
Ja, helt sikkert	40	40
Ja, det tror jeg	49	50
Det tror jeg ikke	11	9
Har ingen jeg ville kalle venner nå for tiden	1	1
Sum	100	100
N	354	463

Tabellnote: Forskjellen er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Til sammen svarer 90 prosent at de er sikre på eller tror at vennene deres vil besøke dem på sykehuset dersom de skulle bli innlagt over en lengre periode. Ni prosent tror ikke at vennene deres ville kommet på besøk og én prosent oppgir at de ikke har venner. Det har ikke skjedd noen vesentlige endringer i hvor stor tiltro ungdommene har til vennene sine sammenlignet med i 2000.

Guttene er mindre sikre på at de vil få besøk av vennene sine på sykehuset enn jentene. 13 prosent av guttene mot 6 prosent av jentene tror ikke at de ville fått besøk (jf. vedleggstabell 3.7). Dette trenger ikke bety at gutters vennskapsforhold er svakere enn jenters. Det kan like gjerne være et resultat av at gutter og jenter legger vekt på ulike verdier i et vennskapsforhold, og at det å komme på sykehusbesøk anses som viktigere av jentene enn av guttene. Det er små forskjeller i hvor stor tro ungdom på ulike klassetrinn har til å få sykehusbesøk. Likevel viser resultatet at de yngste har litt mindre tro på at de ville fått besøk på sykehuset (jf. vedleggstabell 3.8). Dette henger trolig sammen med at disse er mindre mobile og selvstendige og dermed ikke har mulighet til å reise til sykehuset på egenhånd.

Oppsummert viser resultatene at de aller fleste har faste vennemønstre og at de har venner som de har tiltro til. Det er likevel en gruppe som ikke befinner seg innenfor de vanlige vennemønstrene. Fem prosent svarer at det er nokså tilfeldig hvem de er sammen med, mens én prosent oppgir at de sjelden er sammen med jevnaldrende.

3.3 Mobbing

En mye brukt definisjon på mobbing er følgende: Mobbing kan defineres som langvarig vold, psykisk og ofte i tillegg fysisk rettet mot et offer og utført av enkeltpersoner eller grupper (Olweus 1992). Selv om dette er en vanlig definisjon på mobbing er det store variasjoner i forhold til hvordan begrepet

blir operasjonalisert i ulike undersøkelser. Dette har bidratt til at tallene rundt mobbing har vært usikre. I ungdomsundersøkelsene til NOVA har det ikke vært vanlig å bruke selve ordet mobbing i spørsmålsformuleringen. I stedet har det vært vanlig å bruke følgende spørsmål:

Blir du noen ganger plaget, ertet eller frosset ut av andre elever på skoleveien eller i friminuttene?

Det samme spørsmålet ble også stilt i 2000 og tabell 3.9 viser hvordan ungdommene svarte på dette spørsmålet.

Tabell 3.9 Andelen som har opplevd å bli plaget, ertet eller frosset ut av andre elever på skoleveien eller i friminuttene i 2000 og 2009

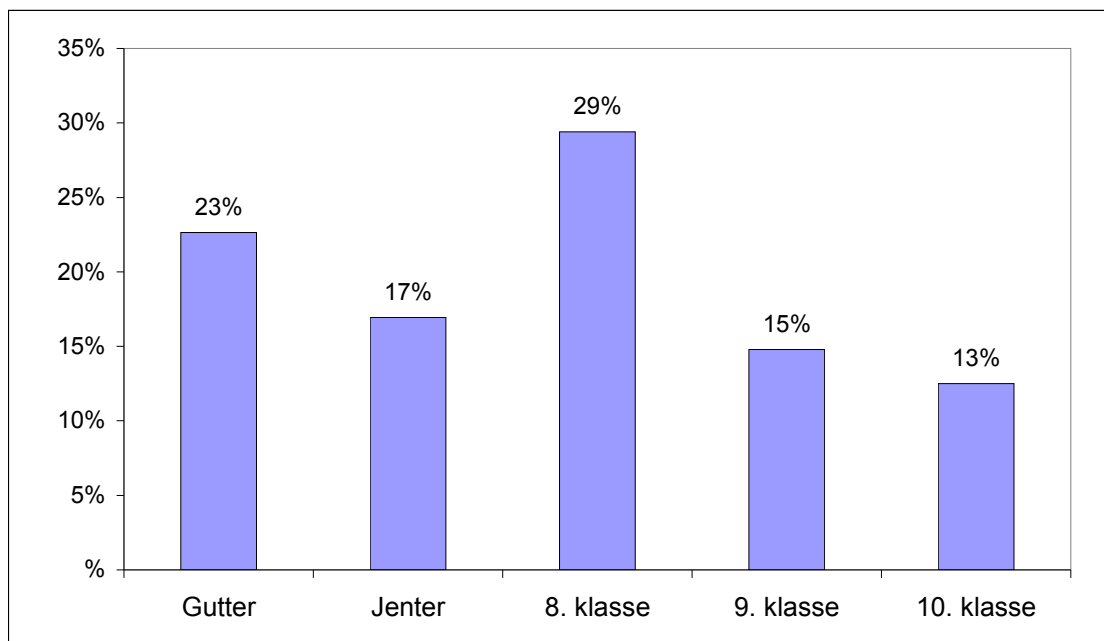
	2000	2009
Nesten hver dag	1	2
Et par ganger i uka	6	7
Ca. en gang i uka	4	5
Ca. hver 14. dag	7	6
Aldri, eller nesten aldri	82	80
Totalt	100	100
N	339	473

Tabellnote: Forskjellen er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Totalt opplevde 20 prosent av ungdommene i Frogn kommune å bli utsatt for erting, plaging eller utfrysing ca. hver fjortende dag eller oftere i 2009. Tallet var 18 prosent i 2000. Det ser med andre ord ut som om det har vært en økning i andelen som blir utsatt for denne formen for mobbing eller trakassering på skoleveien eller i friminuttene. Forskjellen er likevel liten og den er heller ikke statistisk signifikant. Resultatet indikerer at mobbenivået er omtrent som det var i 2000. Er mobbenivået i Frogn høyt sammenlignet med andre steder? Det samme spørsmålet ble stilt i ungdomsundersøkelsen i Oslo i 2006. Undersøkelsen ble stilt til ungdom i 9. og 10. klasse på ungdomskolen, og ungdom på Vg1 i videregående skole. Her svarte 13 prosent at de var utsatt for tilsvarende mobbing omtrent hver 14. dag eller oftere (Øia 2007).

Er det forskjeller mellom gutter og jenter og mellom ungdom i ulike alder i forhold til hvor ofte de utsettes for mobbing? Figur 3.1 viser hvordan andelen som har opplevd å bli mobbet varierer med kjønn og alder. Søylene angir andelen som oppgir at de har blitt plaget, ertet eller frosset ut av andre cirka hver 14 dag eller oftere.

Figur 3.1 Andelen som har opplevd å bli plaget, ertet eller frosset ut av andre elever på skoleveien eller i friminuttene minst hver 14. dag etter kjønn og klassetrinn. Prosent

Figurnote: Klassetrinnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå
Kjønnsforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null

Figuren viser at flere av de yngste enn av de eldste har vært utsatt for mobbing. Nesten 30 prosent av ungdommene i 8. klasse har blitt plaget, ertet eller utfryst omlag hver 14. dag eller oftere, mens det samme gjelder mellom 15 og 13 prosent av ungdommene i 9. og 10. klasse. Videre fremgår det at gutter er noe mer utsatt for å bli mobbet enn jenter. Forskjellen mellom gutter og jenter er imidlertid liten og ikke signifikant. Det er derfor mest rimelig å tolke det slik at gutter og jenter er omtrent like mye utsatt for denne typen mobbing.

Mobber andre

Det er også spurt om ungdommene selv mobber andre. Spørsmålet er som følger: *Hender det at du er med på plaging, erting eller utfrysing av andre elever på skoleveien eller i friminuttene?*

I liket med spørsmålet om man blir mobbet, ble dette spørsmålet også stilt i 2000 og tabell 3.10 oppsummerer resultatet på de to undersøkelsestidspunktene.

Tabell 3.10 Andelen som har plaget, ertet eller utfrysst andre elever på skoleveien eller i friminuttene (i 2000 og 2009). Prosent

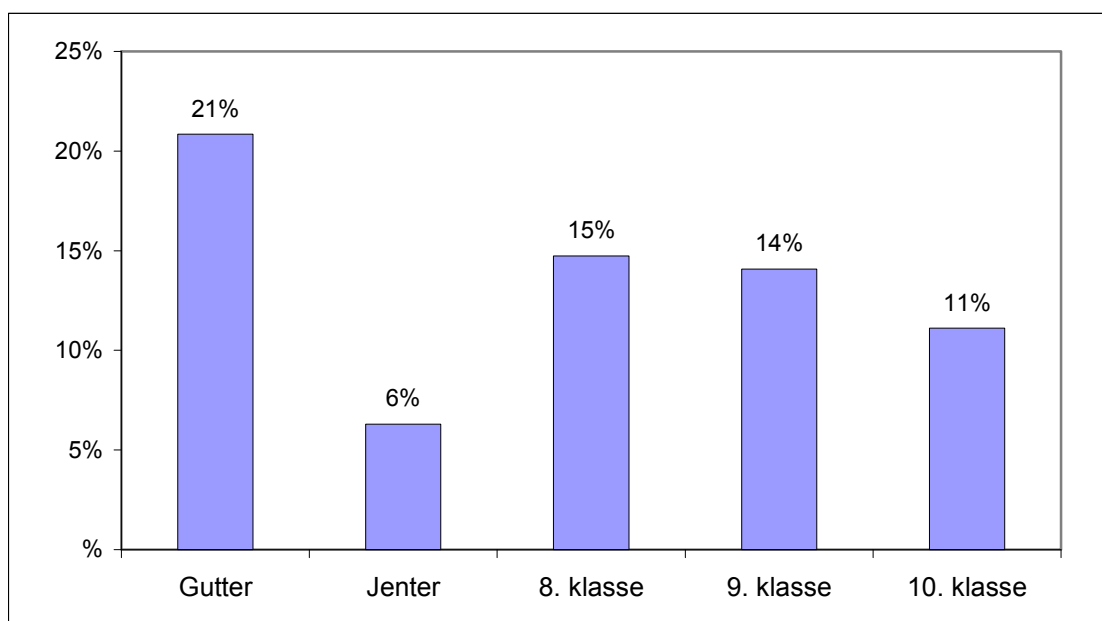
	2000	2009
Ja, nesten hver dag	1	1
Ja, et par ganger i uka	7	3
Ja, ca. en gang i uka	6	2
Ja, ca. hver 14. dag	9	8
Nei, aldri, eller nesten aldri	77	86
Totalt	100	100
N	342	476

Tabellnote: Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Totalt svarer 14 prosent at de mobber andre, mens 23 prosent gjorde det samme i 2000. Resultatet viser at andelen som oppgir at de mobber andre har gått betydelig ned sammenlignet med i 2000.

Er det forskjell mellom gutter og jenter i forhold til hvor mange som oppgir at de mobber andre, og varierer andelen som mobber med ungdommenes alder? Figur 3.2 viser hvordan andelen som oppgir at de har plaget, ertet eller frosset ut andre varierer med kjønn og klassetrinn. Søylene i figuren angir andelen som oppgir at de mobber andre hver 14. dag eller oftere.

Figur 3.2 Andelen som har plaget, ertet eller frosset ut andre elever på skoleveien eller i friminuttene minst hver 14. dag etter kjønn og klassetrinn. Prosent

Figurnote: Kjønnforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå
 Klassetrinnsforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null

Figuren viser at det er guttene som står for det meste av mobbingen. Andelen gutter som oppgir å ha mobbet andre er over tre ganger så høy som andelen jenter. Det fremgår også av figuren at andelen som svarer at de mobber andre varierer på ulike klassetrinn. 15 prosent av ungdommene i 8. klasse mobber andre, mens det gjelder elleve prosent av ungdommene i 10. klasse. Forskjellen på de ulike klassetrinnene er imidlertid ikke statistisk signifikant. Dette betyr at det er rimelig å tolke det slik at andelen som oppgir å mobbe andre ikke varierer med ungdommenes alder.

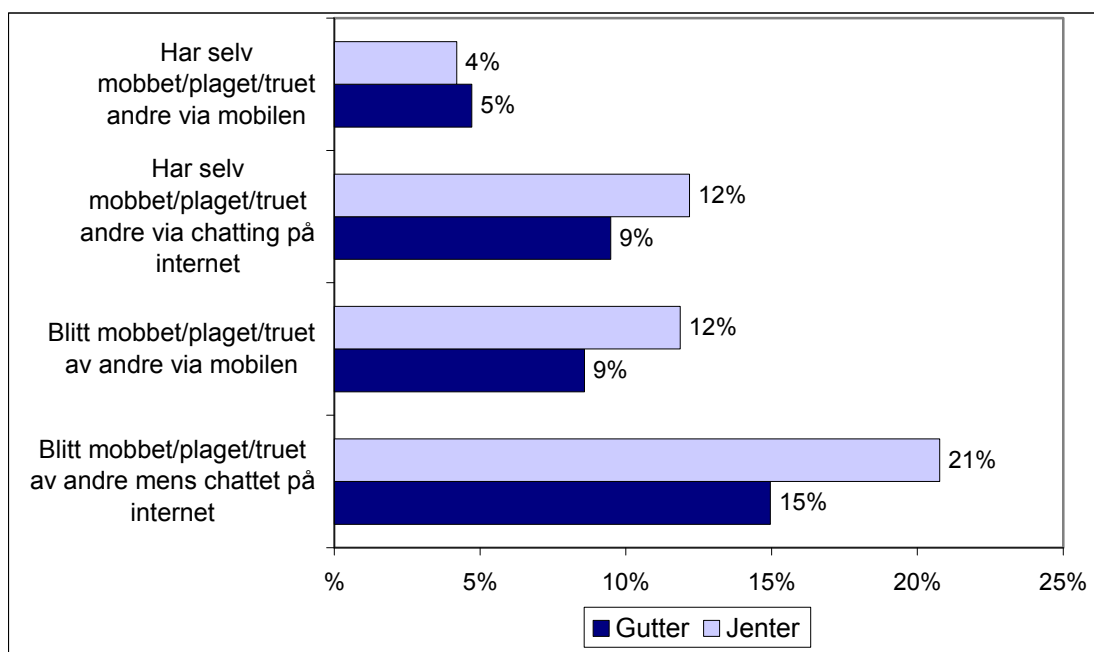
Resultatene så langt har vist at 20 prosent av ungdommene i Frogn har blitt mobbet minst hver 14. dag, mens 14 prosent oppgir at de selv mobber andre. Kan det tenkes at de som mobber og de som blir mobbet er de samme personene? En sammenfallanalyse mellom mobbere og de som blir mobbet viser at dette til en viss grad er riktig. Vedleggstabell 3.9 viser at 48 prosent av de som blir mobbet selv befinner seg innen gruppen av de som mobber andre. Til sammenligning er det kun 16 prosent av de som blir mobbet som ikke mobber andre. Dette tyder på at en del både er «mobber» og «mobbeoffer».

Nye former for mobbing

I undersøkelsen er det tatt med en del spørsmål som dreier seg om nye former for mobbing. Mobbing via mobiltelefonen eller internett er i følge flere forskere et økende problem (Auestad & Roland 2005, Roland, 2002). Mobbingen kan for eksempel skje ved at det skrives stygge ting om en person på et nettverkssamfunn eller på mobilen, eller ved at det legges ut bilder eller film av en person på internettet som har til hensikt å skade denne personen.

For å få en oversikt over innslaget av denne typen mobbing ble ungdommene spurt om de hadde blitt utsatt for mobbing via mobiltelefonen eller via internett. De ble også spurt om de hadde mobbet andre på denne måten. I figur 3.3 presenteres resultatene for gutter og jenter. Søylene i figuren viser andelen som har blitt mobbet/mobbet andre minst én gang i løpet av det siste året.

Figur 3.3 Andel jenter og gutter som har blitt mobbet eller som selv har mobbet andre på internett eller med mobilen minst en gang i løpet av det siste året. Prosent

Figurnote: Kjønnsforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

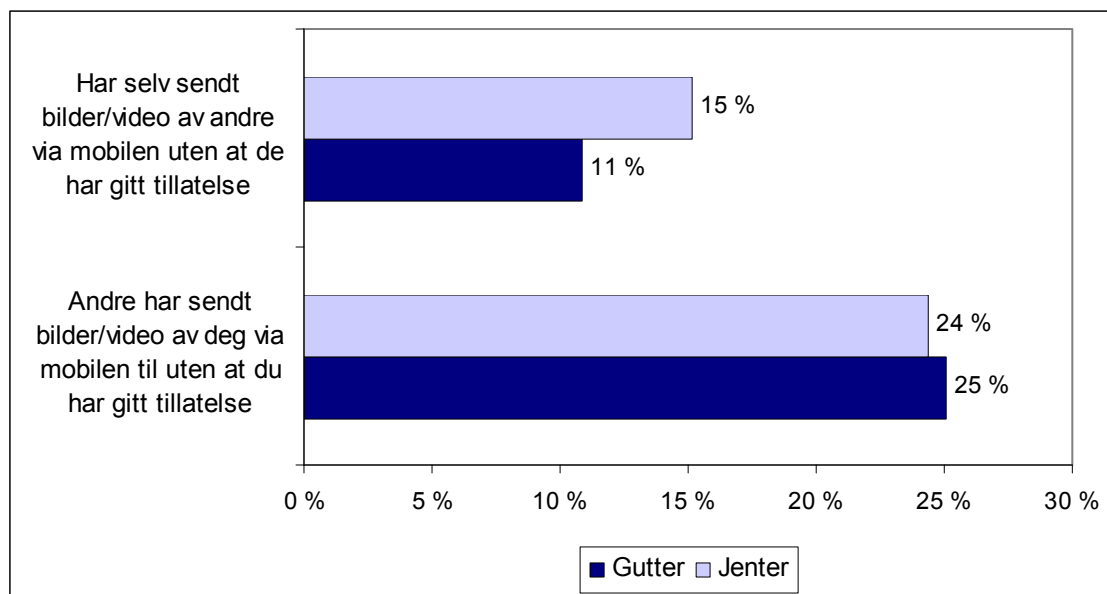
Figuren viser at nye former for mobbing ikke er helt uvanlig. Internett-mobbing synes å være et større problem enn mobilmobbing. Dette til tross for at SMS er den vanligste elektroniske kommunikasjonsformen blant ungdommene. 21 prosent av jentene og 15 prosent av guttene har opplevd å bli plaget, mobbet eller truet av andre mens de har chattet på internett i løpet av det siste året. Forskjellene mellom gutter og jenter er ikke statistisk signifikante og kan derfor ikke tolkes som en reell forskjell.

Selv om færre svarer at de har opplevd mobilmobbing, oppgir tolv prosent av jentene og ni prosent av guttene at de minst én gang i løpet av det siste året har blitt plaget, mobbet eller truet av andre via mobilen. Andelen ungdom som oppgir at de selv har mobbet andre med mobil eller på internett er betydelig lavere enn andelen som har oppgitt at de har vært utsatt for det.

Det ble også spurt om ungdommene har opplevd at det er blitt sendt bilder eller video av dem via mobilen uten at de har gitt tillatelse til dette, og alternativt om de selv har sendt denne typen materiale av andre uten deres tillatelse. Mobiltelefonens størrelse og tilgjengelighet gjør det enkelt å ta bilder eller filme andre personer. Selv om dette kanskje ikke alltid er ment som mobbing kan det oppleves som ubehagelig at noen sender bilder eller video av en til andre. I følge norsk lov kan det være straffbart å ta pinlige

bilder av andre under private forhold og bruke bildene til å legge ut på nettet eller sende til andre.

Figur 3.4 Andel gutter og jenter som har opplevd at andre har sendt bilder eller video av dem via mobilen og andel som selv har sendt bilder eller video av andre uten deres tillatelse. Prosent

Figurnote: Kjønnforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Figuren viser at dette er et problem en del ungdommer har erfaringer med. Hver fjerde ungdom i Frogn har opplevd at det er sendt bilder eller video av dem via mobilen uten at de har gitt tillatelse til dette. Jenter og gutter er omtrent like mye utsatt for denne formen for uønsket eksponering. Videre fremgår det at 15 prosent av jentene og elleve prosent av guttene selv har sendt bilder eller videoer av andre uten deres tillatelse. Undersøkelsen kan ikke si noe om hva slags bilder og video det her er snakk eller om hvor alvorlig disse hendelsene er for dem det gjelder.

3.4 Vold

Ungdom er en aldersgruppe som er spesielt utsatt for vold og trusler. I følge Falck (2002: 22) rapporterer «(...) vel en av åtte unge menn og kvinner (...) dette. Blant personer over 45 år er det bare 1–2 prosent som har vært utsatt for vold». Vold mot ungdom begås som regel av andre ungdommer. En nylig utgitt rapport fra Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, viser at hver fjerde gutt i 10. klasse hadde opplevd vold fra andre ungdommer i løpet av det siste året. Det samme gjaldt for tolv prosent av

jentene. Oslo har en høyere forekomst av vold begått av ungdommer enn andre kommuner (Schou, Dyb, og Graff-Iversen 2007).

Er det mange av ungdommene i Frogn som har opplevd å bli utsatt for vold? For å få mer informasjon om dette ble ungdommene spurt om de hadde blitt utsatt for trusler om vold eller voldelige handlinger av ulik alvorlighetsgrad i løpet av det siste året.

Tabell 3.11 Andelen ungdommer som har vært utsatt for trusler om vold eller for voldelige handlinger av ulik alvorlighetsgrad (i løpet av siste år)

	Trusler om vold	Slått uten å få synlig merker	Fått skader pga. vold som ikke krevde legebehandling	Fått skader pga. vold som krevde legebehandling
Aldri	82	77	88	98
1 gang	8	11	7	2
2–5 ganger	7	7	3	0
Mer enn 5 ganger	3	5	2	0
Total	100	100	100	100
N	474	473	474	471

18 prosent av ungdommene har blitt utsatt for trusler om vold, mens 23 prosent har opplevd å bli slått uten at de fikk synlige merker av slaget. Videre har tolv prosent fått voldsskader som ikke krevde legebehandling, mens to prosent har fått voldsskader som krevde legebehandling. De fleste har blitt utsatt for truslene/handlingene én gang, mens noen har opplevd det flere ganger.

Resultatene tyder på at trusler om vold og voldelige handlinger forekommer blant ungdom i Frogn. Det er vanskelig å si hvilken alvorlighetsgrad disse truslene og handlingene har. Det kan være snakk om alt fra «leke-slåssing», noe som ofte er utbredt blant gutter i viss alder, til mer alvorlige hendelser. En del av handlingene som ligger bak tallene i kolonnen «slått uten å få synlige merker» er trolig av en mer uskyldig karakter. I de to kolonnene lengst til høyre i tabellen inngår ordet «vold» og det dreier seg om handlinger som har resultert i synlige skader. Det er grunn til å tro at det her dreier seg om mer alvorlige handlinger.

Fysiske handlinger og vold er mer utbredt blant gutter enn blant jenter. I tabell 3.12 ses det nærmere på ulikheter mellom kjønnene når det gjelder andelen som har vært utsatt for vold. I tillegg sammenlignes andelen som har vært utsatt for de ulike voldshandlingene i 2009 og 2000.

Tabell 3.12 Andelen gutter og jenter som har vært utsatt for trusler om vold eller for voldelige handlinger. Prosent 2000–2009

	Gutter	Jenter	Totalt 2009	Totalt 2000
Trusler om vold	25	11	18	18
Slått uten å få synlige merker	28	17	23	39
Fått skader pga. vold som ikke krevde legebehandling	18	6	12	–**
Fått skader pga. vold som krevde legebehandling	5	0	3	–**

Tabellnote:

- Kjønnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

- Forskjellene mellom 2000 og 2009 er statistisk signifikant på 5 prosentnivå når det gjelder «slått uten å få synlige merker»

** Inngikk ikke i undersøkelsen fra 2000

Gutter er mer utsatt for handlinger og trusler av voldelig karakter enn jenter. 25 prosent av guttene har blitt utsatt for trusler, sammenlignet med 11 prosent av jentene. Videre har 28 prosent av guttene blitt slått uten å få merker, 18 prosent fått skader på grunn av vold som ikke krevde legebehandling, mens 5 prosent har fått skader som trengte legebehandling. De tilsvarende tallene for jentene er på henholdsvis 17, 6 og 0 prosent.

Resultatet viser også at det har vært en positiv utvikling med hensyn til omfanget av handlinger der noen har blitt slått sammenlignet med i 2000. Andelen som har blitt slått uten å få synlige merker er redusert fra 39 prosent i 2000 til 23 prosent i 2009. Samtidig er trusler om vold like omfattende i dag som i 2000.

Til spørsmålet om man var blitt utsatt for voldelige handlinger fulgte et oppfølgingsspørsmål om man hadde opplevd å være vitne til at andre har blitt utsatt for voldelige handlinger. Det samme spørsmålet ble stilt i 2000 og tabell 3.13 oppsummerer svarene ved de to undersøkelsestidspunktene.

Tabell 3.13 Andelen som har opplevd eller vært vitne til at andre har blitt utsatt for voldelige handlinger. Prosent

	2000	2009
Ja, flere ganger	40	13
Ja, en gang	28	28
Nei, aldri	32	59
Totalt	100	100
N	341	470

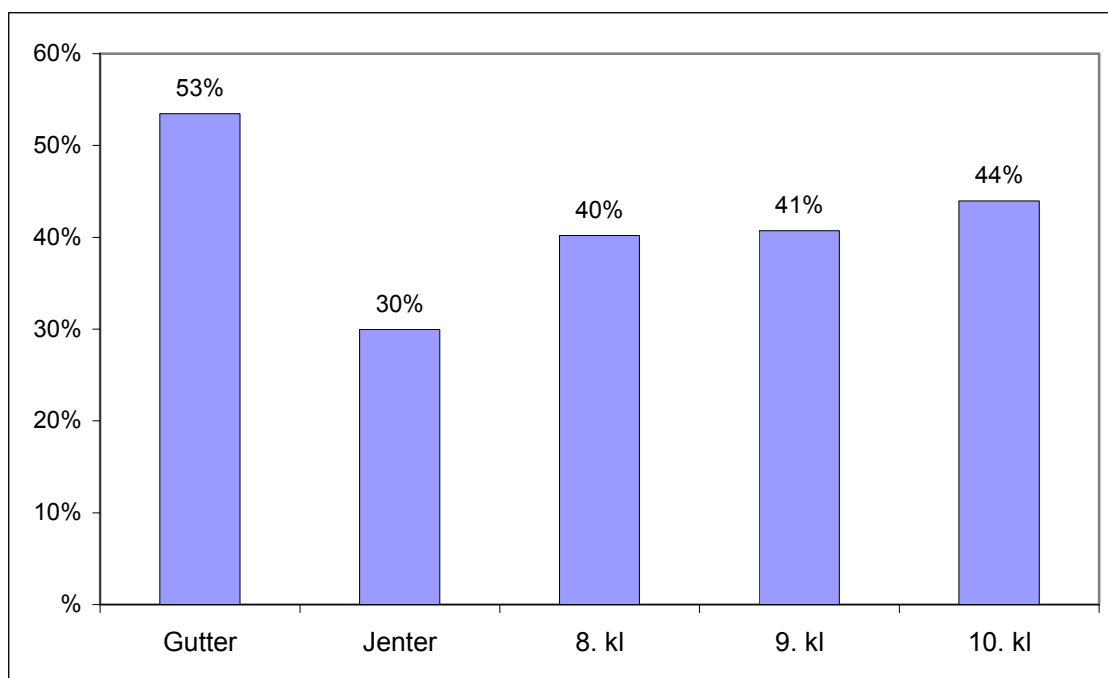
Tabellnote: Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Tabellen viser at 41 prosent har opplevd eller vært vitne til at andre har blitt utsatt for voldelige handlinger. De fleste av disse har kun opplevd å være

vitne til voldshandlinger én gang. I 2000 svarte hele 68 prosent av ungdommene at de hadde vært vitne til voldelige handlinger. Resultatet indikerer at voldelige handlinger er mindre utbredt i 2009 enn det som var tilfellet ni år tidligere.

Er det forskjell mellom gutter og jenter og ungdom i ulike alder i forhold til hvor mange som har opplevd eller vært vitne til at andre har blitt utsatt for voldelige handlinger? Figur 3.5 viser hvordan andelen som har vært vitne til at andre har blitt utsatt for voldelige handlinger varierer etter kjønn og klassetrinn.

Figur 3.5 Andelen som har opplevd eller vært vitne til at andre har blitt utsatt for voldelige handlinger etter kjønn og klassetrinn. Prosent

Figurnote: Kjønnforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå
Klassetrinnsforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null

Resultatet viser at betydelig flere gutter enn jenter har vært vitne til voldelige handlinger. Dette er som ventet ettersom fysiske handlinger og vold er mer utbredt blant gutter enn blant jenter. Resultatet er i tråd med de tidligere resultatene som viste at gutter er mest utsatt for voldelige handlinger og trusler. Det er ingen vesentlige forskjeller i forhold til hvor mange som har vært vitne til voldelige handlinger på de ulike klassetrinnene.

3.5 Psykisk helse

Ungdomstiden kan by på mange utfordringer. Det stilles mange forventninger til ungdommene både når det gjelder å lykkes på skolen og når det gjelder å være vellykket sosialt. De som faller utenfor og som mangler venner kan i noen tilfeller få psykiske problemer. Som vist er det en del unge som blir mobbet, noe som kan gi seg utslag i psykiske plager. I tillegg kan denne typen plager ha en rekke andre forklaringer.

Her skal det ses nærmere på hvor utbredt enkelte psykiske lidelser og problemer er blant ungdommene i Frogn. For å få svar på dette ble ungdommene stilt en rekke spørsmål om psykisk helse. Spørsmålene tar utgangspunkt i Hopkins Symptom Checklist (SCL), som er en internasjonalt anerkjent målemetode for å fange opp psykiske problemer og ubehag (Derogatis m.fl. 1974). Spørsmålsformuleringen knyttet til psykisk helse var som følger: *Nå følger ei liste over forskjellige plager og problemer som man av og til kan ha. Har du i løpet av den siste uka «ikke vært plaget i det hele tatt», «litt plaget», «ganske mye plaget» eller «veldig mye plaget» av noe av dette.* Tabell 3.14 viser hvordan ungdommene svarte på spørsmålet.

Tabellen er sortert slik at de problemene som forekommer mest er øverst i tabellen. Samtidig er det viktig å understreke at lidelsene er av ulik alvorlighetsgrad. For eksempel er det å bli stadig redd og engstelig mer alvorlig enn å føle seg stiv og anspent.

Tabell 3.14 Utbredelse av ulike psykiske plager. Prosent

	Plaget...				Totalt	N
	Veldig mye	Ganske mye	Litt	Ikke		
Føler at alt er et slit	7	16	30	48	100	464
Bekymrer meg for mye om ting	6	14	31	49	100	465
Føler matthet eller svimmelhet	3	10	37	50	100	465
Har søvnproblemer	8	10	25	58	100	467
Føler meg stiv eller anspent	4	10	26	59	100	466
Føler meg ulykkelig, trist eller deprimert	5	7	29	60	100	467
Har lett for å gråte	5	8	25	62	100	467
Føler håpløshet med tanke på framtida	3	9	25	62	100	466
Har lett for å klandre meg selv	3	9	25	63	100	463
Føler nervøsitet, indre uro	2	7	27	64	100	464
Bli plutselig redd uten grunn	2	3	20	75	100	469
Bli stadig redd eller engstelig	1	3	14	82	100	468
Tenker på å gjøre slutt på livet	2	2	9	87	100	468

Tabellen viser at en del ungdom sliter med psykiske plager og problemer. Den vanligste plagen er å føle at alt er et slit. 23 prosent svarer at de er «veldig mye» eller «ganske mye» plaget av dette. I tillegg er 20 prosent «veldig mye» eller «ganske mye» plaget av at de bekymrer seg for mye om ting. Videre er 18 prosent «veldig mye» eller «ganske mye» plaget av søvnproblemer, 14 prosent er plaget av at de føler seg anspente og 13 prosent føler matthet eller svimmelhet. 12 prosent eller mindre er veldig eller ganske plaget av de øvrige plagene i tabellen. Forekomsten av denne typen plager er på omtrent samme nivå som i 2000 (jf. vedleggstabell 3.10).

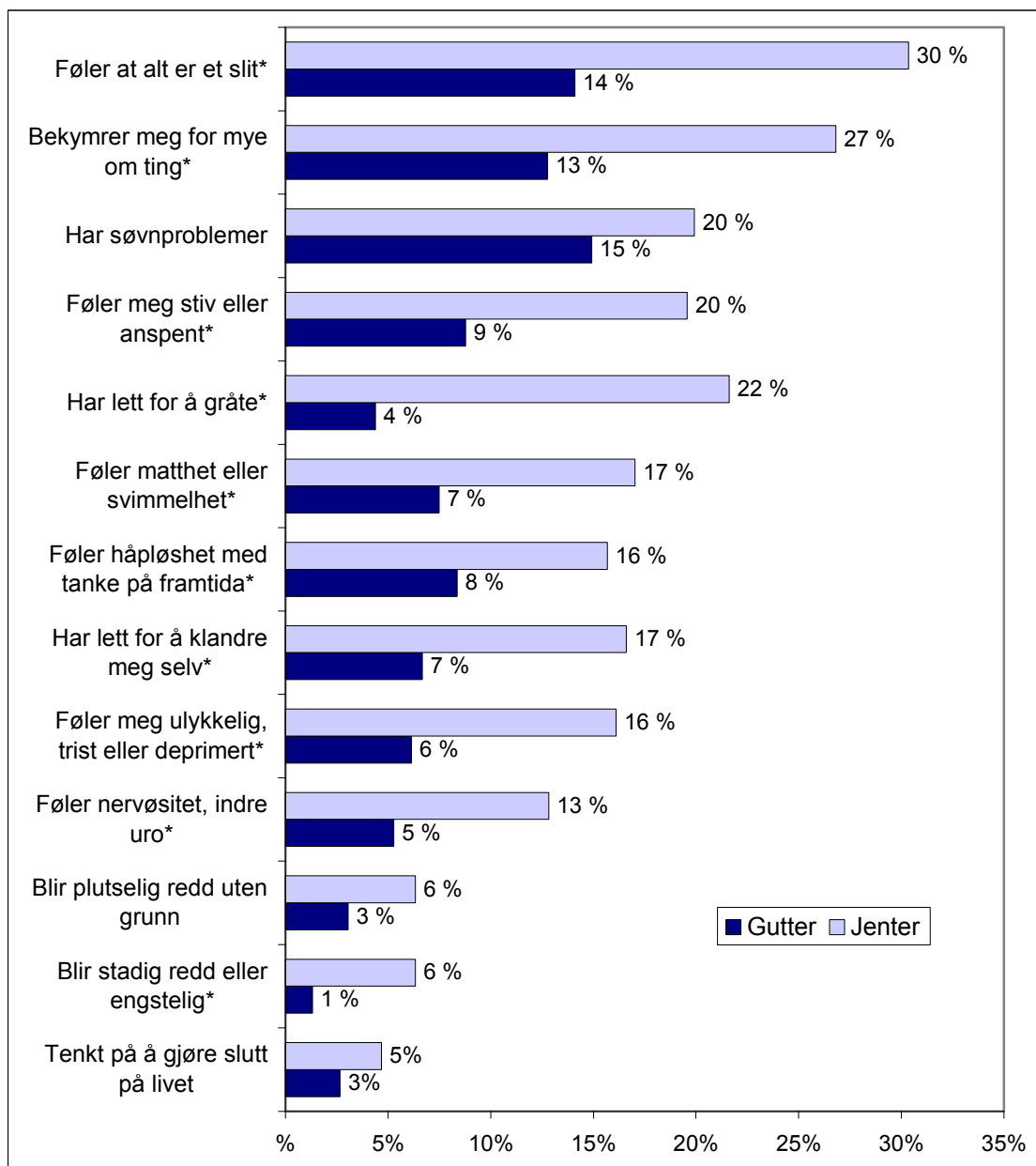
Det at ungdommene føler seg slitne kan være et uttrykk for at mange har for mye aktiviteter i løpet av uken. I tillegg er det trolig mange som opplever skolehverdagen som stressende.

En ny studie fra HEMIL-senteret viser at elever rapporterer om høyere stressnivå på skolen i dag enn det som var tilfellet på 1990-tallet (Samdal m.fl. 2009). I tillegg er det viktig å huske på at disse lidelsene ofte henger sammen. Det å bekymre seg for ting kan utløse søvnproblemer, og søvnproblemene kan igjen føre til at man blir sliten.

Er det forskjell mellom gutter og jenter i forhold til hvor i stor grad de opplever denne typen plager? Figur 3.6 (neste side) viser andelen gutter og jenter som oppgir at de er «veldig mye» eller «ganske mye» plaget av ulike psykiske plager.

Figuren viser at jenter er betydelig mer plaget av psykiske problemer sammenlignet med gutter. Dette er i tråd med andre studier som viser at jenter i denne aldersgruppen jevnt over rapporterer om dårligere psykisk helse enn gutter (Øia 2007).

Figur 3.6 Utbredelse av ulike psykiske plager. Andel gutter og jenter som svarer «veldig mye plaget» eller «ganske mye plaget». Prosent

Figurnote: * Kjønnforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Hvordan varierer denne typen psykiske plager med ungdommenes alder? Tabell 3.15 viser hvordan andelen som oppgir at de er «veldig mye» eller «ganske mye» plaget av ulike psykiske problemer varierer mellom ungdom på ulike klassetrinn.

Tabell 3.15 Andel som er «veldig mye plaget» eller «ganske mye plaget» av ulike psykiske plager etter klasstrinn. Prosent

	8. kl	9. kl	10. kl
Føler at alt er et slit*	16	26	27
Bekymrer meg for mye om ting	15	21	25
Har søvnproblemer	17	20	16
Føler meg stiv eller anspent*	14	9	20
Har lett for å gråte	10	14	16
Føler matthet eller svimmelhet	11	10	16
Føler håpløshet med tanke på framtida	9	17	11
Har lett for å klandre meg selv	10	11	15
Føler meg ulykkelig, trist eller deprimert*	10	17	8
Føler nervøsitet, indre uro	7	10	11
Bli plutselig redd uten grunn	5	6	4
Bli stadig redd eller engstelig	5	3	3
Tenker på å gjøre slutt på livet mitt	5	2	4

Tabellnote: * Klasstrinnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Tabellen viser at det er små forskjeller i forhold til hvor store plager ungdommene har på de ulike klasstrinnene. Likevel er det en tendens til at noen av plagene øker i løpet av ungdomskolen.

3.6 Oppsummering

Det store flertallet av ungdom i Frogn er i det store og hele godt fornøyd med tilværelsen. 88 prosent svarer at de er fornøyd med livet sitt. Ungdommene er spesielt fornøyd med lokalmiljøet. 97 prosent svarer at de trives i strøket der de bor og tre av fire svarer at de kunne tenke seg å la egne barn vokse opp i området der de selv bor. De aller fleste er også fornøyd med skolehverdagen. Så mange som 95 prosent av ungdommene i Frogn er «helt enig» eller «litt enig» i påstanden *Jeg trives på skolen*. Ungdommene er mer positive til skolen og lokalmiljøet enn det som var tilfellet ved forrige ungdomsundersøkelse i 2000.

Venner er en viktig del av tilværelsen. Bare noen få ungdommer rapporterer at de ikke har venner. Den vanligste vennskapsformen er å være en del av en større vennegjeng. I alt oppgir 42 prosent at de vanligvis er sammen med en gruppe av ungdommer. Andelen som er med i en vennegjeng stiger med alderen. Jenter er oftere enn gutter med i en vennegjeng, mens gutter oftere enn jenter har én eller to faste venner.

Andelen som minst én gang hver 14. dag blir ertet, plaget eller frosset ut på skoleveien eller i friminuttene, ligger på 20 prosent og omfanget er ikke mindre enn i 2000. Betydelig flere gutter enn jenter oppgir at de mobber andre. Nye medier har gjort at mobbing foregår gjennom nye kanaler. 21 prosent av jentene og 15 prosent av guttene har opplevd å bli plaget, mobbet eller truet av andre mens de har chattet på internett. I tillegg har tolv prosent av jentene og ni prosent av guttene opplevd tilsvarende mobbing via mobiltelefonen. Andelen som mobber andre via nye medier er omtrent lik blant gutter og jenter.

Handlinger og trusler av voldelig karakter er et fenomen som forekommer i noen miljøer. 18 prosent har opplevd å bli utsatt for trusler om vold i løpet av det siste året, mens 23 prosent har blitt slått uten å få synlige merker. I tillegg har tolv prosent fått voldsskader som ikke krevde legebehandling, mens to prosent har fått voldsskader som krevde legebehandling. Det har vært en nedgang i andelen som har blitt utsatt for vold som ikke resulterte i synlige skader sammenlignet med i 2000. Undersøkelsen kan ikke si noe om det har vært en tilsvarende reduksjon i mer alvorlige voldshandlinger. Andelen som har blitt utsatt for trusler er på samme nivå som for ni år siden, mens det er betydelig færre i 2009 enn i 2000 som har vært vitne til voldshandlinger.

En del ungdommer sliter med psykiske plager og problemer. Det vanligste er å føle at alt er et slit. 23 prosent svarer at de er «veldig mye» eller «ganske mye» plaget av dette, og 20 prosent er veldig/ganske mye plaget av at de bekymrer seg for mye om ting. Jenter oppgir at de er mer plaget av denne typen problemer enn gutter. Forekomsten av psykiske plager er på omtrent samme nivå som i 2000.

4 Rusmiddelbruk

Bruk av rusmidler forekommer i de fleste samfunn. På den ene siden er rusmidler forbundet med noe positivt, som en naturlig del av sosiale sammenkomster. På den annen side er det forbundet med noe negativt. Overdrevet forbruk av rusmidler er skadelig for kroppen og kan føre til psykiske problemer. I tillegg er rusmidler forbundet med en del negative konsekvenser av mer indirekte art som for eksempel flere voldsepisoder og trafikkulykker i samfunnet.

Når man hører ordet rusmidler vil de fleste først og fremst tenke på alkohol og narkotika. I Norge er narkotika forbudt, mens det er lovlig å nyte alkohol. Selv om alkohol er et legalt rusmiddel, finnes det en rekke restriksjoner som har til formål å begrense forbruket. Som kjent må man være 18 år for å kjøpe øl og vin og 20 år for å kjøpe brennevin. Til tross for aldersgrensen er det ikke uvanlig at ungdom som er yngre enn dette har erfaring med alkohol. De fleste skaffer seg alkohol på egen hånd, mens noen tar eller får alkohol hjemme (Rossow, Pape & Storvoll 2005). Ungdommene som inngår i denne undersøkelsen er mellom 13 og 17 år. Dette er den tiden da mange drikker alkohol for første gang. Gjennomsnittlig debutalder for alkohol er i Norge omkring 15 år for øl og 15,5 år for vin og brennevin (Vedøy og Skretting 2009).

Formålet med dette kapitlet er å undersøke Frogng ungdommenes erfaring med rusmidler. Kapitlet starter med å se nærmere på utbredelsen av røyk og snus. Deretter undersøkes ungdommenes erfaring med alkohol, både i forhold til hvor ofte de drikker og hvor mye de drikker. Til slutt spørres det om hvor ungdommene får tak i alkoholen og om det er noen sammenheng mellom ungdommenes og foreldrenes alkoholforbruk

4.1 Røyk og snus

Tobakk regnes vanligvis ikke som et rusmiddel. Grunnen er at tobakk ikke gir den samme psykoaktive virkningen som de egentlige rusmidlene. Pedersen (1998) hevder imidlertid at bruk av tobakk hører inn under et

bredere perspektiv på rusmidler. I likhet med de fleste andre rusmidler er faren for avhengighet stor. I tillegg utgjør langvarig bruk en betydelig helse- risiko.

I 2008 røykte 21 prosent av den voksne befolkningen i alderen 16–74 år daglig. Andelen er like stor blant kvinner som blant menn (SSB 2009). Samtidig har andelen som røyker i mange år vært på vei nedover, og antall røykere er halvert siden 1970-tallet. Den viktigste forklaringen på reduksjonen ser ut til å være at færre ungdommer begynner å røyke i dag enn tidligere. En rapport fra Statens institutt for rusmiddelforskning (Sirus) viser at elever i ungdomsskolen har halvert røykingen fra 2000 til 2005. Undersøkelsen viser at kun fem prosent av elevene på ungdomsskolen røyker til daglig (Aarø m.fl. 2009).

Med utgangspunkt i det generelle bildet er det interessant å se nærmere på hvilke røykevaner Frogn-ungdommene har. Tabell 4.1 viser røykemønsteret i 2000 og 2009.

Tabell 4.1 Røykemønster i 2000 og 2009

	2000	2009
Har aldri røykt	51	86
Har røykt før, men har sluttet helt nå	21	8
Røyker, men ikke daglig	11	4
Røyker daglig	17	2
Totalt	100	100
N	351	469

Figurnote: Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

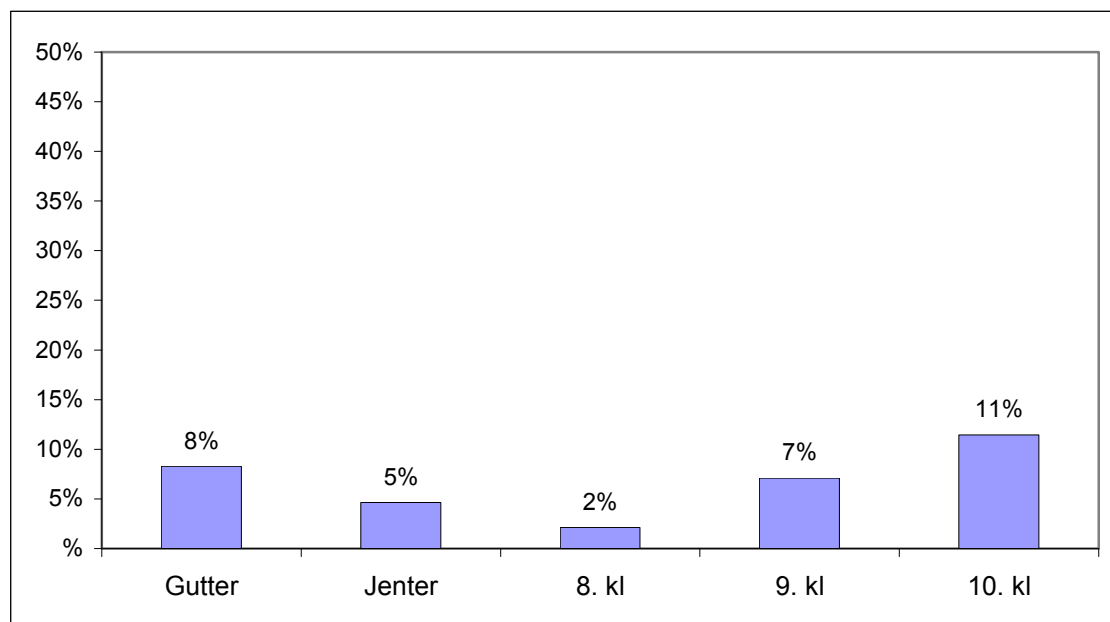
Tabellen viser at det har vært en dramatisk reduksjon i andelen ungdom som røyker. Mens 28 prosent av ungdommene mellom 13 og 16 år oppga at de røykte sigaretter i 2000, gjelder det kun seks prosent i 2009. Andelen som røyker i 2009 er med andre ord redusert med nesten 80 prosent i løpet av niårsperioden. Den største reduksjonen er blant dagligrøykerne. Kun to prosent av ungdommene oppgir at de røyker daglig. Nedgangen kommer også til uttrykk ved at andelen som aldri har prøvd å røyke er betydelig høyere i 2009 enn i 2000. Hele 86 prosent av dagens ungdom har aldri forsøkt å røyke, mens det gjaldt 51 prosent i 2000.

Nedgangen i andelen ungdom som røyker i Frogn er i tråd med nedgangen man har sett nasjonalt. Hva er grunnen til at det er færre unge

som røyker? Det er vanskelig å peke ut en enkelt forklaring. Mest sannsynlig skyldes det en kombinasjon av flere årsaker. For det første har det vært en intensivering av myndighetenes arbeid mot tobakkskader, med en rekke massekampanjer. Dette kan ha økt ungdommenes bevissthet rundt de helsemessige skadene forbundet med røyking. Nedgangen kan også være et resultat av røykeloven som trådte i kraft i 2003. Røykeloven gjorde det forbudt å røyke på barer, kafeer og restauranter. Dette kan ha bidratt til at røyking er blitt mindre attraktivt og til at det er blitt mindre akseptert å røyke i sosiale sammenhenger. En tredje grunn kan være at snus har tatt røykens plass.

Er det er forskjeller mellom gutter og jenter i forhold til hvor mye de røyker, og hvordan røykingen varierer med alderen? Figur 4.1 viser hvordan andelen som røyker varierer for gutter og jenter, og for ungdom på ulike klassetrinn. I figuren er andelen som har svart «røyker daglig» og «røyker, men ikke daglig» slått sammen.

Figur 4.1 Andel som oppgir at de «røyker daglig» eller «røyker, men ikke daglig» etter kjønn og klassetrinn. Prosent

Figurnote: Klassetrinnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå
Kjønnsforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null

Figuren viser at det noen flere gutter enn jenter som røyker. Forskjellen mellom kjønnene er imidlertid ikke statistisk signifikant, og resultatet bør derfor tolkes som om jenter og gutter røyker i like stor grad. Som forventet

stiger andelen som røyker med alderen. Mens kun to prosent av ungdommene i 8. klasse røyker gjelder det elleve prosent av ungdommene i 10. klasse.

Snus

I likhet med røyking bidrar nikotinet i snusen til at det er lett å bli avhengig av dette produktet. Likevel er det uenighet om hvor farlig snusen er. Mens det lenge har vært kjent at røyking øker sannsynligheten for lungekreft og en rekke andre lidelser, har det den siste tiden pågått en debatt om hvilke konsekvenser snusen har. Folkehelseinstituttet advarer mot snusing fordi det inneholder nitrosaminer som skal være et kreftfremkallende stoff. Imidlertid har nivåene av disse stoffene gått kraftig ned de senere årene. En nylig omfattende studie på feltet viste at bruk av snus medfører liten eller ingen risiko for kreft (Lee and Hamling 2009). Dette har ført til at noen miljøer har anbefalt snusing som et alternativ til røyking for de som har problemer med å slutte.

Snus har fått økt popularitet de senere årene. Økningen har vært spesielt stor blant unge menn, men også blant unge kvinner er det stadig flere som snuser (Aarø m.fl. 2009). Tall fra Sirius viser at andelen menn i alderen 16–20 år som bruker snus steg fra 19 prosent i 2004 til 25 prosent i 2007. For jenter økte snusbruken fra to til sju prosent i samme periode (Øverland m.fl. 2008).

På bakgrunn av denne utviklingen er det interessant å se nærmere på hvordan omfanget av snus er blant ungdom i Frogn. Tabell 4.2 viser snusbruken blant ungdommene i Frogn slik det var ved forrige undersøkelse i 2000 og slik det er i dag.

Tabell 4.2 Bruk av snus i 2000 og 2009

	2000	2009
Bruker snus fast	4	5
Bruker snus av og til	9	10
Har aldri brukt snus	87	85
Totalt	100	100
N	346	470

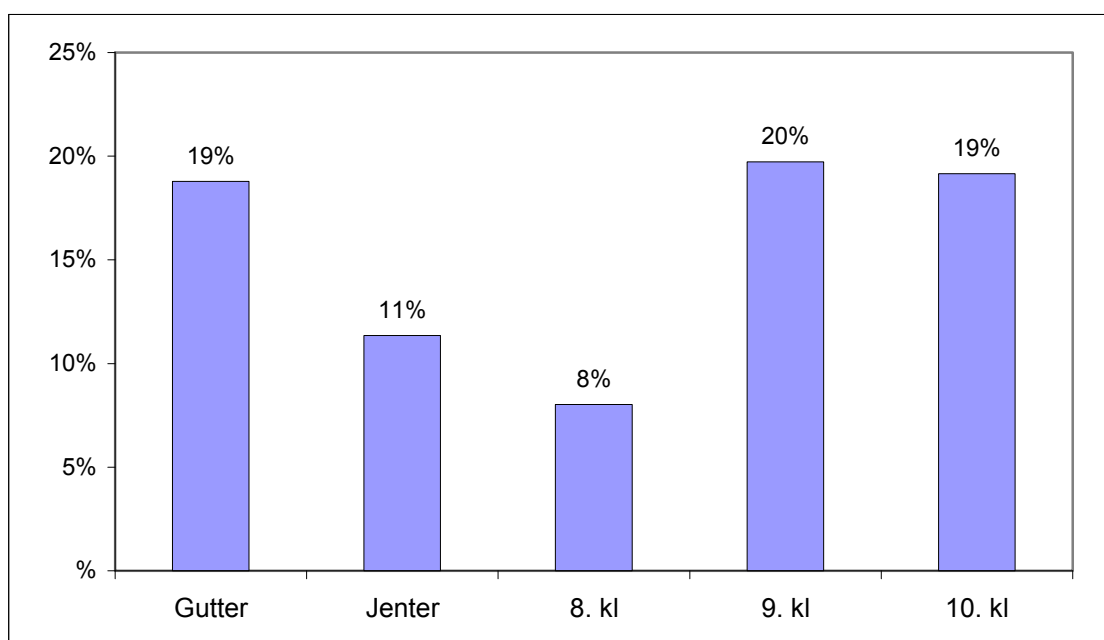
Tabellnote: Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

15 prosent av ungdommene i Frogn bruker snus fast eller av og til. Andelen som snuser er dermed en god del høyere enn andelen som røyker. Tabellen

viser at forbruket er omtrent på samme nivå som i 2000 da 13 prosent oppga at de snuste. Det at andelen som snuser holder seg på et stabilt nivå skiller seg fra den generelle økningen som har funnet sted nasjonalt.

Tradisjonelt har det vært klart flest gutter som snuser, men nasjonale tall viser at stadig flere jenter også bruker snus (Aarø m.fl. 2009). Figur 4.2 viser hvordan snusbruken varierer for gutter og jenter og ungdom på ulike klassetrinn i Frogn. Søylene i figuren gir uttrykk for hvor stor andel som har svart at de bruker snus fast eller av og til.

Figur 4.2 Andel som oppgir at de bruker snus «fast» eller «av og til» etter kjønn og klassetrinn. Prosent

Figurnote: Kjønn- og klassetrinnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Figuren viser at det er flere gutter enn jenter som bruker snus. 19 prosent av guttene snuser fast eller av og til, mens det samme gjelder for 11 prosent av jentene. Videre fremgår det at snusbruken øker med alderen. 8 prosent av ungdommene snuser i 8. klasse, mens det gjelder mellom 19 og 20 prosent i 8. og 10. klasse.

Oppsummert viser undersøkelsen at det har vært en betydelig nedgang i andelen som røyker tobakk. Totalt er det en nedgang i andelen som røyker på 22 prosentpoeng sammenlignet med i 2000. Samtidig har andelen som bruker snus holdt seg på et stabilt nivå. Dette tyder på at den totale tobakksbruken blant ungdom i Frogn er betydelig lavere i 2009 enn ni år tidligere.

4.2 Alkohol

Alkohol er det vanligste rusmiddelet i Norge, og øl er den alkoholsorten flest drikker. Aldersgrensen for å kjøpe øl og vin er 18 år, mens man må være 20 år for å kjøpe sprit. Likevel er det vanlig at ungdom har erfaring med alkohol lenge før dette (Vedøy og Skretting 2009).

I det tradisjonelle nordiske drikkemønsteret er bruk av alkohol først og fremst knyttet til festlige sammenhenger i forbindelse med helger og høytider. Et annet kjennetegn er at det ofte drikkes relativt mye om gangen (Vedøy og Skretting 2009). Ungdoms alkoholforbruk er typisk nordisk i den forstand at ungdommene vanligvis drikker alkohol på fest og drikkesituasjonene er hovedsaklig knyttet til beruselse (Rossow og Klepp 2009).

Hvordan står det til med ungdommenes drikkemønster? Nasjonale tall viser at ungdommens alkoholforbruk økte klart fra midten av 1990-tallet og fram til årtusenskiftet, mens det i de senere år har gått noe tilbake. I 2008 oppga omkring 60 prosent av alle 15–20-åringene å ha drukket alkohol i løpet av de siste fire ukene. Alkoholforbruket er høyere for gutter enn for jenter, men jentenes alkoholemønster har de senere årene blitt gradvis likere guttenes (Vedøy og Skretting 2009).

Ungdommene som deltok i Ung i Frogn er mellom 13 og 16 år. Dette er en periode av livet da mange får sine første erfaringer med alkohol. Hvordan står det til med alkoholvanene til ungdommene i Frogn? Tabell 4.3 viser hvor ofte ungdommene oppgir at de drikker alkohol i 2009 og hvordan de svarte ved forrige undersøkelse i 2000.

Tabell 4.3 Hvor ofte ungdommene drikker alkohol. Prosent i 2000 og 2009

	2000	2009
Drikker aldri/nesten aldri	62	78
Drikker månedlig	29	20
Drikker ukentlig	8	3
Totalt	100	100
N	338	474

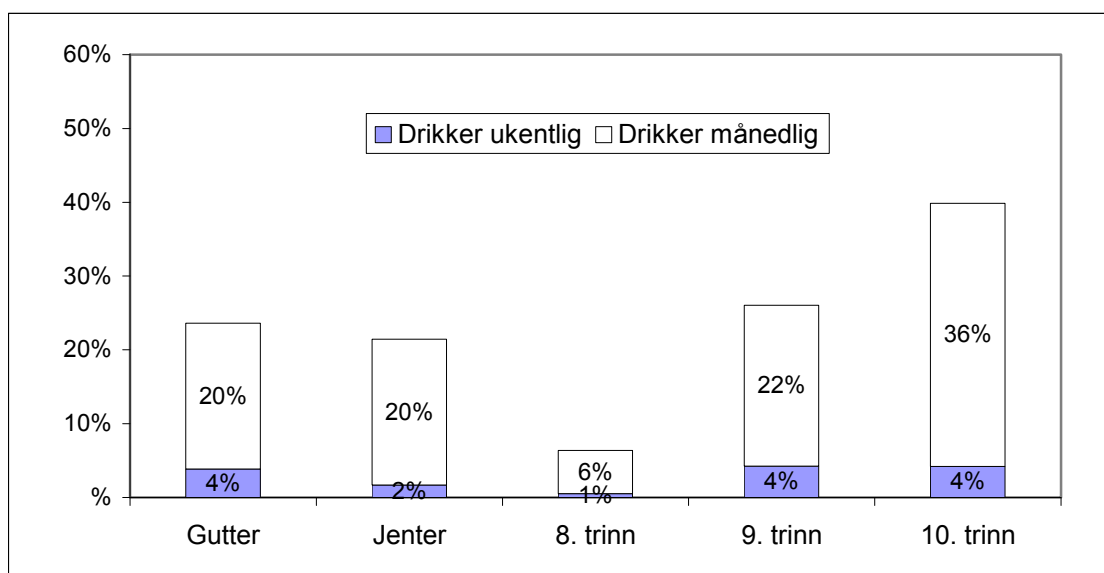
Tabellnote: Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

23 prosent av ungdommene oppgir at de drikker alkohol. 20 prosent drikker månedlig, mens 3 prosent drikker ukentlig. Dette betyr at tre fjerdedeler av ungdommene i Frogn aldri eller nesten aldri drikker alkohol. Tabellen viser

også at 37 prosent av ungdommene drakk alkohol i 2000. Dette er 14 prosentpoeng høyere enn i 2009 og tyder på at alkoholforbruket i Frogn har blitt vesentlig redusert, i alle fall blant ungdom på ungdomstrinnet. Nedgangen har vært størst i gruppen som drikker hyppigst.

Det er grunn til å tro at det er store forskjeller i hvor mange som har erfaring med alkohol mellom de yngste og eldste på ungdomskolen. Figur 4.3 viser hvordan ungdommenes drikkemønster varierer etter klasstrinn og kjønn. Søylene viser andelen som drikker ukentlig og andelen som drikker månedlig.

Figur 4.3 Hvor ofte ungdommene drikker alkohol etter kjønn og klasstrinn. Prosent

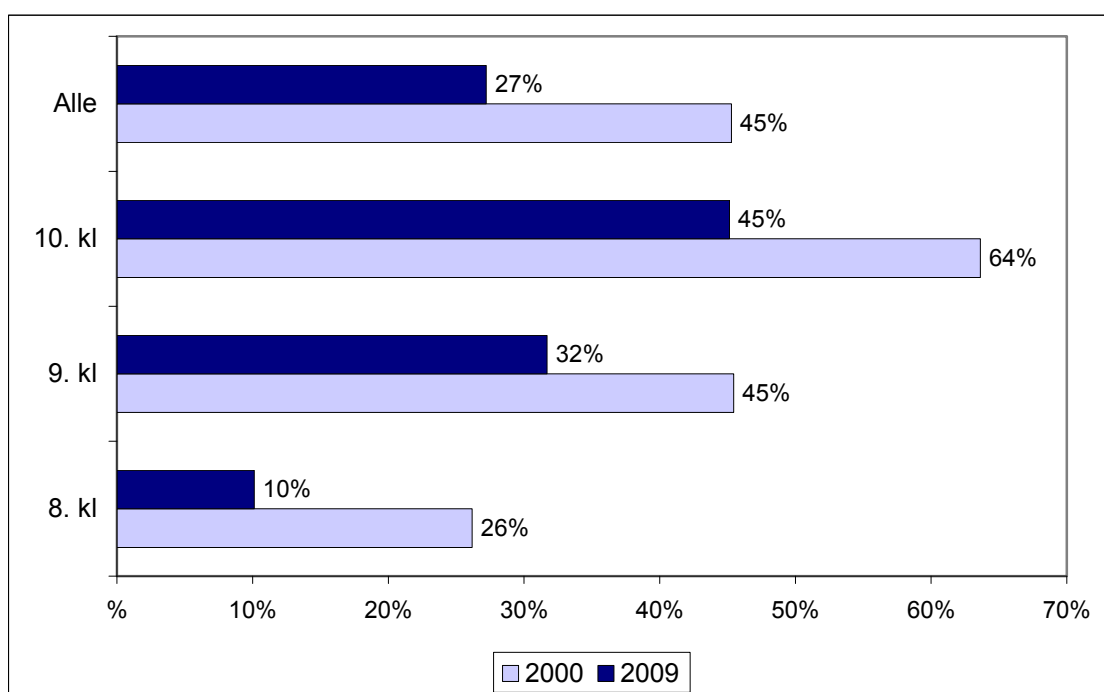
Figurnote: Klasstrinnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå
Kjønnsforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null

Som forventet øker alkoholkonsumet med alderen også blant ungdom i Frogn. Få av de aller yngste har erfaring med alkohol. Kun sju prosent av 8. klassingene drikker alkohol. Andelen som drikker øker jevnt med alderen til 26 prosent i 9. klasse og 40 prosent i 10 klasse. Andelen som drikker ukentlig er meget lav på alle klasstrinnene. Mens alder er en kritisk faktor, er gutters og jenters alkoholemønster forholdsvis likt i Frogn. Dette er i tråd med enkelte studier (Fauske og Øia 2003), samtidig som andre studier tyder på at gutter drikker mer enn jenter (Vedøy og Skretting 2009).

Beruset

I Norge er fyll et fremtredende trekk ved drikkemønsteret, og spesielt blant ungdom er drikkesituasjonene hovedsaklig knyttet til beruselse. Blant norske 13-åring er det en fjerdedel som sier at de har drukket seg beruset, og andelen stiger betydelig gjennom tenårene (Rossow og Klepp 2009). For å finne ut hvordan dette forholder seg i Frogn ble ungdommene spurt om de noen gang hadde drukket så mye at de hadde følt seg beruset. Figur 4.4 viser hvor mange som sier de har vært beruset brutt ned på klassetrinn.

Figur 4.4 Prosent på ulike klassetrinn som oppgir å ha drukket seg beruset i 2000 og 2009

Figurnote: Forskjellen mellom 2000 og 2009 statistisk signifikant på 5 prosentnivå

27 prosent av ungdommene i 2009 oppgir at de har drukket seg beruset. Dette er en klar nedgang sammenlignet med undersøkelsen i 2000, da 45 prosent svarte bekreftende på det samme spørsmålet. Andelen som har vært beruset er lavere enn i 2000 på alle klassetrinn. I 2000 svarte 26 prosent av ungdommene i 8. klasse, 45 prosent i 9. klasse og 64 prosent i 10. klasse at de hadde drukket seg beruset. De tilsvarende tallene i 2009 er 10 prosent i 8. klasse, 32 prosent i 9. klasse og 45 prosent i 10. klasse.

Det er samlet sett små forskjeller mellom gutter og jenter i forhold til hvor mange som har vært beruset. Likevel varierer gutters og jenters

drikkemønster på ulike alderstrinn. Flere gutter enn jenter har vært beruset i 8. og 9. klasse. Dette mønsteret snur i 10. klasse hvor flere jenter enn gutter oppgir å ha drukket seg beruset (jf. vedleggstabell 4.1).

Hvordan skaffer ungdommene seg alkohol?

Siden ingen av ungdommene i undersøkelsen er gamle nok til å kjøpe alkohol på lovlig vis må de benytte seg av andre metoder for å få tak i alkohol. For å få mer informasjon om hvordan ungdom får tak i alkohol ble de bedt om å svare på følgende spørsmål: *Dersom du drikker alkohol, hvordan får du tak i den alkoholen du drikker?*

Til spørsmålet var det listet opp en rekke ulike måter å skaffe alkohol på, og ungdommene ble bedt om å oppgi om dette var en metode som de brukte «ofte», «av og til» eller «aldri». Tallene i tabell 4.4 viser svarfordelingen blant de ungdommene som vanligvis bruker alkohol, her definert som på månedlig eller ukentlig basis. Resultatene er ordnet slik at den metoden som flest bruker befinner seg øverst i tabellen.

Tabell 4.4 Hvordan får ungdom som jevnlig drikker (månedlig eller ukentlig) tak i alkohol?

	Ofte	Av og til	Aldri	Totalt	N
Får venner til å kjøpe for meg	36	46	18	100	103
Får av venner	25	66	9	100	96
Får søsken til å kjøpe for meg	11	21	68	100	96
Tar hjemme	9	51	40	100	95
Kjøper selv	3	35	62	100	92
Kjøper smuglersprit	2	7	91	100	92
Får hjemme av mor og far	1	11	88	100	90
Kjøper hjemmebrent	1	3	96	100	92

Tabellen viser at den klart vanligste måten ungdommene skaffer alkohol på er via venner. Dette skjer både ved at ungdommene får alkohol av venner og ved at de får venner til å kjøpe alkohol for seg. 32 prosent av de som vanligvis drikker alkohol svarer at de ofte får venner til å kjøpe alkohol for seg, mens 25 prosent svarer at de ofte får alkoholen av vennene sine. En del skaffer seg alkohol gjennom søsken, mens det derimot ikke er vanlig å få alkohol fra foreldrene. På den annen side er det en del som forsyner seg av foreldrenes alkoholbeholdning. Få svarer at de ofte kjøper alkoholen selv. Likevel er det

en del som svarer at de kjøper selv av og til. Dette er overraskende tatt i betraktning ungdommenes lave alder. Det vanskelig å vite hvordan dette skjer, det vil si om de kjøper i butikken, på polet eller på utesteder, eventuelt av andre som selger alkohol illegalt. Andelen som kjøper smuglersprit og hjemmebrent er svært lav, og kjøp av illegal alkohol synes dermed å være et marginalt fenomen.

Få alkohol hjemme

Myndighetene advarer foreldre mot å gi alkohol til tenåringene sine. På Helsedirektoratets nettsider står det blant annet at den viktigste grunnen til å ikke gi alkohol til ungdom under 18 år er «... å bidra til å utsette ungdoms alkoholdebut lengst mulig. Vi vet at jo yngre ungdom er når de begynner å drikke alkohol, jo mer drikker de. Og jo mer de drikker, jo større er sjansene for alvorlige skader.» (Helsedirektoratet 2008). Til tross for advarselen hender det at foreldre gir alkohol til barna sine. Foreldrene argumenterer gjerne med at de ønsker å forsikre seg om barna deres ikke kjøper illegal og farlig alkohol, slik som hjemmebrent eller smuglersprit. Andre argumenterer for at de på denne måten har oversikt over hvor mye de drikker.

I det følgende skal det ses nærmere på hvor mange som mottar alkohol fra foreldrene sine. Vi har nettopp sett at få oppgir at den vanligste måten de skaffer seg alkohol på er via foreldrene. Likevel kan det være interessant å se nærmere om det finnes sammenhenger hvor foreldre gir barna sine alkohol. Tabell 4.5 viser andelen ungdom som oppgir at de mottar alkohol av foreldrene ved ulike anledninger. Tallene i tabellen angir andel ungdom som svarer at de ofte eller av og til har fått alkohol ved disse anledningene.

Tabell 4.5 Prosentandel på ulike klassetrinn som «ofte» eller «av og til» får alkohol av foreldrene sine i ulike situasjoner.

	8. kl	9. kl	10. kl	Totalt
Ved spesielle anledninger	32	32	28	31
Til å drikke hjemme (uten at det er spesiell anledning)	7	6	5	6
Til søndagsmiddagen	7	4	6	6
Til å ha med på fest	5	4	6	5
Minste N	188	139	140	468

Tabellnote: Klassetrinnsforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null

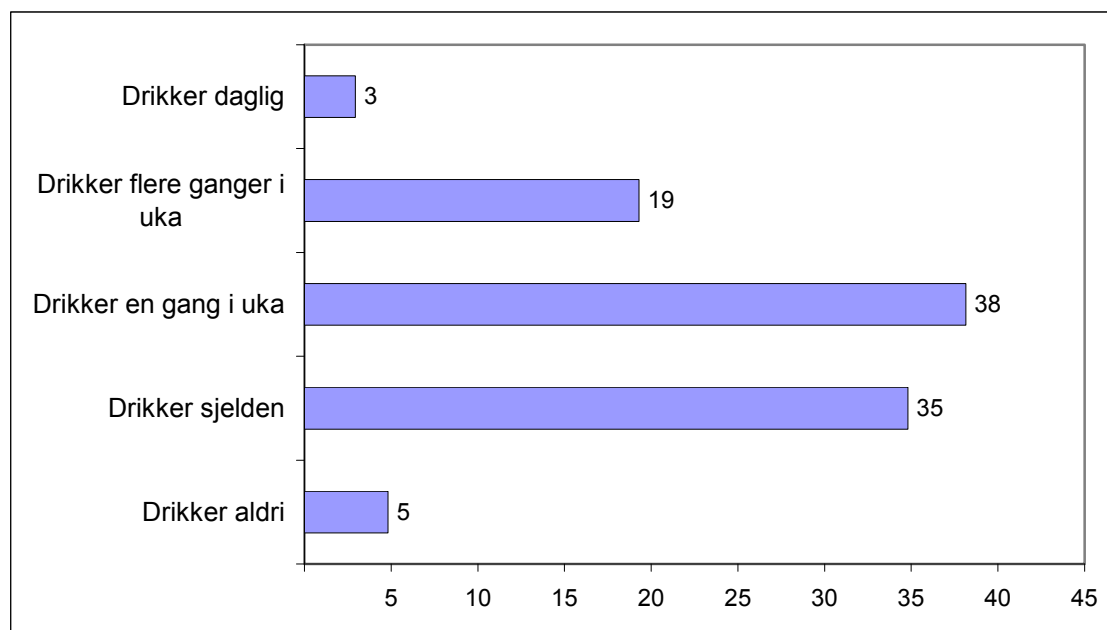
Tabellen viser at det vanligste tilfellet der ungdom mottar alkohol fra foreldrene er i forbindelse med «spesielle anledninger». 31 prosent av ungdommene har fått alkohol av foreldrene sine ved spesielle anledninger. Foreldrene er mer restriktive med å dele ut alkohol i forbindelse med de andre tilfellene som er nevnt i tabellen. Andelen som mottar alkohol fra foreldrene er på samme nivå uavhengig av hvilket klassetrinn elevene går på.

Foreldres alkoholvaner

I tillegg til jevnaldrende venner, er foreldrene blant ungdommenes viktigste rollemodeller. Foreldrenes adferd påvirker hvordan barna deres handler i mange henseende. For eksempel har barn av foreldre som røyker større sannsynlighet for selv å begynne å røyke enn de som har foreldre som ikke røyker (Aarø og Hetland 2009). Det er grunn til å tro at dette også gjelder i forhold til alkoholforbruk.

I dette avsnittet undersøkes det om det er noen sammenheng mellom foreldrenes og ungdommenes alkoholforbruk. Først skal det ses nærmere på hvor ofte foreldrene drikker alkohol. Deretter undersøkes det om det er noen sammenheng mellom foreldrenes og barnas alkoholvaner.

Figur 4.5 Hvor ofte drikker foreldrene dine alkohol? Prosent

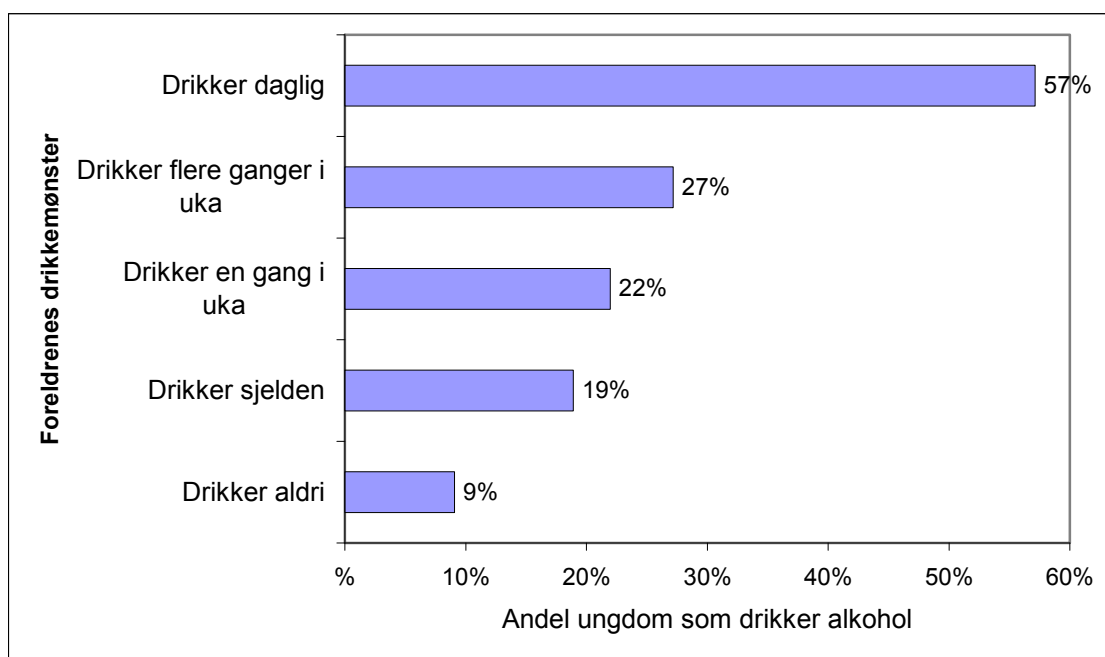

Resultatet viser at det er stor spredning i hvor ofte foreldrene drikker alkohol. 19 prosent svarer at foreldrene deres drikker alkohol flere ganger i uken,

mens 38 prosent svarer at foreldrene drikker alkohol én gang i uken. Svært få oppgir at foreldrene drikker daglig. Det er også få som har foreldre som ikke drikker alkohol i det hele tatt, men 35 prosent svarer at foreldrene kun drikker en sjelden gang.

Hvilken betydning har foreldrenes alkoholvaner for ungdommenes alkoholforbruk? Er det slik at ungdom som har foreldre som ofte nyter alkohol, selv har større sannsynlighet for å drikke alkohol enn de som har foreldre som sjelden eller aldri drikker? I figur 4.6 undersøkes sammenhengen mellom foreldre og barns alkoholvaner. Figuren viser hvordan andelen ungdom som drikker alkohol varierer med hvor ofte foreldrene drikker alkohol.

Figur 4.6 Andel ungdom som drikker alkohol etter hvor ofte foreldrene drikker alkohol

Figurnote: Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Resultatet viser at det er en klar sammenheng mellom foreldres og barns alkoholvaner. Jo oftere foreldrene drikker alkohol, desto større er andelen ungdom som drikker alkohol. Mens kun ni prosent av de som har foreldre som ikke drikker alkohol selv drikker alkohol, gjelder det 57 prosent av de som har foreldre som drikker daglig. Det må imidlertid understrekes at begge de sistnevnte gruppene er svært små (jf. figur 4.5). Sammenhengen kommer imidlertid også til uttrykk i de andre gruppene. Mens 19 prosent av de som

har foreldre som kun drikker en sjelden gang selv drikker alkohol, gjelder det 27 prosent av de som har foreldre som drikker flere ganger i uken.

4.3 Cannabis og andre narkotiske stoffer

Cannabis er det mest brukte narkotiske stoffet blant ungdom. Dette er en plante som blant annet brukes til å fremstille hasj og marihuana. Cannabis anses for å være mindre avhengighetsskapende enn enkelte andre rusmidler som heroin og kokain, men avhengigheten kan likevel oppleves som sterk (Folkehelseinstituttet 2008)

Sirus har i mange år kartlagt unge menneskers rusmiddelbruk. Kartleggingene viser at andelen 15–20-åringer som oppgir å ha brukt cannabis økte fra første halvdel av 1990-tallet og fram til årtusenskiftet, da 20 prosent hadde forsøkt stoffet. Siden den gang har det vært en viss nedgang og i årene 2006–2008 var det omkring 10 prosent som oppga å ha prøvd stoffet. Forbruket har alltid vært høyere i Oslo og lå på 20 prosent i samme tidsrom (Vedøy og Skretting 2009)

Med bakgrunn i disse tallene vil det være interessant å se nærmere på hvor mange av ungdommene i Frogn som har erfaring med cannabis. Alderen til ungdommene som inngår i denne undersøkelsen er lavere enn de som inngår i Sirius sine kartlegginger. Derfor skulle man også forvente en lavere andel cannabis-brukere. Tabell 4.6 gir en oversikt over prosentandelen som oppgir å ha prøvd stoffet i løpet av det siste året på ulike klassetrinn. Det samme spørsmålet ble stilt i 2000, og tabellen inneholder også resultatene som fremkom den gang.

Tabell 4.6 Prosentandelen som har prøvd cannabis de siste tolv månedene etter klassetrinn

Har du brukt hasj/marihuana?	8. klasse	9. klasse	10. klasse	Totalt 2009	Totalt 2000
Ikke prøvd	99,5	100,0	91,0	97,1	90,4
1 gang	0,0	0,0	4,9	1,5	3,9
2–5 ganger	0,0	0,0	3,5	1,1	3,0
6–10 ganger	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6
Mer enn ti ganger	0,5	0,0	0,7	0,4	2,1
Sum	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
N	190	142	144	476	334

Tabellnote: Klassetrinns- og årstallsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Resultatet viser at mindre enn tre prosent av ungdommene i Frogn har prøvd hasj eller marihuana. Halvparten av disse har kun prøvd stoffet en gang. Nesten ingen har prøvd hasj eller marihuana i 8. og 9. klasse, mens 9 prosent har forsøkt stoffet i 10. klasse. Materialet viser at det er ingen kjønnsforskjeller i bruken av cannabis (jf. Vedleggstabell 4.2).

I kolonnen lengst til høyre vises andelen som hadde prøvd dette rusmidlet i 2000. Den gang hadde nesten 10 prosent av ungdommene prøvd hasj eller marihuana i løpet av de tolv siste månedene. Det har med andre ord vært en betydelig reduksjon i bruken av det illegale rusmidlet cannabis. Det at cannabis-bruken har gått ned sammenlignet med på slutten av 1990-tallet, er i tråd med andre undersøkelser på dette feltet (Vedøy og Skretting 2009).

Bruken av andre narkotiske stoffer er helt marginal. Analyser viser at kun en halv prosent av ungdommene har prøvd andre narkotiske stoffer. Det er ingen vesentlige forskjeller i bruken av disse stoffene for gutter og jenter eller ungdom på ulike klassetrinn (jf. Vedleggstabell 4.3). Dette spørsmålet ble ikke stilt i 2000 og det er derfor ikke mulig å si noe om utviklingen.

4.4 Oppsummering

Andel ungdom som røyker er betraktelig redusert sammenlignet med ungdomsundersøkelsen i 2000. Kun to prosent av ungdommene røyker daglig, mens fire prosent røyker av og til. Til sammenligning røyket 17 prosent daglig og elleve prosent av og til i 2000. Samtidig har snusforbruket holdt seg på omtrent samme nivå som ved forrige undersøkelse. 15 prosent av ungdommene snuser i 2009, mot 13 prosent i 2000. Det at det har vært en stor nedgang i andelen som røyker samtidig som andelen som bruker snus holdt seg på et stabilt nivå, gjør at den totale tobakksbruken blant ungdom i Frogn er betydelig lavere i 2009 enn ni år tidligere.

Ungdom er mer forsiktig med alkohol enn i 2000. Det er både færre som oppgir at de drikker alkohol og det er færre som har vært beruset. I 2009 oppgir 23 prosent at de jevnlig drikker alkohol, mens det samme var tilfellet for 37 prosent i 2000. Videre har 27 prosent av ungdommene i 2009 drukket seg beruset, mens det samme gjaldt så mange som 45 prosent i 2000. Resultatet viser at ungdom i mindre grad drikker seg fulle i 2009 sammenlignet med i 2000. Det er ingen vesentlige forskjeller i gutters og jenters

drikkemønster, men en betydelig økning i alkoholbruken som kan knyttes til ungdommenes alder.

Den vanligste måten ungdommene skaffer alkohol på er via venner. Noen får også alkohol av foreldrene sine ved spesielle anledninger, men det er få som får av foreldrene sine til å ta med på fest. Analyser viser at det er en sammenheng mellom foreldrenes og ungdommenes alkoholforbruk. De som har foreldre som ofte drikker alkohol har et høyere alkoholforbruk enn de som har foreldre som sjelden eller aldri drikker.

Svært få av ungdommene i Frogn bruker hasj eller marihuana. Mindre enn tre prosent av ungdommene har forsøkt hasj eller marihuana i løpet av det siste året og over halvparten av disse har kun prøvd stoffet en gang. Dette er betydelig lavere enn i 2000 da ti prosent av ungdommene hadde prøvd hasj eller marihuana. Bruken av andre narkotiske stoffer er marginal. Under en halv prosent av ungdommene har prøvd andre narkotiske stoffer.

Oppsummert tyder resultatene i dette kapitlet på at det har vært en positiv utvikling i rusmiddelbruken blant ungdom i Frogn i perioden 2000 til 2009. Ungdommene røyker mindre, færre drikker alkohol, de drikker seg i mindre grad beruset og bruken av narkotika har gått betydelig ned i denne perioden. Undersøkelsen viser at også i Frogn er foreldrene viktige rollemodeller for barna. Analysene viste at ungdom som har foreldre med høyt alkoholforbruk oftere drikker alkohol enn de som har foreldre med et mer begrenset alkoholforbruk.

Summary

This report summarises findings from a survey of 484 young people living in Frogn, a municipality near by the capital of Norway. A questionnaire was administered during spring 2009 to pupils attending lower secondary schools who were living in Frogn. The study covers the age group 13 -16 year old.

The report draws a picture of different aspects of daily life among youth in Frogn. The findings show that most youths enjoy living in Frogn. They are satisfied with school and with the local community. Furthermore, the report shows that young people in Frogn are active in their leisure time, meeting friends, doing sports, listening to music and surfing on the internet etc. An important finding is that the youths are more active in sports and fewer smoke tobacco and drink alcohol, compared to a study of the same age population in Frogn in 2000. The report also reveals aspects that are less positive, e.g. bullying in school and depressive mood.

Litteraturliste

Auestad, G. & Roland, E. (2005). *Mobbing og mobiltelefon*. I *Spesialpedagogikk*, 04, side 4 – 11.

Derogatis, L., R. m.fl.: (1974). *The Hopkins Symptom Checklist: A measure of primary symptom dimensions*. Basel.

Endestad, T., Brandtzæg, P.B., Heim, J., Torgersen, L., Herzberg K., B. (2004) *En digital barndom? En spørreundersøkelse om barns bruk av medieteknologi*. NOVA rapport 1/04.

Falck, S. (2002). *Barne- og ungdomskriminalitet i Norge på nittitallet*. Oslo: Det kriminalitetsforebyggende råd.

Fauske, H. og Øia, T. (2003): *Oppvekst i Norge*. Abstrakt forlag, Oslo.

Folkehelseinstituttet (2008). *Cannabis, hasjisj, marihuana – faktaark*. Hentet 01.10.09 fra:

http://www.fhi.no/eway/default.aspx?pid=233&trg=MainLeft_5799&MainArea_5661=5799:0:15,3068:1:0:0:::0:0&MainLeft_5799=5544:52601::1:5800:7:::0:0

Frønes, I. (1994) *De likeverdige. Om sosialisering og de jevnaldrendes betydning*. Oslo: Universitetsforlaget.

Helsedirektoratet (2008). *Ungdom og alkohol – gode råd til foreldre*. Hentet 01.10.09 fra:

http://www.helsedirektoratet.no/rusmidler/aktuelt/ungdom_og_alkohol___gode_r_d_til_foreldre_184114

Holter, Ø. G., Svare, H. & C. Egeland (2008): *Likestilling og livskvalitet 2007*. AFI rapport 1/08.

Kulturdepartementet (1999–2000). *Idrettslivet i endring. Om statens forhold til idrett og fysisk aktivitet*. Oslo, Departementet.

Nielsen, H. B. og M. Rudberg (1989): *Historien om jenter og gutter. Kjønnssosialisering i et utviklingspsykologisk perspektiv*. Oslo: Universitetsforlaget.

Olweus, D. (1992). *Mobbing i skolen. Hva vet vi og hva kan vi gjøre?* Oslo: Universitetsforlaget.

Pedersen, W.(1998): *Bittersøtt. Ungdom, sosialisering, rusmidler*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Lee, P., N. and J. Hamling (2009): *Systematic review of the relation between smokeless tobacco and cancer in Europe and North America*, in BMC Medicine.
- Roland, E. (2002). *Mobbing gjennom mobiltelefon*. I *Spesialpedagogikk*, 03, side 3 – 8.
- Rossow, I., Pape, H., & Storvoll, E.E. (2005) Beruselsens kilder – om hvordan mindreårige skaffer seg alkohol. *Tidsskrift for Den norske lægeforening* 125 (9) 1160–1162.
- Rossow, I. & Klepp, K.-I. (2009) Rusmiddelforebyggende arbeid. I: Klepp, K.-I. & Aarø, L. E. (red.) *Ungdom, livsstil og helsefremmende arbeid*. Oslo, Gyldendal akademisk, s. 166–178.
- Samdal, O., Leversen, I., Torsheim, T., Manger, M. S., Brunborg, G. S. og B. Wold (2009) *Trender i helse og livsstil blant barn og unge 1985–2005. Norske resultater fra studien «Helsevaner blant skoleelever. En WHO-undersøkelse i flere land*. HEMIL-rapport 3/2009.
- Schou, L., Dyb, G., & Graff-Iversen, S. (2007). *Voldsutsatt ungdom i Norge: Resultater fra helseundersøkelser i seks fylker*. Oslo: Folkehelseinstituttet. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (Rapport 2007:8).
- Skaar, K. og T., E. Viblemo (2008). *Analyse av Elevundersøkelsen 2008*.
- Skog, B. (2008), Fra World of Warcraft til YouTube. *Bruk av dataspill og nettsamfunn blant deltagere på The Gathering, 19–23 mars 2008*. Rapport. Trondheim: NTNU
- Sletten, M., A. (2000) *Ung i Frogn. Rusmiddelbruk, fritidsmønstre, selvbylde og nettverk*. NOVA rapport 12/00
- SSB (2009) *Røyking i Norge, 2008. Jevn nedgang i andel dagligrøykere*. Hentet 01.10.09 fra: <http://www.ssb.no/royk/>
- Steen-Johnsen, K. (2004). *Individualised communities: Keep-fit exercise organizations and the creation of social bonds*. Doktorgradsavhandling ved Norges idrettshøgskole, Oslo.
- Strandbu, Å. og A. Bakken (2007) *Aktiv Oslo-ungdom. En studie av idrett, minoritetsbakgrunn og kjønn*. NOVA rapport 2/07.
- Sverdrup, M. og G. Johannessen (2003). *Tilstandsrapport 2003. Om idrett og fysisk aktivitet i Norge: organisering av økonomi, aktivitet og medlemskap, idrettsanlegg, verdier og holdninger*. Oslo, Akilles, Kultur- og kirkedepartementet, Norges idrettsforbund og olympiske komité.

Torgersen, L. (2004): Ungdoms digitale hverdag. Bruk av PC, Internett, TV spill og mobiltelefon blant elever på ungdomsskolen og videregående skole. Rapport 8/04, Oslo NOVA.

Utdanningsdirektoratet (2009). *Utdanningsspeilet 2008 – analyse av grunnopplæringa, 2009.*

Vedøy, T., F. og A. Skretting (2009): Ungdom og rusmidler, Resultater fra spørreskjemaundersøkelser 1968–2008, SIRUS-Rapport nr. 5/2009, Statens institutt for rusmiddelforskning.

Øia, T. (2007). *Ung i Oslo – levekår og sosiale forskjeller.* NOVA rapport 6/07

Øverland S., Hetland J. & L. E. Aarø (2008): *Røyking og snusbruk blant ungdommar i 2004 og 2007.* Tidsskrift for Den norske legeforening; 128 (16): 1820–1824.

Aarø, L. E., Lund, K. E., Vedøy, T. F. & S. Øverland (2009). Evaluering av myndighetenes samlede innsats for å forebygge tobakksrelaterte sykdommer i perioden 2003 til 2007. SIRUS-rapport 3/09.

Aarø L. E. og J. Hetland (2009) *Ungdom og tobakk I:* Klepp, K.-I. & Aarø, L. E. (red.) *Ungdom, livsstil og helsefremmende arbeid.* Oslo, Gyldendal akademisk, s. 146–162

Vedleggstabeller

Vedleggstabell 2.1 Årsaker til at ungdom har reist til Ski Storsenter, Vinterbro eller Oslo sentrum minst én gang i løpet av de to siste ukene etter kjønn. Prosent

	Gutter	Jenter
Handle/shoppe *	50	82
Treffe venner	41	42
Kino, teater, konserter	29	31
Ingenting å gjøre der jeg bor	19	16
Øving, trening, treff i forening	12	9
Fest, dans, diskotek	9	11
Treffe/ være sammen med kjæresten	10	9
Treffe nye mennesker	6	8
Annet	25	21

Tabellnote: * Kjønnforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå.

Vedleggstabell 2.2 Årsaker til at ungdom har reist til Ski Storsenter, Vinterbro eller Oslo sentrum minst én gang i løpet av de to siste ukene etter klassetrinn. Prosent

	8. kl	9. kl	10. kl
Handle/shoppe	67	63	69
Treffe venner	41	43	40
Kino, teater, konserter	29	27	33
Annet	23	22	26
Ingenting å gjøre der jeg bor	14	20	22
Fest, dans, diskotek	11	11	10
Øving, trening, treff i forening	13	8	10
Treffe/ være sammen med kjæresten *	4	13	13
Treffe nye mennesker	5	8	8

Tabellnote: * Klassetrinnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Vedleggstabell 3.1 Svar på usagnet «Jeg er fornøyd med livet mitt» etter kjønn og klassetrinn

	Gutter	Jenter	8. kl	9. kl	10. kl
Enig	92	83	88	87	89
Uenig	8	17	12	13	11
Totalt	100	100	100	100	100
N	230	236	186	141	142

Tabellnote: Kjønnforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå
Aldersforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Vedleggstabell 3.2 Svar påstanden «Jeg trives på skolen» etter kjønn og klassetrinn

	Gutter	Jenter	8. kl	9. kl	10. kl
Enig	95	95	94	96	95
Uenig	5	5	6	4	5
Totalt	100	100	100	100	100
N	235	238	191	141	144

Tabellnote: Kjønn- og klassetrinnsforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Vedleggstabell 3.3 Hvor godt trives ungdom i strøket der de bor etter kjønn. Prosent

	Gutter	Jenter
Svært godt	61	59
Godt	25	29
Ganske godt	11	9
Mindre godt	2	3
Trives ikke	1	
Totalt	100	100
N	215	227

Tabellnote: Kjønnforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Vedleggstabell 3.4 Hvor godt trives ungdom i strøket der de bor etter klassetrinn. Prosent

	8. kl	9. kl	10. kl
Svært godt	61	54	63
Godt	26	29	25
Ganske godt	11	13	7
Mindre godt	2	3	4
Trives ikke		1	1
Totalt	100	100	100
N	173	136	136

Tabellnote: Klassetrinnsforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Vedleggstabell 3.5 Andel som kunne tenke seg å la egne barn vokse opp i strøket der de bor etter kjønn

	Gutter	Jenter
Ja, svært gjerne	38	38
Ja, gjerne	42	36
Verken ja eller nei	12	17
Nei, helst ikke	6	6
Nei, ikke i det hele tatt	1	3
Totalt	100	100
N	234	237

Tabellnote: Kjønnforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Vedleggstabell 3.6 Andel som kunne tenke seg å la egne barn vokse opp i strøket der de bor etter klassetrinn

	8. kl	9. kl	10. kl
Ja, svært gjerne	39	41	36
Ja, gjerne	39	36	42
Verken ja eller nei	16	15	12
Nei, helst ikke	5	6	8
Nei, ikke i det hele tatt	2	2	3
Totalt	100	100	100
N	189	142	143

Tabellnote: Klassetrinnsforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Vedleggstabell 3.7 Besøk av venner på sykehuset etter kjønn. Prosent

	Gutter	Jenter
Ja, helt sikkert	33	47
Ja, det tror jeg	54	46
Det tror jeg ikke	13	6
Har ingen jeg ville kalle venner nå for tiden	1	1
Sum	100	100
N	224	236

Tabellnote: Kjønnforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Vedleggstabell 3.8 Besøk av venner på sykehuset etter klassetrinn. Prosent

	8. klasse	9. klasse	10. klasse
Ja, helt sikkert	32	45	46
Ja, det tror jeg	56	45	47
Det tror jeg ikke	12	10	5
Har ingen jeg ville kalle venner nå for tiden	1	1	2
Sum	100	100	100
N	183	139	141

Tabellnote: Klassetrinnsforskjellene er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Vedleggstabell 3.9 Sammenfall mellom å bli mobbet og det å selv mobbe andre

	Mobber andre	Mobber ikke	Alle
Blir mobbet	48	16	20
Blir ikke mobbet	52	84	80
Totalt	100	100	100
N	63	410	473

Tabellnote: Forskjellen er statistisk signifikant på 5 prosentnivå

Vedleggstabell 3.10 Utbredelse av ulike psykiske plager 2000 og 2009. Andel som svarer «veldig mye plaget» eller «ganske mye plaget». Prosent

	2000	2009
Føler at alt er et slit	28	23
Bekymrer meg for mye om ting	18	20
Har søvnproblemer	13	18
Føler meg stiv eller anspent	11	14
Har lett for å gråte	14	13
Føler matthet eller svimmelhet	14	12
Føler håpløshet med tanke på framtida	12	12
Har lett for å klandre meg selv	13	12
Føler meg ulykkelig, trist eller deprimert	13	11
Føler nervøsitet, indre uro	10	9
Bli plutselig redd uten grunn	4	5
Bli stadig redd eller engstelig	5	4
Tenker på å gjøre slutt på livet mitt	6	4

Tabellnote: Forskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Vedleggstabell 4.1 Andel som oppgir å ha drukket seg beruset etter kjønn og klassetrinn

	8. kl		9. kl		10. kl	
	Gutter	Jenter	Gutter	Jenter	Gutter	Jenter
Vært beruset	12	8	34	30	37	52
Ikke vært beruset	88	92	66	70	63	48
Totalt	100	100	100	100	100	100
N	102	85	67	73	65	79

Tabellnote: Kjønnforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Vedleggstabell 4.2 Prosentandelen som har prøvd cannabis de siste tolv månedene etter kjønn

Har du brukt hasj/marihuana?	Gutter	Jenter
Ikke prøvd	97,0	97,1
1 gang	1,3	1,7
2–5 ganger	0,0	0,8
6–10 ganger	0,0	0,0
Mer enn ti ganger	0,4	0,4
Sum	98,7	100,0
N	235	238

Tabellnote: Kjønnforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.

Vedleggstabell 4.3 Prosentandelen som har prøvd andre narkotiske stoffer enn cannabis de siste tolv månedene etter klasstrinn

Brukt andre narkotiske stoffer	Gutter	Jenter	8. kl	9. kl	10. kl	Totalt
Ikke prøvd	99,1	99,6	99,5	100,0	98,6	99,4
2–5 ganger	0,4	0,4	0,0	0,0	1,4	0,4
6 eller flere	0,4	0,0	0,5	0,0	0,0	0,2
Totalt	100	100	100	100	100	100
N	235	238	190	142	144	476

Tabellnote: Kjønn- og klasstrinnsforskjellene er ikke statistisk signifikant forskjellig fra null.